

Bibliothèque numérique

medic@

**Liceti, Fortunio. Fortunii Liceti,... de
Propriorum operum historia libri
duo...**

Patavii : typis Paulli Frambotti, 1634.

Cote : 6200(1)

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?06200x01>

FORTVNII LICETI

GENVENSIS PHIL. MEDICI

Olim Pisis, nunc in Patauino Lyceo

Philosophiam prima hora vespertina primo loco Docentis

De perfecta Constitutione hominis in vtero

LIBER VNVS,

In quo causæ omnes fætum constituentes; singularum functiones; & rationes operandi ex rei natura in Peripato explicantur: speciatimq; ostenditur ut Parentum imaginatio maculas expetitorum filijs inurat: vt femineum semen non raro sit masculineo viribus æquipollens; & aliquando actuosius: vt menstruum, quo conceptus gignitur, specie, ortuque differat ab eo, quo fœcus enutritur.

A B

NICOLAVM CONTARENVM

Illustrissimum Senatorem, & Excellentissimum
Gymnasiarcham.

Ex Bibliotheca s^{ti} Bernardi. Fulk. Paris.
PATAVII, Apud Petrum Bertellium. MDCXVI.
Superiorum permissu.

FORTUNII LICETI

GENUENSIS PHIL. MEDICI

Opera Postuma in P. Martino Lusco

Philosophiam primam per Aristoteli primo loco Docentis

De perfecta Constitutione hominis in vitro

LIBER V N V S

In quo caussa omnis formae constituitur; singularium inchoatio & terminatio
tandem non parata in l'opis explicatur; operatio, obiectum, & passio
cum imperio inchoatio explicatur; tum hinc hinc: ut terminatio, &
non ita inchoatio videtur; & aliquid obiectum, & aliquid obiectum
ut inchoatio, quo conceptus signatur, & obiectum
dicitur ab eo, quo terminatur.

A B

NICOLAVM CONTARENVM

Illustrissimum Senatorem & Excellentissimum
Gymnasarcham.

PATAVII, Apud Petrum Bertellinum. MDCCXVI.

Superiorum Petrus

Illustrissimo, & Excellentiss.

NICOLAO CONTARENO

Amplissimo Senatori,

Sapientissimoque Triumviro Litterario

Fortunius Licetus S. P. D.

Dæclara est, admiranda, & omni ex parte diuina (Contarene vir eruditissime) illa cunctarum actionum dux, atq; magistra Contemplatio; ipsi enim omnia parent, ac ita subiiciuntur, vt nihil vsquã sit adeo reconditum, quod eam penitus latere, ac subterfugere possit: immo vero quæcunque intelligendi facultate præcellunt, sic vna contemplatione ducuntur, vt ad nihil excelsum aggrediantur, nisi huius stimulus incitentur; nihil appetunt, nihil tentant, nulla re iucunde fruuntur, nisi Contemplatio ad sit singula cõdiens, perficiens, suauitate replens: Prima etenim Mens ad seipsam conuerfa, & in seipsa cuncta conspiciens producit quæcun-

✠ 2 que

que fiunt, conseruat omnia, & vniuersum hoc Ornamentum, quod nomine alio Cælum appellare libuit, ineffabili prouidentia moderatur: Secundæ præterea Mentis cælorum orbibus assistentes Primæ illius contemplatione vsque adeo delectantur, vt assidue ipsam intuentes nulla eiusdem vnquam fatietate capiantur; sed quo illam speculantur intimius, eo in ipsius meditationem rapiantur ardentius: In tertio demum genere mentis, humanam dico, ita florere, ac vigere contemplationem alma rerum parens Natura voluit, vt non solum acutissimos cuique hominum ad contemplationem stimulos infunderit; sed etiam ad vitam bene, beateque traducendam nullum nobis aditum contemplatione potiozem patefecerit; eius etenim beneficio humanis animis omnes virtutum habitus insculpuntur; qui sola, & vera sunt honestarum actionum principia, atque adeo solida ciuilibus felicitatis fundamenta. Hæc numquam non mente recolentes Venetorum proceres rectissime ab adolescentia contemplationi se totos tradere, ac egregiam vtrique Philosophiæ operam nauare consueuerunt; inde sibi facile dotes illas animo comparantes, quibus tantæ Reipublicæ molem sustinere, libertatem eximie conseruare, summamque dignitatem tueri conspiciuntur. Sed inter ceteras Illustrissimas Contarena domus & fauit semper studiosis, & fuit ipsa plena litterarum: ac ne huc ex illius aureo sinu quamplurima transferam litteratissimorum hominum exempla, quæ in angustijs epistolæ apte nequeunt recenseri, Te vnum instar omnium

nium (sapientissime Nicolae) suspicimus in politicorum
 litterarum studijs, in ea Philosophiæ parte, quæ ad mo-
 res attinet, atque ad bene de Republica merendum, &
 in abditiorem rerum contemplatione à teneris assiduū.
 Ex quo contemplatricis vitæ instituto illum iam heroi-
 cum virtutis habitum induisti, quo & Serenissima Res-
 publica te ad egregia omnia facinora iugiter experitur
 aptissimum; & ipse tu cunctos mortales ad tui admira-
 tionem pariter, ac venerationem excitas, allicis, vel po-
 tius dulci quadam attrahis violentia. Ego certe tuum
 hoc erga disciplinas, & earum cultores eximium, ac sin-
 gulare studium, præclara vulgante fama, dudum intelle-
 xeram; sed superiori ætate, quum Venetijs essem, ip-
 sum omni fama sublimius mihi plane perspectum toto
 animo non suspicere non potui: Te namque semper
 aut summa Reipublicæ negocia peragentem, aut sa-
 pientum libros euoluentem, aut studiosorum commo-
 da, & honores comperi adaugentem: Quin & eximiam
 tuam in me ipso expertus sum benignitatem; quando te
 maxime fauente ab Excelso Senatu honestissimum ho-
 norarij augmentum, & in Patauino Collegio locum
 adeptus sum: Quo beneficio quum me totum tibi iam
 in perpetuum deuinxeris; huius meæ in te voluntatis
 nunc primum signum, vtinam æternum, extare volui
 opus hoc meum *De perfecta constitutione hominis in cota-*
to; cum quo tibi animum dedico semper obseruantissi-
 mum. Vale Veneti nominis honos, & Musarum cin-
 nium præsidium. Patauij. Calendis Aprilis. MDCXVI.

I N D E X,

Et ordo Capitum totius Operis.

R æfatio libri continens propositum, dignitatem, occasionem, & utilitatem tractationis.	fol 9
Principia cuncta enumerantur absolutam hominis in utero constitutionem promouentia; nonnullis eorum differentijs insinuat. Cap. I.	12
Virile semen in corpore masculi duplicem habere ortum; & primum in toto corporis habitu; doctore Aristotele. Cap. II.	13
Semen virile, Aristotele auctore, nascisci ultimum sui complementum, atque adeo secundam sui generationem in testibus masculineis. Cap. III.	17
Masculinum semen dupliti constare parte, quarum altera vim actiuam obtineat, altera patienti potentiam. Cap. IV.	20
Crassiores seminis masculi partem in primo sui exortu a singulis membris dispositionem acquirere ad induendam naturam consimilium membrorum in fetu; spirituosam vero instrumentum ea generandi. Cap. V.	23
In secundo exortu a testibus masculi seminis partem utramque acquirere temperamentum integrum totius hominis, & animæ humane partem vegetam, ac sensiticam; vnde multiplicis partus causæ explicantur. Cap. VI.	26
Quatuor virtutes specie inter se distinctas ad perfectam sobolis generationem necessarias in seminis parte spirituosam inesse, ceu facultates animæ seminis. Cap. VII.	30
Qua ratione masculinum semen in utero fatum integre constituens ex parte sua, sigillatim propositas virtutes omnes exercent, & primo animatricem. Cap. VIII.	34
Quo pacto virile semen secundam animæ suæ facultatem discretivam heterogenearum partium fetus exercent. Cap. IX.	38
Vt genitura masculi animæ suæ tertiam facultatem collocatricem partium materialium fetus in locis oportunitis exercent. Cap. X.	39
Propositarum nouissime functionum seminis necessitas ostenditur; & non posse ex qua-	

qua-

I N D E X.

<i>quacunque parte mensurui, vel seminis quodcunque membrum fetus exoriri.</i>	
Cap. XI.	41
<i>Quo pacto masculinum semen quartæ facultatis animæ suæ vires exercent membra fetus efformans; quam partem primo effingat; & ut se habeant ad invicem quatuor prædictæ seminis virtutes in tempore operandi.</i>	Cap. XII.
<i>Muliebri semen distinctum a menstruo sanguine notum fuisse Aristoteli.</i>	43
Cap. XIII.	45
<i>Semen mulieris duplicem in femina generationem sortiri; alteram in partibus omnibus uniuersæ corporis spermaticis; alteram in testibus femineis.</i>	
Cap. XIV.	52
<i>Femineo semini duplicem inesse partem, actiuam, & passiuam, ut masculino.</i>	
Cap. XV.	55
<i>Muliebris genitura partem crassiorem in primo sui exortu a membris solidis acquirere ultimam dispositionem ad induendam naturam consimilium membrorum in fœtu; spirituosam vero vim instrumentarie deseruendi animæ organizanti conceptum.</i>	Cap. XVI.
<i>Femineum semen acquirere à testibus muliebribus in secunda sui generatione temperamentum totius corporis, animam, & animæ instrumentum calorem cum spiritu.</i>	Cap. XVII.
<i>Quot, quæque virtutes insunt in spirituosâ feminei seminis portione ad constitutionem perfecti conceptus necessaria; quomodoque se habeant ad virtutes masculini spermatis.</i>	Cap. XVIII.
<i>Qua ratione femineum semen in utero suas vires exercent masculino fœtum constituenti cooperans.</i>	Cap. XIX.
<i>Menstrui sanguinis constituendo conceptui necessarij unicam esse originem, & uniusmodi substantiam.</i>	Cap. XX.
<i>Menstruum sanguinem, quo fœtus primum constituitur, diuersam specie habere tum sedem generationis; tum substantiam, formam, ac temperaturam ab eo, quo fœtus constitutus postea in utero enutritur: adeoque duas esse menstrui species, seminariam, & alimentarem.</i>	Cap. XXI.
<i>Materni sanguinis portio purior qua ratione famuletur conceptus constituitur; & quo differat à semine proprie dicto, quouè illi conueniat.</i>	Cap. XXII.
<i>Ad humani conceptus constitutionem uterum femineæ rationem effectricis cause disponens, ac secundariæ obtinere octo suis functionibus specie distinctis: Quæ omnes sigillatim explicantur.</i>	Cap. XXIII.
<i>Quinque esse uteri usus erga fœtum, quique illi proprie sint.</i>	Cap. XXIV.
<i>Parentum animæ in constitutione fetus sunt agens remotum, non utuntur semine ut instrumento; & proprie quid, & qua ratione operentur.</i>	Cap. XXV.
<i>Imaginatio parentum quæ, & quomodo promoueat conformationem fetus in utero: speciatim qua ratione generentur in corpore filiorum maculæ, ac imagines rerum,</i>	

I N D E X.

rerum à parentibus expetitarum, & alta cogitatione præcognitarum.	96
Cap. XXVI.	
Celestia corpora qua ratione concurrant ad humani conceptus constitutionem.	105
Cap. XXVII.	
Intelligentia separata calorum motrices quomodo promoveant humani conceptus generationem. Cap. XXVIII.	107
Qua ratione Deus Optimus humani conceptus constitutionem promoveat, & illi ultimam perfectionem tribuat. Cap. XXIX.	108
Colligitur ex traditis natura causarum embryi sigillatim, ac primum explicatur humani conceptus materia proxima. Cap. XXX.	112
Deducitur causa conceptus humani efficiens cuiusque generis, explicaturque variorum sexuum origo. Cap. XXXI.	113
Exprimitur quotuplex, quæque sit formalis causa conceptus humani, & quomodo in eo sint. Cap. XXXII.	115
Affertur finalis causa conceptus humani. Cap. XXXIII.	117
Conclusio totius operis. Cap. XXXIV.	118

F I N I S.

FORTVNII LICETI

In Suum Librum

DE PERFECTA CONSTITVTIONE

HOMINIS IN VTERO

PRÆFATIO.

S Illa in terris est alma parentis rerum Natura
 Operatio admirabilis, qua supra omnes artium me-
 tas Diuina sapientia, providentiaq; nō obscura ve-
 stigia in se habere videatur; hæc vna profecto est phy-
 fica humani conceptus in vtero constitutio, primæ illi
 magni huius Mundi constitutioni simillima: Si namq;
 Mundus iste sensibilis supremum omnium ens, Deum
 immortalē sui conditorem obtinuit; illi nequicquam
 concedit homo, qui ab eodem summo rerum opifice
 rationalem animam acquirens, Deum originis & ip-
 se suæ immediatū experitur autorem: Si præterea
 Mundus in tenebris abyssi conditus esse perhibetur;
 & homo similiter in vteri materni obscuritate prima
 sui habet exordia: Si deinde Vniuersam hanc Mundi
 molem construens Deus Optimus, Cælum, ac terram
 primæ illius fundamenta constituit, & Hominem pa-
 riter Natura formans, semen, & menstrua humana
 fabrica illis non dissimilia fundamenta præmittit;

*Natura opera-
tio admirabilis.*
*Fœtus humani
constitutio.*
*Similis creatio-
ni vniuersi.*
*Ab eodem effe-
ctore Deo.*
In tenebris fit.
*Similia funda-
menta obtinet.*

*Gen. c. 1.
& 2.*

semen

Semen calō ref pondet. *semen etenim vel Aristoteleo monitu proportione re-
spondet elemento stellarum; menstrua vero impura* 2. de gen. an. cap. 3.
 Mensura terre sunt; & omnium animarum expertia, terram illam 1. de gen. an. c. 20.
 vacuam, priorem, inanem, & omni vivente natura vacuum
 plusquam nimium amulantur: Si deinceps in Mun-
 di creatione, Deus primum, e terra cunctas plantarum
 Ordo, & ratio creationis uniuersi. *species; mox e terra & aqua omnium generum bru-
stipes, et bruta ta iussit oriri, quasi ambas viuentium classes e gremio
ex materia. deducens elementaris materiei; ac tertio ipsemet homi-
nem formauit e luto in faciem eius intellectum inspirās
Mēs à solo Deo. spiraculum. vita nullo causarum inferiorum vtens
ministerio; consimili planè modo in humani conceptus
Ordo, et rō con- stitutionis sei. constitutione. Deus ille maximus, primum parentum
Vegetalis ani- genitura cooperans materno sanguini vegetalem ani-
ma esinu mate mam e sinu materia de ductam impertitur, qua foetus
ria deducitur. in vtero viuit vitam plantarum; mox eidem sentien-
Sentiens aīa ex tem ex potestate materia pariter eductam animam
materia educi- communicat, cuius adeptione conceptus fit animal;
tur. cui à summo Deo postea immediate, nullo corporeo
Rationalis non agente illi cooperante, nullaque materia potestate
ex materia. auxilium subministrante, rationalis anima inditur
Constituit ho- humanam & vitam, & essentiam foetui concii-
minem. lians: Si denique Mundi corpora varias sortita
Mundi constitu- naturas, & operationes, miro tamen, ac diuino pla-
tio ex varijs cor ne artificio ad pulcherrimam uniuersi constitutio-
poribus. nem inuicem conspirant; in humano etiam conceptu
innumera propemodum varia natura, virtutisque
Fetus ex varijs membris. membra mirifice mutuam sibi operam praestantia exi-
mum hoc exigui mundi miraculum bellissime inui-
nicem.*

eem nexa constituunt. Quid ergo Humani conce- operis dignitas.
 ptus constitutione praclarior? quid admirabilior?
 quid ad summi Dei, & ad rerum omnium cogni-
 tionem utilior? Hæc me alia meditantem ut huius-
 modi contemplationem, ceteris intermissis, diligenter
 excolerem impulerunt. (Cui sane muneri eo libentius
 operam dedi, quo & summum præceptorem Aristo- Aristotelis sen-
 sū plerique dis-
 simulant.
 telem de proposito varijs in locis agentem a quam-
 plurimis immerito videbam accusari, qui eius do-
 ctrinam, ab eo tamen non haustam, profitentes pri-
 mum illius autorem dissimulant simul, & insi- Occasio scri-
 bendi.
 mulant; & conscribenti mihi libros De Mon-
 strorum causis, natura, & differentiis, quum
 tota Monstrorum essentia sita sit in errore Natu- Operis utilitas.
 ra impedit e ne rectum opus efficiat, bene lapsam
 Natura hunc introspicere non licebat, nisi ob ocu-
 los posita perfecta Natura operatione; rectum enim
 Aristoteli est index sui, & obliqui; privationes- Rectum index
 sui, & obliqui.
 que, uti sunt omnia peccata, & imperfecta ope-
 ra natura, non nisi per habitus recte dignoscun-
 tur. Sed in ardua meditatione proprijs diffidens Priuatio cogno-
 scitur ex habitu
 viribus ad Te in sacrosancta Trinitate unum, at- Inuocatio Di-
 uinae opis.
 que unitate Trinum supplex confugio, Summe
 Deus, enixe rogans ut intellectui meo, heu quam
 in plurimis cacutienti? lumen veritatis impertias,
 quo abstrusam Humani conceptus generationem ple-
 ne dignoscam, & recte conscriptam mundo pate-
 faciam. In tuo itaque nomine iam opus aggre-
 dior.

A 2 F O R.

FORTVNII LICETI DE PERFECTA CONSTITVTIONE

HOMINIS IN VTERO

Liber Vnus ;

In quo ex rei natura omnes causæ tum communes, & remota; tum etiam propria; ac proxima; siue per se, siue per accidens fuerint ; & earum functiones distincte considerantur, quæcunque in Vtero inculpatam Hominis constitutionem moluntur.

Principia cuncta enumerantur absolutam hominis in vtero constitutionem promouentia ; nonnullis eorum differentijs insinuatis. Cap. 1.

Humani conceptus, causa multiplex.

Non physica, eminenter agens.

Non physica, physice agens.

Physica, physice agens per accidens.

Per se remota.

Eorum, quæcunque ad exactam hominis constitutionem in aluo materna sub ratione principij, & causæ conuenire consueuerunt, alia physica sunt, & physice operantur ; alia Physica non sunt, licet physice agant ; alia nec physica dici possunt, nec physice operantia : Porro ad hominis generationem eminenter non autem physice concurrat agens non physicum, Deus Optimus ; eam vero physice promouent agentia non physica Mentis infra Deum cælorum orbibus assistentes ; at hominem physice generant physica essentiam nacta agentia cuncta corporea : Sed & horum aliqua per se, ac necessario in hominis procreatione operantur ; alia fere per accidens, ac non necessario ; vt parentum imaginatio : Causarum vero per se, ac necessariarum productioni hominis promouendæ rursus aliæ remote solum eam moluntur, vt sunt animæ parentum ; aliæ vero immediate humana.

manā constitutioni deseruiunt; sed & harum aliā secundaria quadam ratione huic muneri consulunt, vt mulieris vterus; aliā vero per se primo; quarum aliā suo funguntur officio mere patiēdo, vt maternus sanguis, menstruis appellatus; aliā agēdo simul & patiēdo: hæc demum subdiuiduntur in eam causam, quæ conceptum humanum constituit magis patiēdo quam agēdo, cuiusmodi est femineum sperma; & in eam, cui vis agēdi potior est quam patiēdi, vt est masculi semen. Nouem itaque sunt primordia humanam naturam in vtero promouentia, Deus Optimus, Mentēs infra Deum supernas spheras circumuoluentes, cælestes globi, parentum imaginatio, eorundem animā tota, maternus vterus, sanguis muliebris, femineum sperma, & virile semen. De quibus omnibus sigillatim agendum nobis est, quantum attinet ad nostrum institutum, considerando quam naturam in seipsis habeant vt principia fetus humani, & quam vim obtineant in eo constituendo, quomodoque suum hoc munus obeant, exordio sumpto a masculo semine.

Virile semen in corpore masculi duplicem habere ortum;

& primum in toto corporis habitu, doctore

Aristotele. Cap. 11.

Porro virile semen principium esse primarium, necdum necessarium in generatione fetus humani, quæ physice obiri consuevit in vtero mulieris, nemo est qui ambigat; Duplicem autem masculo femini contigisse generationem in corpore viri, non ita est omnibus apertum; nostra nunc interest id ex rei natura explicare. Primam sane sui generationem sortitur masculi genitura in singulis partibus solidis humani corporis; vt enim ex chylo prima fit sanguinis generatio in hepate rudior; deinde secunda perfectior in corde apud Aristotelem; in venis autem apud Galenum; qui tamen alibi sanguinem suum calorem, atque adeo formam accipere cum Aristotele, quasi veritate demum coactus fatetur ex corde; vbi sanguis vltimum sui recipit complementum; ita ex sanguine extra capillares venas egresso, seu

Per accidens secundaria.

Per se mere passiva.

Per se patiens actiua.

Per se actiuo patiens.

Quæ causa fetus nobis explicanda.

Fetus causa primaria.

Necessaria.

Masculi semen duplicem habere ortum, primum in partibus solidis.

Sanguinis generatio duplex, et vbi fiat.

Aristotelis, & Galeni dissidio, & consensus.

3. histor.
6. 19.
3. de par.
cap. 4. &
5.
4. de gen.
an. cap. 4.
1. de vs.
par. c. 16.
4. de vs.
par. c. 12.
1. de sem.
c. vlt.

Ror secunda seu potius ex illa secunda humiditate, in quam idem sanguis
humiditas. mox membra nutriturus conuersus est: sub nomine roris, 3. libit. 19.

Cambium quid. actione membri nutriti fit alia humiditas, quam Ara- 3. de par. c. 4. et 5.
 bes Medici cambium nuncupant; quæ nihil est aliud quã

Vltimum ali- vltimum alimentum, seu alimentum vltimam dispositio- 4. de gen. an. c. 8.
 mentum quid. nem adeptum, qua potest immediate in membri substan-

Membrum for- tiam commutari, & eius formam substantialem, quæ a- 1. de vs. par. c. 16
 ma substantia- nima est, induere: huiusmodi vero vltima dispositio tem-

lis quid. peramentum est simile, ac eiusdem speciei cum tempera- 4. de vs. par. c. 12.

Vltima disposi- mento partis nutriendæ: Huius itaque cambij partium c. de tēp. c. 12.
 tio sanguinis ad singularum temperiem adepti vi tertie coctionis in ijs par-

induendam na- tibus editæ, vna, eademque maxima portio vltiori soli- c. 12.
 turam membri- darum partium actione mutatur in ipsarum substantiam

in quosita sit. acquirendo illarum formam substantialem; quæ com-
Oritur in tertia mutatio vera est membrorum nutritio: portio vero alia
coctione. cambij minor plerumque remanet (nã membra non ver-

Cambium in quo tunt in sui naturam nisi quantum sibi satis est, & quantum
mutatur in me- sua virtus conficere potest) nihil aliud in se retinens ab ea
brorum substantia. parte viuientis, quam temperamentum: temperamento il-

Nutritio vera. lius consimile: dixi plerumque portionem cambij rema-
 nere, quæ non vertitur in substantiam membri, quia non

Membra quã semper in omni ætate nutriti partium superest portio
tũ alimentorum cambij; non enim in prima infantia, seu etiam pueritia, 1. de gen. an. c. 2.
tant in sui na- quia tunc maxime viget incrementi necessitas; vnde to-

turam. tum per tertiam coctionem elaboratum in partium ali-

Cur pueris non mentum, & augmentum cedit; quo fit vt careant infan-

insit semen. tes, puerique semine: non item in vltima senectute, quia

Cur neque seni- tunc ob inopiam caloris concoquentis vix tantum alimen-

bus. ti elaboratur, quanto membrorum nutriti opus est:

Semine quæ pol- sed in medijs ætatibus calore vigente multo plus nutrimen-

leant ætates, et ti coquitur quam quo indigent partes ad sui nutritio-

cur. nem, & augmentum in adolescentia, iuuentute, virilitate,
 consuetudine, & viridi senectate; quibus propterea solis semen

Primum semi- inesse visitur ex portione alimenti redundante nutriti

nis rudimentũ solidarum partium: Ea enim portio cambij superabun-

quid sit. dans nutritioni singulorum membrorum est primum ru-

Vide infra c. 10. dimentum seminis, seu semen ipsum materiale, non

11. 14. adhuc vltimam perfectionem adeptum: Quod & Ari-
 stoteles nouit, & ratio comprobat; Aristoteles qui-
 dem

1. de gen. an. c. 18. & 19. 2. de gen. an. c. 3. 4. de gen. an. c. 1.
 dem id agnoui non vno in loco perspicuis verbis definiens semen esse excrementum vtile vltimi alimenti mutati: vltimum enim alimentum nullum est aliud nisi quod habet vltimam dispositionem ad alendam, atque ad induendam animam nutriendam partis in sui formam essentialem; quippe nutritio est conuersio nutrimenti in substantiam partium; quæ conuersio fit non nisi communicata membri anima nutrimento sibi appposito; huiusmodi autem alimentum vltimam istam ad alendum dispositionem suscipit non nisi in tertia coctione, qua purgatur ab omni sorde, fitque simile membro nutriendo per adaptionem temperamenti eiusdem speciei: Dicitur autem semen esse vltimi alimenti mutati excrementum; quia est cambij portio, non quæ per nutritionem mutata, & conuersa est in substantiam partis nutritæ; sed altera, quæ partium nutritæ superabundat: Ita tuitur autem semen vltimi alimenti excrementum vtile, ad aliorum excrementorum differentiam, quibus alimentum vi tertiæ coctionis purgari necessario debet; quæ sunt inutiles sordes, & fuligines per cutis poros iugiter effluentes; quum portio cambij superabundans nutritæ partium singularum intra corpus remaneat iterum in venas regrediens utilis futura procreationi sobolis; vbi ad testes peruenerit, ibi vltimum seminis complementum receptura. Sic ergo prima, seu materialis generatio seminis fit in singulis corporis nostri particulis, quando sanguis rotis instat membris nutriendis inspersus acquirendo simile temperamentum temperamento membrorum vi tertiæ coctionis mutatur in cambium nuncupatum, & vltius redundans nutritæ particularum omnium fecernitur ab ea cambij portione, quæ in earum alimentum concedit. Ratio vero id ipsum confirmat, quia illud omne, quod a cocunte masculo in feminarum uterum effunditur, semen est; at vero certis
1. de gen. an. c. 19.
 reiterata vasorum spermaticorum sinus, & testes exhausti fuerint perfecto semine, vltiori venera masculo cruentam materiam effundi; quæ propterea nihil aliud esse potest quam semen solam sui primam generationem in singulis corporis partibus expertum, nondum autem se-
 cum.

Seminis primæ generationem adepti vera definitio.

Nutritio quæ

Alimentum vertatur in substantiam partis alenda.

Alimentum quod acquirit a tertia coctione.

Semen cui dicitur excrementum vltimi alimenti mutati.

Semen cui sit excrementum vtile.

Excrementa inutilia quæ.

Prima generatio seminis cui, & quomodo fiat.

Semen quibus cur cruentum effunditur i uenera.

Semen a toto corpore ut effluere voluerint veteres, quos confutat Aristoteles.
 cundam, qua dealbaretur in testibus; quippe in eistandis non permansit, vt coctionem, ac transmutationem ultimam subire potuerit. Differt autem in hac prima seminis origine Aristoteles a veteribus; quod illi consueverunt gigni ex substantia partium ipsarum per colliquationem, atque adeo semen provenire a partibus omnibus veluti earum colliquamentum; at Aristoteles voluit semen oriri ex alimento, quod ad partes accessit per ultimam coctionem superabundans partium nutritum; atque ita non proprie a partibus, sed ab eo quod ad partes accessit provenire; quod aperte legimus in eius verbis,

Aristoteli semen ut a toto corpore proveniat.
 Veteres quidem autores opinari videntur id, semen scilicet esse colliquamentum; quod enim ex toto secedere propter motum calorem dicunt, vim habet colliquamenti. & paucis interpositis, Ergo utilis excrementi pars aliqua semen est; vtilissimum autem quod ultimum est, & ex quo iam unumquodque gignitur membrum. & paulo post. Ultimum autem paruum admodum ex plurimo relinquitur alimento; sed intelligendum per exiguo augetur quotidie animalia, & plantas. Igitur contra quam veteres putarunt, dicendum est; quum enim illi, quod ex toto secedat, semen esse fateantur; nos quod ad totum suapte natura faciat, semen esse fatebimur; quumque potius accedit, illi colliquamentum dicant; nos excrementum potius esse statuimus: quam a toto recedat, quod enim ultimum accedat, & excrementum ultimi sit, id simile esse probabilius est; perinde vt Pictoribus sepe numero aliquid Andriceli, id est, purpurissi remanet simile eius, quod consumpserint.

Seu verius ab eo quod ad partes accessit.
 Semen pars est aliqua utilis excrementi.

Utillissimū quid.
 Semen ad totū potius accedit, quam a toto recedat.

Semen non provenire a partibus colliquatis.
 Ex quibus apertissime constat Aristotelem negare veteribus semen provenire a toto corpore genitū per colliquationem substantiæ partium vi caloris ob motum in venere vehementiorem excitati; at velle semen provenire ab ultimo alimento, quod post tertiam coctionem ad membra, ea nutriturum, accessit; & fieri in singulis membris vi tertie coctionis adipiscens temperamentū eorum temperamento simillimum; esseque id, quod illorum nutritum, auctiorique superest; vt coloris ea portio, quæ Pictoribus remanere solet ei similis, quam in pictura consumpserint. Quæ si vidissent, vel attente considerassent Juniores, non ita simpliciter Aristotelem semen a toto provenire negantem pronunciaissent: Quorum assertum & alibi apertissime profcindit Aristoteles inquiens, *Item semen*

Semen ut Andricelo comparatur.

Juniores notati.

1. de gen. an. c. 18.

semen

4. de gen.
2. 6. 1.

semen excrementum esse ultimi alimenti positum est; ultimum autem id intelligi volo, quod in unamquamque partem feratur: quamobrem quod generatum est simile ei, quod generavit, est nihil enim refert ab unaquaque parte proficiscatur; an ad unamquamque accedat: sed rectius ita: quia quod ad unamquamque partem accedit est totum ultimum alimentum, cuius maxima pars cedit in singularum partium nutritionem, minima in earundem augmentum, media superabundans remanet in semen: quod inde per venas ad testes proficiscens in uterum proijciendum statui etiam potest ab unaquaque parte provenire; dummodo cum veteribus non dicamus esse partium colliquamentum, seu membrorum substantiam colliquatam a calore veneris: sed asseramus esse excrementum utile alimenti ultimi ad singulas partes transmissi, ut puta ea ultimi alimenti portio, quæ membrorum nutritur, & augmento superabundavit. Quod ratione ducta ab experimento probat Aristoteles, qui aliunde non censet provenire similitudinem filiorum cum parentibus, potissimum in membris determinatis, quam ex eo quod semen constituens singula membra fetus prodierit a singulis parentum membris ad illam in corpore proportionem habentibus. At certe quomodo ex claudis claudi, ex læsis alia parte læsi nascantur in membro consimili nisi ob defectum seminis, quod ab ea parte parentum provenire debebat, constituturum partem eiusdem ordinis in fætu? Sed hac de re quoque posterius agendum nobis est. Ita ergo Aristoteli masculinum semen gignitur vi tertiæ coctionis in singulis membris editæ ex eo alimento, quod ad singulas partes nutriendas, & augendas accesserat.

ultimum alimentum quod sit Aristoteli. Nati cur simile parentibus.

Semen ut se habeat ad alimentum.

Cap. 5.
10. 11.

Aristoteli semen ubi primæ gignatur.

Semen virile Aristotele autore nascisci ultimum sui complementum, atque adeo secundam sui generationem in testibus masculis. Cap. 11. 1.

Secunda vero generatio masculi seminis editur in testibus, ut clare admonet, vel inuitis neotericorum plurimis, non vno in loco Aristoteles; ac primum quidem alicubi asseuerans testes emittere semen genitale; quandoquidem

Seminis secunda generatio fit in substantia testium Aristot.

doquidem emittere nequeunt quod in seipsis non habent; habere autem non possunt perfectum, & candidum semen nisi ipsum genuerint; nam quod in venis est ante substantiā testium collocatis cruentum semen est Aristoteleo monitu nondum perfectam seminis formam adeptum. Quod enim obijciente doctissimo Laurentio cum alijs plerisque Junioribus Aristoteles aliquando constituit testes non esse ad generationem spermatis necessarios, nihil nos turbat; quia nullibi vere Aristoteles interdixit testibus vim generandi semen, quod vulgo in eum iactari consuevit; sed ipse solum rectissime statuit illos non esse simpliciter necessarios ad generationem animalis, tum quia pleraque animalia generantia, vt serpentes, & pisces, a natura sine testibus generant propriā sobolem coeundo: tum quia taurus quidam quum statim a castratione iniisset, impleuit: oestro enim percitus vehementissimæ libidinis castrationis celerioris dolorem non passus est, quo a coitu arceretur; nā & homines ardentis ira in feruore pugnae transfossi ab hoste vulnera non sentiunt nisi multo post sedatis animis a passione. Deinde vero absolute ad seminis generationem necessarios non esse testes non immerito voluit Aristoteles, quia pleraque animalium testes a natura non habentia semen generant in vasis spermaticis, quos ipse meatus appellat: Ceterum quibus a natura dati fuerunt testes, animalia perfectiora prolificum semen virtute testium, & in testium substantia generare apertissime docuit Aristoteles afferens, *Auium vero, & quadrupedum ouiparorum testes excrementum recipiunt genitale, scilicet semen illud primariæ riginem in membris solidis adeptum eorum nutritiui superabundans, quod definitum est esse excrementum vltimi alimenti mutati vtile; recipere autem nequeunt nisi vtili vltimam tribuant seminis perfectionem.* *Itaque semen cur pisci que tardius ijs quam piscibus semen prodit. nempe quia piscibus celerius prolem; vel quia eam suscepit in occulto aliquo testibus proportionali membro. Pater hoc in auium genere. Aues tempore quum tempore coitus testes multo habeant grandiores, que certis heb testes, id tempore coeant: at vbi id tempus praterierit adeo exiguos grandiores. habent, vt incertum sepe an habeant, sit; quum tamen eo tempo-*

Juniores notantur.

Testes cur non simpliciter ad generationem animalis necessarii.

Animalia que coeant, & generant sine testibus.

Taurus castratus, quomodo vacca inire, ac implere potuerit.

Vulneris quod losem non sentiant.

Semen, quibus in testibus non gignatur.

Semen in testibus gignere animalia perfecta.

Semen cur piscibus celerius prodit, quam ceteris.

Aues tempore coitus testes multo habeant grandiores.

1. de gen. an. c. 19. Lib. 2. an. q. 2. 1. de gen. an. c. 4.

1. de gen. an. c. 4.

DE PERFECTA CONSTITVTIONE. 19

ro, quo coeunt, gerant praevalides: hoc ipsum nos obseruauimus in cuniculis, quae animalia viuipara sunt: ut hinc apertissime constet Aristotelem censuisse animalia testes habentia recipere in testium substantia materiam feminalem; quod plerique dissimulant, quae vltimum feminis complementum, ac exortum in testibus acquirat. Fit autem proprie secunda haec feminis generatio, quando cunctae portiones cambij, seu alimenti vltimi redundantis nutritiui singularium partium, ac omnino vniuersae primi, materialisque feminis portiones a membris singulis per venas ad testes affluerint: ibi enim primum actione testium omnia illa temperamenta partialia cunctorum membrorum temperaturis similia in vnam temperiem similem temperaturae totius corporis ex illis membris constituti apta mixtione adeo conuertuntur, ut quae prius multa miscibilia erant in vasis praeparantibus ante testes degentibus inuicem solummodo confusas, sed natura distinctas adhuc proprias formas, atque temperies obtinentia, veluti grana triticea, & hordeacea in aceruo, virtute, actioneque testium in vnum perfectum mixtura commutentur, nouo ex illis prioribus simul coniunctis facto & vno totius feminis temperamento. Deinde vero vltiori testium actione semen ita dispositum formam feminis vltimam, & specificam adipiscitur; animam nempe vegetalem, ac sensitricem; quae sola semini a parentibus indi possunt: mens etenim ab extrinseco prouenit; ut intra suo loco ex Aristotele demonstrabitur. Non tribuunt autem testes animam semini nisi vbi omnes materialis geniturae portiones in vnum totale feminis corpus coierint, cui totius animantis insit temperatura; quoniam partium singulorum temperies extra totius temperamentum apta non est dispositio subiecti, cui copuletur anima in formam essentialem: Ac proinde ut manus, pes, oculus, aliaeque partes singulae in toto simul iunctae vitam, et animam retinent, quam utraque a toto, a& se inuicem separatae amittunt; sic plane feminis particulae singulorum membrorum distincta obtinentes temperamenta idonea non sunt, quibus a testibus communicetur anima in formam

cuniculis quibus.

Iuniores notati.

Seminis secunda generatio.

Testes qua ratione semine conficiant.

1. de gen. 28.

1. 39. 31. 32. 2. de gen. an. c. 3.

Semen a testibus animari.

Anima quae semini a parente communicentur.

Testes quando semini animam tribuant.

Partium propria temperies non est apta, et sufficiens dispositio subiecti ad animam. cur membra a corpore seiuncta non retineant animam, & vitam.

20 DE PERFECTA CONSTITUTIONE

uiuificam, nisi ubi simul commistā uicorundem testium totius integrum nacta fuerint temperamentum. Quoniam uero in hac secunda generatione semen acquirit ultimum sui complementum, quod est anima; propterea semen hoc absolutum altera definitione donauit Aristoteles inquit, *Genitura est id, quod a generante proueniens causa est, quae prima obtineat principium generationis in ijs quae coire natura uoluit.*

1. de gen.
an. c. 18.

Masculinum semem duplici constare parte, quarum altera uirtutem obtineat, altera patiendi potentiam. Cap. IV.

EST autem eodem Aristotele doctore masculinum sperma duarum partium; quarum una in eo est spiritiosa substantia; cuius participatione semen fecundum efficitur, & rationem obtinet principij actiui in generatione sobolis; quod non uno in loco monuit Praeceptor: altera uero in masculo semine crassa est corpulentia, ex qua partes albæ, spermaticæ ideo nuncupatae, ueluti ex materiali principio constituuntur: acclamante quoque Aristotele non semel: Ipse enim quemadmodum spirituosam feminis substantiam, postquam suo munere functa fuerit animandi, & organizandi conceptum, admonet in fetu non permanere ad instar materiae; sed in halitus dissolutam euanescere; ita nusquam negauit crassioris seminis corpulentiam fieri partem constituendi conceptus; partem inquam, quia partem aliam sibi vendicat femineum semen, & aliam maternus sanguis, ut mox apparebit: Immo uero seminis masculini partem crassiorem in conceptu, ceu materiale principium remanere censuit apertissime dicens, *Corpus autem geniturae, in quo semen animalis principii contentum una prouenit, partim separabile a corpore, in quibus Diuina pars comprehenditur, qualis est quae mens appellatur, partim inseparabile; hoc inquam geniturae semen dissoluitur, uersumque in spiritum euanescit; quum naturam humidam, aquosamque habeat: quamobrem an semper id foras exeat, querendum non est, neque an pars ulla sit formae constituta; quomodo nec de succo, a quo lac cogitur, quari tale quid conuenit; nam is quoque mutat, & nulla pars constituta magnitudinis est.*

2. de gen.
an. c. 3.

2. phyt.
31.

1. de par.
an. c. 1.

1. de gen.
an. c. 20.

2. de gen.
an. c. 1. &

3.

4. de gen.
an. c. 4.

1. phyt.
62.

2. de gen.
an. c. 3.

Cap. 15.
17. 20.

21. 22.

Quae:

1. de ort.
an. bu.

1. ph. 1. 81.

7. meth.

1. 31.

Aur. in
com.

3. de an.

1. 48.

Quæ licet alias aliter, nunc tamen ita breuiter interpreta-
mur: Corpus genituræ, in quo vna cum parte crassiori
a masculo prouenit spirituosâ portio continens principium
constitutiuum animalis, partim separabile est a cor-
pore animalis constituti; nempe genituræ portio spirituo-
sa in se comprehendens principium effectiuum animalis ge-
nerandi; quod principium diuina pars appellatur, quia est for-
ma substantialis eiusdem speciei cum forma parentis; for-
mâ autem hic diuinâ partem appellat Aristoteles, vt alibi
more suo, quia est essentialiter actus; quum Deus opti-
mus totam suam essentiam in actu purissimo sitam obti-
neat: hanc vero formam, quæ in parte spirituosâ seminis
existens principium est constitutiuum futuri animalis, ait
scite Aristoteles esse menti similem; tum quia pollet facul-
tate organorum formatrice, ob cuius participationem &
ipse alibi, & eius Commentator semen asserunt efficere
sicut ea, quæ ab arte, ac omnino habere virtutem similem
arti, & intellectui: tum quia pollet anima sensitrice, quam
veluti principium motus in animali nomine intellectus
alibi cohonestauit, hic verius menti similem dixit idem
Aristoteles. At vero semen masculi quoad aliam sui por-
tionem corpulentior, & crassior, inseparabile a
fetu dicitur, quia in eo remanet ceu materia, ex qua ce-
rebrum, spina, & aliæ partes spermaticæ constitui de-
bent: quemadmodum in coagulo duæ itidem sunt par-
tes; alia spirituosâ, quæ vim habet in se coagulandi lactis
substantiam; alia corpulentior, & crassior, in qua vt in
subiecto sapor, & odor coaguli continetur: Porro coa-
gulum quoad sui partem spirituosâ, vbi lactis substantiâ
coagulauerit,halat in vapores; atque adeo est a lacte sepa-
rabile; sed quoad sui partem crassior, magisque terre-
nâ, est a lacte inseparabile; quod manifeste produnt sapor,
& odor coaguli in coagulato lacte permanentes; ille qui-
dem qualitates de coagulo in lac transmigrare nō potue-
re; quoniam accidentium de vno in alterum subiectum
transmigratio naturæ ignota est: Ceterum partem spiri-
tuosâ cum seminis, tum quoque coaguli suo munere
functam non remanere in constituto ceu partem, sed in-
halitus dissipari & ratio, & experimentum conuincit:

ratio.

Locus Aristot.
difficillimus
explicatur.

Principium esse
diuinum in semi-
ne cur Aristot.
dicatur diuina
pars.

Diuina essentia
tota sita est in
actu purissimo.

Forma seminis
cur ex Aristot. sit
menti similis.

Semen pollere
anima sensitrice.

Semen vt sit
inseparabile a
fetu.

Semen quorum
membrorum fe-
tus sit materia
le principium.

Coaguli pars quæ
remaneat in lac-
te, qua non.

Accidentia non
migrant de vno
in alterum su-
biectum.

Partem seminis non remanere in fetu qua monstrant. ratio quidem quia causa efficiens numquam cum materiali proprie coincidit, quum illa sit actu, hæc potestate Aristoteli; cui nihil simul esse potest actu, & potentia respectu ad idem. Experimentum vero, quia neque coacti portio lactis in fluxile proiecta ipsum cogere valet; neque amputata spermatica pars animalis iterum regenerari potest, neque manus abscissa trunco renascitur: quia ibi non est pars vlla coaguli actiua, neque hic amplius pars seminis membrorum constitutiua. Sed vterius si in plantarum plerisque seminibus euidentissima est partium ista distinctio; videas namque in apice castaneæ corpusculum, in quo vno residet vis generatrix, reliquo castaneæ corpore in materiam stirpis concedente; alioquin detracto apice illo, si castaneæ partem corpulentiore seueris, nulla tibi exorietur arbor, ob defectum generantis proximi; quod in omni semine a natura doctæ noscentes formicæ quicquid sibi æstate congregant ad hiemem, ne in terrâ vtero germinet, rodunt comedentes portunculam spiritu pollentem genitali: quæ item sola si feratur spirituosâ portio, nil inde nasci poterit ob defectum materiæ proximæ; quæ non est solus terrenus humor, sed tertium quid ex eo, & crassiori corpulentia seminis constitutum. Quid ni etiam dicamus in semine masculino spirituosam partem inesse, quæ vim obtineat effectricem; partemque aliam crassiore, quæ cum excremento feminæ concedat in materiam conceptus? feminam vero in generatione ad masculum se habere, vt se habet terrâ ad stirpem sementiferam belle nos docuit Aristoteles terram communem omnium plantarum matrem, ac feminam appellans; & ante illum Plato, cui terra non mulierem conceptu, partuque, sed terram vicissim mulier imitatur. Ita ergo vel Aristoteli semen virile duas partes habet, alteram spirituosam, in qua residet vis generatiua eius, quod semine procreatur; a qua omnium semina proinde fecunda fieri dicuntur; quæ pars vbi suo munere functa fuerit, in halitus euaneicit ab vteri calore dissipata: alteram vero crassiore, ex qua coniuncta cum excremento feminæ consueuntur omnia conceptus membra spermatica fieri.

3. phys. 17.

1. phys. 82. & 2.

de an. 1. 2. 3. ph. 1. 8.

1. de gen. an. c. 2.

2. de gen. an. c. 4.

12. meta. 1. 36.

in Meno. xeno.

nun-

nuncupata. Quod plerique viri doctissimi non animaduertentes Aristoteli perperam adscripserunt, nobisque olim iunioribus hanc eius sententiam imposuerant, semen absolute non esse fætus causam materialem vlla ex parte.

Doctissimi plerique notat.

Crassio rem seminis masculi partem in primo sui exortu a singulis membris dispositionem acquirere ad induendam naturam consimilium membrorum in fætu: spirituosam vero instrumentum ea generandi. Cap. V.

3. physt. 17.

i. de or. an. hum. c. 26.

Quum autem in omni cuiusque procreatione ab efficiente causa quod oritur necessario formam acquirat illi convenientem materia, in quam ipsa recipitur; quippe omne quod recipitur per modum recipientium recipi consuevit: profecto pars virilis genituræ crassior in prima sua generatione a quolibet membro per tertiam coctionem non accipit formam specificam membri, quæ anima est, ob rationes alibi allatas; sed solum formam genericam, quæ nihil est aliud quam temperamentum simile temperamento singularum partium, quarum nutritui superabundauit; siquidem vi tertiæ coctionis cum reliquo alimento, quod in membrorum substantiam commutatum est, acquisiuit seminis pars crassior ultimam dispositionem ad induendam naturam illius membri; quæ ultima dispositio est simile temperamentum, quo redditur in potentia proxima ad subeundam formam specificam illius membri determinati; ut omnes vniuersi masculi seminis partes crassiores in prima sui origine vi tertiæ coctionis acquisierint temperamentas consimiles temperamentis omnium membrorum ea ratione, ut determinata singula portio seminis vnicum nanciscatur temperamentum simile temperieci membri illius solum, cuius nutritui superabundauit: quare pars masculinæ genituræ crassior, quæ primam sui originem habuit ex vitimo alimento redundante nutritioni cerebri, vnam temperiem adeptæ est temperamento cerebri simillimam, & in ea potentiam proximam dispo-

Ortum ab efficiente semper formam acquirat. Recipitur quodcunque per modum recipientis. Pars crassior seminis in prima sui generationis non acquirat animam, sed formam partium genericam. Et ultimam dispositionem ad induendam naturam partium seu temperamentum simile.

Semen ortum ex eo quod abundauit nutritui singulorum membrorum quid ab eis acquisierit.

*Actus sunt fo-
tu i subiecto di-
spofite.*

*Propria mate-
ria in qua nata
est fieri for-
ma carnis, que
fit.*

*Morbi heredi-
tarii qui.*

*Unde, & quo-
modo contingat.
semen a parti-
bus determina-
tis acquirere
morbosam intem-
periem.*

*Seminis portio
spirituosa in pri-
mo sui ortu a
partibus acquirat
temperiem.*

*Et calorem in-
fluentem.*

*Qui est anima in-
strumentum.*

*Efformatiuū si-
milium partium
in situ.*

dispositionemque ultimam ad induendam cerebri natu-
ram, & non alterius vilius partis in fetu; siquidem Ari-
stoteleo monitu actus actiuorum non fiunt nisi in patien-
te disposito. (& vniuscuiusque actus in propria materia
aptus natura est fieri; propria vero materia, in qua nata
est fieri forma carnis non est quæ habet ultimam disposi-
tionem ad induendam naturam cerebri, sed quæ obrinuit
temperaturam carnis, & huius determinatæ; atque
ita de singulis alijs afferendum est. Hoc autem dogma
facile potest cum Aristotele ipso experimento cōproba-
ri, quia pleriq; sunt morbi determinantū membrorum
hereditarij, filij que nascuntur consimiles partes cor-
poris morbosas cum patribus retinentes; ex lienosis e-
nim lienosi, ex calculosis calculosi, ex phthificis phthi-
fici, ex hydropicis hydropici, & ex podagricis podagrici,
& omnino ex læsis aliqua parte corporis læsi eodem
membro plurimi gignuntur; quod aliunde provenire
nequit nisi quia portio materici, ex qua illæ partes deter-
minatæ in filijs generantur, ortum habuit ex eo alimento,
quod prius assimilatum morbosis membris eiusdem ge-
neris in corpore paterno, maternoue, illorum nutritiui
superabundauit; quorum non solum temperaturam ef-
fentialem, sed etiam accidentalem seu dispositionem, seu
habitum morbosum transtulit in filiorum membra con-
similia. Sed hac de re mox etiam agemus. Quoniam vero
pars spirituosa masculi seminis in primo sui exortu per
tertiam coctionem factam in singulis membris corporis
præter temperamentum simile temperaturæ illius mem-
bri, cuius nutritioni superabundauit, nacta est etiam
spirituum, & caloris influentis maiorem copiam quam
altera pars genituræ crassior; quumque calor influens,
& omnino spiritus in animali sit instrumentum, quo vi-
uentis forma ad omnia vitæ munia obeunda vititur;
quod & Aristoteles aliquando nos apertissime docuit;
propterea spirituosa pars masculi seminis in prima sui
origine instrumentum acquisiuit, quo determinate
indiget facultas constitutiua partium corporis ad effor-
manda illa membra precise, quæ naturam, tempera-
mentum,

2. de an.
t. 24. c.
26.
4. de gen.
an. c. 24.

2. de gen.
an. c. 34.

C. 18. II

2. de an.
t. 41. c.
50.

mentum, gradumque caloris obtinent eiusdem speciei cum illa portione seminis masculi spirituosae, semper enim gestit natura in omnibus quid sibi simile procreare. *de au- 34. mag. no. c. 10. de gen. m. c. 19.* Quam theoriam pulcherrime nobis insinuauit Aristoteles inquit, *Itaq; semen manus, aut faciei, aut totius animalis est manus indefinita, aut facies, aut animal totum indefinitum; & quale quod unque illorum est adustale semen potentia est aut corpulentia sua; aut facultate, siue virtute, quam in seipso continet, scilicet quia seminis a manu parentis primam, seu materialem originem obtinentis portio crassior est potentia manus generandi fetus; quae potentia indefinita dicitur, quia passiuæ est: omnis etenim potentia passiuæ caret acta, qui solus eam definire, ac determinare potest: portio vero eiusdem seminis virilis a manu genitoris primam generationem habentis spirituosæ est facultate, ac virtute indefinita manus puelli generandi; quia licet potestate actiuæ polleat, eam tamen præcipuam non habet, sed solum instrumentariam: hoc autem dissidet agens primarium ab instrumentali, quod illud est definitum ad certos effectus producendos; hoc autem indefinitum; si quidem instrumentum agit ad nutum, & ad motum præcipui agentis eo ventis; idem autem instrumentum multis agentibus diuersæ speciei ad varios euentus procreandos inservire potest. Ita ergo in prima sui generatione portio masculi seminis corpulentior a singulis humani corporis membris, quorum nutritui superabundat, ultimam acquirit dispositionem, qua in cõstitutione fetus est in potentia proxima ad induendam naturam eius partis determinatæ, ac non alterius: portio vero eiusdem virilis genitura spirituosæ recipit ab eisdem membris vim instrumentalem deseruendi præcise cõstitutioni eius membri conceptus, quod correspondet paterno, a quo effluxit, illius nutritioni redundans.*

Natura semper gestit simile procreare.

Arist locus pulcherrim⁹ explicat⁹ de masculi seminis parte actiuosa, & passiuæ in formatione fetus.

Potentia passiuæ omnis cur sit indefinita.

Agens primarium semper definitum est.

Instrumentum cur sit indefinitum.

Idem instrumentum diuersis agentibus inservit ad varios effectus producendos.

Seminis virilis pars crassa quæ acquirat a toto corpore.

Quid spirituosum in primo exortu habeat a toto.

DE PERFECTA CONSTITVTIONE.

In secundo exortu a testibus masculi semina partem viramque
acquiret temperamentum integrum totius hominis, & a
anima humane partem vegetam, ac sensitivam, unde mul-
tiplicis partus causa explicatur. Cap. VI.

AT vero ubi a toto corpore, seu a singulis uniuersis
si corporis membris omnes primi feminis por-
tioncula ad testes deuenierint distincta obtinentes
temperamenta temperamentis illorum membrorum
proportionata, ex quibus quaeque ipsarum nutritui su-
perabundantes affluxere, primum quidem omnium
illarum portionularum cum spirituosarum, tum etiam
crassarum sit exacta mixtio, per quam omnia earundem
particularia temperamenta coeunt in vnum totale tem-
peramentum, quod aptissima proportione responderit in-
tegrum hominis, ac omnino vni totius corporis tempera-
mento, non secus atque illae distinctae temperaturae cor-
respondent speciales similitudine temperiebus singularum
partium corporis eorum acceptarum, vnaquaeque sua
compari: adeo ut ex omnibus particulis feminariis, ab om-
ni membrorum multitudine ad testes delatis, calore, ac
virtute testium cooperante fiat totum semen integrum,
ac vnum numero mixtum exactissime, cuius vnaquaeque
portio sensibilis itidem mixta sit, ac in se contineat omnes
partes feminis a singulis corporis membris effluxas. Cuius
quidem rei ea est euidentis probatio, quia idem homo
vnicoinitu mulierem implens non necessario totum se-
men a suis testibus elaboratum in uterum effundit, sed
eius vnica portio ex multis satis est ad sobolis procrea-
tionem. Immo vero & idem masculus eadem nocte cum
pluribus mulieribus deinceps congregiens eas omnes po-
test reddere praegnantes vnicuique partem sui feminis in-
partiens, quod ex Diodoro iuniores de vno Hercule asse-
uerarunt, qui Thespij filias numero quinquaginta, illi ex
pluribus feminis ortas, adhuc puer, sed robore praestans
corporis vna nocte compressit, suscepitque quinquagin-
ta filios, qui Thespiades dicti sunt. Hinc reddere causam
possumus cur vnicoinitu etiam masfeminam plurium fi-
liorum matrem efficiat, non quidem gemellorum so-
lum,

Seminis masculi partes oēs quid primū partiantur in testibus.

Prima operatio testium circa semen quid sit.

Quantum seminis sufficiat ad implendam mulierem.

Cur idē vir vna nocte plures mulieres grauidas efficere possit.

Herculis pueri mira fecunditas, & prepotens venus.

Cur vnicoinitu masfeminā plu-

Bocc. I. gencol.

Lib. de mirab.
 Lib. 7. c. 3.
 Quaestio. Rom. 2.
 Lib. 13.
 Libr. 24. c. 3.
 Lib. 7. c. 11.
 lib. 9. bif. Polo. pa. 164. in f.
 Libr. 7. c. 3. ann.
 Libr. 1. die. canic. colle. 3.

lum, sed trium, quatuor, & multo plurium; namque sua
 etate Paræus asserit inter Sarram & Manum in parroccia
 sigillorum ad Cambellayum Domini Maldemera Vxo-
 rem primo quo nupsit anno gemellos peperisse, secundo
 ternos, tertio quaternos, quarto quinos, quinto senos fe-
 tus, ex eoque partu obiisse: Quinos etiam edidisse vno
 partu Augusti Cæsaris ancillam breui mox cum prole
 mortuam: Phlogon Trallianus ex Antigono narrat Ale-
 xandra mulierem quandam quatuor partibus viginti fe-
 tus edidisse, quorum maior pars enutrita sit, Eademque
 in vrbe aliam mulierem quinque infantes vna peperisse;
 & anno circumacto tres alios. Plinio Fausta plebeia mu-
 lier quatuor enixa est infantes. Reperitur & in Pelopon-
 neso alia quinos quater enixa. Plutarcho in nuptijs quin-
 que faces præcise accendebantur, quia lumen procreatio-
 nis signum est, & mulieres ad quinque plerumque pari-
 unt. Quod respiciens Aristoteles vt plurimum continge-
 re, mulierem scilicet non vltra quinos fetus vno vtero ge-
 stare, talem terminum gemellorū numero præfigere po-
 tuit. Haud tamen absolute hunc egredi non posse pu-
 tauit, siquidem Strabo ex Aristotele asserit quandam pe-
 perisse septem geminos. In Aegypto septenos vno vtero
 simul gigni, autor est Trogus. Francisci Pici testimonio
 Dorothea quadam gemino partu viginti liberos peperit,
 primo quidem nouem, altero autem vndecim. Prodidit
 Albucasis, Paræi obseruatione, mulierem septenis vno
 partu fetibus fuisse matrem; aliam vero, quam vis extrin-
 secus illata abortire coegit, quindecim membris omnib.
 integre descriptos fetus edidisse. Plinio extat etiam in
 monumentis Medicorum vno abortu duodecim puer-
 peria egesta. Martinus Cromerus asserit in Cracouiensi
 agro Margaretam nobili, & antiqua familia ortam mu-
 lierem, Virboslaj Comitis Vxorem vno peperisse partu
 sex & triginta viuos fetus vigesima die Ianuarij, Anno
 Domini MCCXCVI. Dalechampius in Plinium ex Al-
 berto prodidit mulierem in Germania conformatis iam
 in vtero vigintiduorum infantium corpusculis abortum
 fecisse. Aliamque eiecisse in peluim embryonum auri-
 cularis digiti magnitudine septuaginta corpuscula; aliam

rium matrem
 officiat.
 Mulieris partu
 gradatim nu-
 merosiores.
 Mulier semel
 vno partu qui-
 nos edidit fat.
 Alio quatuor q-
 nos.
 Aristot. cur as-
 serit vltra qui-
 nos fetus vno
 vtero non gesta-
 ri.
 Mulier septem
 geminos edidit.
 Alia nouem et
 altero partu v-
 decim enixa.
 Alia quindecim
 fetus in vtero
 formauit inte-
 gre.
 Alia duodecim
 puerperia vno
 abortu egestit.
 Alia vno par-
 tu triginta sex
 viuos edidit.
 Alia viginti
 duorum abortu
 passa est.
 Alia septua-
 ginta.

centum quinquaginta. Fulgoso, Maiolo, Georgio Piclorio, & D. Godofredo, aliisque plurimis testimoniis perhibentibus; Margarera Hollandia Comes vno partu tercentum sexaginta filios viros peperit anno Domini MCCCXIV. Ex quibus historijs apparet seminis quamque particulam omnes in se habere portiones a singulis parentum membris delatas; & inde regressu non solum mirabiles istos partus veros, & naturales esse; ac pendere a seminis diuisione, vndeunque illam fieri contingat; re futuri illis utriusque cellulis vulgo decantatis. Constat igitur seminis omnes particulas a membris singulis ad testes delatas a dione quoque testium adeo commisceri, vt eius misti portuncula quauis participet de singulis portionibus seminis a quolibet corporis membro primam generationem ducentibus; atque adeo fieri obseruatione quoque Aristotelis vt quot in partes quauis de causa semen in uterum proiectum diuidi contigerit (quod etiam de femineo semine, ac de menstruo sanguine statuendum est) vnaquavis illarum vnicum fatum constituere valente, totidem vno utero conceptus simul organizentur: vt plurimum tamen utero se se arctissime constringente, cellulisque omnino carente in vnam massam vtrumque semen cum menstruo sanguine coit; vnde rari gemini, rariores ad quinarium numerum fetus ascendunt, rarissime illum transgrediuntur; sed vnicus infans magna ex parte nascitur; Aristoteli enim ex vno semine, hoc est ex paterno spermate, femineoque semine, ac menstruo sanguine, quem semen non purum vocat Aristoteles, in vnam massam seminariam commisto vnicum viuens corpus effingitur: non autem ex vno aut masculi solum, aut feminae solius semine; vt perperam summo Praeceptorum adscribit Columbus vir alioquin doctissimus. Vbi autem sic omnes partes paterni seminis prima functione testium in vnam misti naturam conuertunt; illi iam in se habenti totius corporis, & singulorum partium temperamentum integrum, atque adeo vltimam dispositionem ad animam nouam in se solo recipiendam, testes animae propriae beneficio cōsimi-

Alia centum quinquaginta

Alia viuos vno partu filios edidit tercentū sexaginta

Singula pars seminis quantūuis minima vnu fatum constitutere potest. Vterus non habet cellulas.

Semen in utero fatum tot constituit q̄ in partes diuisum fuerit.

Cur vt plurimum fatum vnus pariatur.

Aristoteli vt ex vno semine vnus fiat fatus. Columbus male arguit Arist.

Semen vt a testibus animam accipiat.

1. philol. cap. 4. l. 36. ff. de solut.

sh. r. d. l. d. r. m.

4. de gen. an. c. 5.

1. de gen. an. c. 20.

2. de gen. an. cap. 3. 12. de ro. anat.

tem

1. de gen. an. c. 3.
 Sem animam impertiuntur, in semine generantes vege-
 talem, ac sensitricem, quæ partes esse possunt animæ
 humanæ, atque aduenturæ ab externo principio men-
 tis subijci, & copulari: Non generatur autem a testi-
 bus animam in semine priusquam totale vniuersi corpo-
 ris temperamentum acquisierit ex partialibus consti-
 tutum; quia sicuti partes corporis diuix animari, ac vi-
 uificari nequeunt nisi prius in vna in totius hominis na-
 suram conspirauerint, quam amittentes membra præci-
 sa simul & animam exuunt, & vitam pristinam; ita
 particularum varia temperamenta semen ad animam
 subeundam præbe disponere nequeunt, nisi prius in
 vnum totale vniuersi viuentis temperamentum coire-
 rint. Insuper vero anima, quæ in testibus est humana
 ex vegetali, sentiente, ac rationali constituta, in semine
 haud generat animam humanam pariter integram, sed
 illius animæ partes inferiores solum, tum quia rationa-
 lis anima, vt quæ forinsecus adueniens Aristoteli a ma-
 teria non pendet, apta non est nisi ab immortalis, & im-
 materiali agente procreari, cuiusmodi est Diuina
 Mens; testis autem, ac omnino parentes homines cor-
 porei sunt, caduci, & materiales: tum quia semen etsi
 temperamentum habeat, quo ad subeundam animam
 vegetalem, & sensitricem disponitur, non tamen est
 quidpiam organizatum; quæ dispositio in corpore ne-
 cessaria est ad animam intellectricem induendam. Ce-
 terum mortales animæ partes in toto seminis mascu-
 lei corpore a testibus producuntur, quia in parte genitura
 spirituosa tantum caloris inueniunt, quo possunt vt ad
 propagationem sobolis promouendam, non item in
 parte crassiori; propterea semina dicuntur Aristoteli fe-
 cunda fieri spiritu, & calore; parsque spirituosa seminis
 sortitur a testibus essentiam principalis agentis in gene-
 ratione fetus, nimirum animam ex vegetali, & sentien-
 te gradu constitutam; pars vero crassior eiusdem mas-
 culæ seminis etsi eandem animam a testibus acquirit,
 eam tamen non recipit sub ratione principij actiui; si-
 quidem anima illa non est actiua nisi per spiritus, & ca-
 lorem.

Quæ acquirat.

Semen quando
a testibus animam
acquirat.

In semine a te-
stibus cur non ge-
neretur anima
humana tota.

Mens non pen-
det ab agente
corporeo;
Semen non ha-
bet ultimam di-
spositionem ad
mentem.

Anima cur non
in singula
parte seminis
fecunda sit.

Anima in qua
parte seminis
fit non vt prin-
cipium actiui.

2. de gen.
an. cap. 3.

*Anima seminis
quo actiua sit.*

lorem determinati gradus; quibus portio seminis cras-
sior carere conspicitur.

*Quatuor virtutes specie inter se distinctas ad perfectam sobolis
generationem necessarias in seminis parte spirituosam
inesse, et facultates anima seminis. Cap. VII.*

Quatuor virtutes specie inter se distinctas ad perfectam sobolis
generationem necessarias in seminis parte spirituosam
inesse, et facultates anima seminis. Cap. VII.

*Fetus humanus
varias habet
partes multipli-
ci ratione.*

Quoniam animalium fetus, ac speciatim humanus
non solum vitam habet, sed etiam varijs consti-
tuitur membris distinctam figuram, diuersam
substantiam, ac variam in eo corpore situm, locum-
que secundum naturam possidentibus; proinde pars spi-
rituosa seminis, in qua residere visa est omnis virtus effe-
ctiua conceptus, & constitutiua perfecta sobolis ex ma-
teria sibi subiecta, quatuor virtutes in se debet habere
specie distinctas, quæ sint facultates illius animæ, quam
in secundo exortu in testibus acquisiuit a masculino; ad
quas virtutes attineat quatuor operationes efficere,
quæ in constitutione perfecti conceptus subordinatim
deinceps alia post alias effici debent: nouimus enim ex
Aristotele potentias animæ ad varietatem specificam
operationum ab eis prouenientium distingui. Et sane
prima inter eas operatio masculi seminis vna est ani-
matio, viuificatioque materni menstrui, ac omnino
conceptio; tunc enim conceptio fit, quando seminis
masculi presertim portio spirituosam menstruo sangui-
ni sibi intra uterum coniuncto, & subdito animam
communicauerit, illumque in viuentium serie collo-
cauerit: Habet itaque masculinum semen in anima sua
vim menstrui animatricem, ac viuificatricem. De qua
quidem virtute spermatis virilis omnibus nota præcla-
rum habemus ex Aristotele documentum alicubi asse-
uerante conceptum fieri vbi excrementum feminæ re-
ceperit a femine maris principium, quo animatum est:
Porro in conceptione non semen feminæ, sed excre-
mentum feminæ dicitur a masculino spermate animam
suscipere, quia semen feminæ prolificum existens Ari-
stoteli animatum est; quod infra suo loco demonstrabi-
tur; at sanguis menstruus est ex se inanimis, qui necessa-
rio

*Vis actiua con-
ceptus in qua
parte seminis
insit.*

*Facultates ani-
ma seminis qua
tuor esse specie
distinctas.*

*Fetus constituitur
do quatuor ope-
rationes semi-
nis necessarias
esse.*

*Potentia anima
unde distingu-
tur ab inuicem.*

*Prima operatio
seminis mascu-
lei quid sit.*

*Semen masculi
vim habere a-
nimatricem
menstrui.*

*Conceptio qua
ratione fiat.*

*Semen femina
animatum esse.*

2. de an.
c. 33. &
seq.

2. de gen.
an. c. 3.

1. his. c. 3.
c. 13. 17.
18.

rio

fio in omni conceptione animatur: Animam autem
 recipere dicitur a semine maris, quia etsi animari queat
 aequa a toto coniuncto ex masculi, & feminei seminis
 portionibus spirituosus; in ordinaria tamen, & recta
 conceptione potior vis animandi excrementum femi-
 nae inest in semine maris: Addo etiam proinde concep-
 tionem definiri esse quando a virili semine mulieris ex-
 crementum animam acceperit, quia si pars spirituosa
 masculinae genitura maxima virtute polleat, aliquando
 feminei seminis infecundi, ac fere inanimati defectum
 supplere potest, vniuersam vim animandi excremen-
 tum feminae sibi vendicans. Vbi autem facta concep-
 tione, tota moles ex paterno, maternoque semine,
 sanguineque menstruo animata fuerit, quum in ea
 massa, vt in misto, permixtae sint, atque confusae sine or-
 dine villo portiones materiei, ex qua singula membra
 fetus constitui debent; necessarium profecto est in ani-
 ma seminis alteram inesse vim omnium proximarum
 materierum, ex quibus singulae partes animalis seorsum
 constitui debent, separatricem; nempe quoniam
 ex alia materia cerebrum, ex alia cor, ex alia hepar, ex
 alia testes, ex alia nervos, ex alia renes, & ex alia mem-
 brum quoduis aliud formari necesse est; siquidem di-
 uersa est harum singularum partium temperies, & na-
 tura; atque Aristoteleo monitu ad aliam formam sem-
 per alia est materia; & vniuscuiusque actus non nisi in
 propria vniuscuiusque materia natus est fieri; propte-
 rea simpliciter oportet in facto conceptu vi seminis acti-
 ua omnium istarum partium materias ab inuicem dis-
 cerni; secus enim fieret nervus semioffeus, caro semi-
 nervea, cerebrum semicarneum, & id generis aliud in-
 strosum membrum. Haec autem virtus discretiua mate-
 rierum in conceptu, ex quibus singula membra varia
 naturae seorsum constituenda sunt, residens potissimum
 in parte masculi seminis spirituosae, non solum agit in
 menstruum sanguinem, vt superior virtus animatiua;
 sed in totum compositum ex menstruo sanguine, &
 parte crassiori seminis cum feminei, tum quoque mas-
 culi operatur; quod pulchre nobis insinuauit Aristo-
 teles inueniens semen masculinum in utero feminae constituere,

*Menstruum est
 inanimatum.*

*Cur dicatur pa-
 sissimum anima
 a semine ma-
 ris.*

*Semen maris
 potest supplere
 defectum fe-
 minei non fo-
 cundi.*

*Facta concep-
 tione quid primū
 fieri oporteat a
 semine in cōcep-
 tu.*

*Secunda facult-
 tas aīa seminis
 qua fit.*

*Non ex eadem
 portione conce-
 ptus promiscue
 vnumquodque
 membrū seorsum
 constituitur.*

*Ad aliam for-
 mā alia mate-
 ria.*

*Virtus discreti-
 ua partium he-
 terogenearum
 conceptus inest
 in semine.*

*Secunda opera-
 tio seminis vt
 rōne materia a
 prima distat.*

2. phys. t.

26.

2. de an.

426.

2. de gen.

2. c. 3.

*Semen virile
vt seipsum mo-
ueat eodem mo-
tu, quo mouet
excrementum
femina.*

*Tertia mascu-
lei feminis fa-
cultas, quæ sit.*

*In qua parte se-
minis resideat.
In quâ materiã
agat.*

*Quarta opera-
tio masculi se-
minis.*

*Quarta feminis
facultas.*

vt operetur.

ac mouere excrementum femina eodem motu, quo ipsum mouetur. Si ergo virilis genitura virtus eodem motu discretionis heterogeneatur in partium, quo mouet menstruum femina, seipsum mouet, plane multo magis etiam semen muliebre mouet, parte sui spirituosâ in totum menstruum, & crassiorem sui, ac feminei seminis portionem operante. Ast vbi masculi seminis halituosa portio materiæ omnis sibi subditæ partes varijs membris in fetu constituendis a natura destinatas prius inuicem confusas discreuerit, ac separauerit; Si fetus perfectus fieri debeat, necesse tertio loco est in semine illo spirituosâ, seu potius in eius anima tertiam facultatem reperiri, quæ virtus ordinatrix existens discretas iam partes materiales variorum membrorum hominis suis quasque locis collocet, ac secundum debitum naturæ ordinem disponat, ne materia, ex qua oculi fieri debent, remaneat in pectore, vel pectine; atque ita de ceteris: Hæc itidem tertia virtus ordinatrix materierum proximarum, ac propriarum, ex quibus singula membra in fetu perfecto recte constituenda sunt, in spirituosâ geniturâ masculinâ corpore insidens, agit non solum in menstruum sanguinem, verum etiam in portionem vtriusque seminis crassiorem, ob rationem nuper allatam. Ad completam denique humani fetus organizationem, posteaquam tota massa ex vtroque semine, sanguineque menstruo constituta viuens, & animata fuerit, & in ea partes variorum membrorum constitutio-
nia natura dicatæ a se inuicem discretæ fuerint, ac debitis quæque locis ordinatæ, ac positæ; necessarium est illarum singulâ induere figuram debitam a natura illi membro determinato, in cuius essentiam efformari debet: Quare oportet postremo loco in parte spirituosâ masculi seminis animam inesse quarta virtute, ac facultate hac secundum speciem a tribus prioribus distincta pollentem; cuius facultatis intersit singulis embrij partibus antea discretis, & ordinatis, conuenientique sede repositis singulorum membrorum sibi destinatorum figuram, & effigiem suâ cuiusque naturæ debitam impartiri. Operatur autem quarta hæc genitura masculinæ

lex facultas membrorum figuratrix non solum in menstruum sanguinem, vt animatrix in conceptione, sed in totam molem ex materno sanguine, ac vtriusq; seminis crassiori parte coagmentatam; quia non solus menstruus sanguis, sed etiam seminis vtriusque corpulentia crassior cedit in materiam membrorum conceptus, & est potentia partes humani corporis; totaque massa illa est materia proxima, & adæquata in potentia obtinens omnes partes corporeas totius animalis, actu vero nullam; quarum formam, figuramque adipiscitur actione spirituosæ suæ portiois; quod perspicuis verbis, vt nuper notabamus, docuit nos Aristotelis inquireris. Semen autem, quum excrementum sit, eodemque moueatur motu, quo augetur corpus in digestionem vltimi alimenti, qui motus in tertia coctione nutrimenti singulorum membrorum est adeptio temperamenti consimilis temperamento partium, quarum nutritatui superabundat; semen inquit vbi vterum subijt a singulis membris primum, & nouissime a testibus effluxum, constituit primum conceptum, animans solum menstruum intra vterum sibi aggregatum, & mouet excrementum femine vtrumque, menstruum scilicet, ac femine seminis partem crassiorem, eodem motu disgregationis heterogenearum materierum in eis compertarum, ordinationis earumdem, & figurationis membrorum; quo triplici motu & ipsum mouetur quoad sui partem crassiorem a spirituosa; nam illud quoque, menstruum nempe, ac femineum sperma excrementum est vltimi alimenti mutati, conuersique per nutritionem in substantiam membrorum femine corporis; habetque omnes partes potentia, quarum similem temperaturam, quæ vltima est dispositio ad earum formam induendam, obtinuit in tertia coctione, actu nullam; quia nondum earum formam specialem adeptum fuit. Aristoteles itaque manifesto confitetur masculi semen cum excremento femineo in tribus conuenire, primum est, quod vtrumque est excrementum vltimi alimenti; secundum est, quod vtrumque mouetur eodem motu in constitutione conceptus; tertium est, quod vtrumque habet omnes viuentis partes consimiliter potentia, nullam

In quam materiam.

Materia totius conceptus humani adæquata.

Locus Aristot. explicatus.

2. de gen. an. c. 3.

Masculi seminis triplex conuenientia cum excremento femineo, ex Arist.

D lam

34 DE PERFECTA CONSTITVTIONE.

*Semen Aristot.
ut esse princi-
pium fetus, &
materiale, &
efficiens volue-
rit.*

*Virtutes qua-
tuor seminis e-
numeratae.*

lam actu: Quare immerito Aristoteli plerique imposunt, quod absolute negauerit masculino semini rationem principij passiuam, ac materialis in generatione prolis; nam eius duplicem constituens esse partem, spirituosam meram agendi rationem rectissime tribuit; crassiori vero puram fere patiendi potentiam adscribere non dubitauit. Ita ergo patet in masculini seminis halitiosa substantia quatuor inesse virtutes, ac facultates animæ illius inter se specie distinctas; quarum prior est vis animatiua menstrui, siue constitutiua primi conceptus; secunda est discretiua partium materiæ crassioris conceptus variorum membrorum constitutionia natura destinata; tertia vis est earundem materiæ separatarum partium ordinatiua, seu collocatiua in locis debitis; quarta, & postrema est efformatiua, seu figuratiua singulorum membrorum humani corporis. Quarum virtutum prima illa viuificatrix, ac menstrui animatrix paucissima est autoribus, posteriores tres a nemine inuicem distinctæ in vnam virtutem formatricem vulgo promiscue coniectæ sunt: Discretiue, & ordinatrici nullam videas apud eos, quorum intererat illas exacte posteris explicare, distinctam mentionem.

Qua ratione masculinum semen in utero fetum integrè constituens ex parte sua, sigillatim propositas virtutes omnes exerceat, & primo animatricem.

Cap. V I I I.

EX traditis aperienda iam nobis est vniuersa operatio masculini seminis absolutum in utero fetum constituentis. Vbi ergo masculini semen in uterum femine proiectum fuerit, *7. debili.* aut statim repertis ibi, aut paulo post ijs aliquan- *az. 6. 3.* diu expectatis, femineo semini, & menstruo sanguini coniungitur ea ratione, qua vbiq; agens naturale ad materiam, in quam vires proprias exercere natum est, & ad instrumenta, & ad sibi cooperantia principia sponte.

*Semen maris
qua ratione in
utero iungatur
femini femineo
& menstruo.*

*Livr. 2.
105.
Horat.
epod. 3.*

Sponte accurrere consuevit; sic enim vel obseruatione Pliniana ignes nulla cognitione pollentes transfiliunt protinus in naphtham vndecunque visam; ita ferunt a Medea pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, corona igne rapta. Et quoniam adæquata materia (vt Scholarum verbo vtar) in quam agere debet masculine semen, est non solum maternus sanguis, nec semen femineum illi soli coniunctum, sed constitutum quid ex materno sanguine ad vterum fluxo, & feminei spermatis, masculique parte crassiori: quando vnum agens vnicam functionem in vna materia vno tempore obire debet; propterea virile semen portioni suæ crassiori cum menstruum sanguinem, tum muliebris genituræ partem corpulentiolem adiungit, vnam omnium massam constituens. Post hæc si femineum semen in maternis testibus animam acquisuerit, vtriusque feminis vt duo corpora in vnam materiam apte coniunguntur; ita plane duæ materiales animæ in vnam animam nullo negotio coeunt; si enim sentiens, & vegetalis anima vna numero actu existens multiplex est potestate; atque fit actu multæ ad subiecti corporis partitionem, vt nosclare docuit Aristoteles; proculdubio multæ animæ sensitricæ, ac vegetales, coeuntibus in vnum corporibus, quorum sunt formæ, in vnam coniungi debent. Sed & in ortu hominis nonne Aristoteles asserit præexistenti vegetali in conceptu coniungi procedente tempore sensitricam, atque illis in vnam terriam essentiam copulatis postremo loco mentem diuersi generis aduenire, quæ cum ipsis vnicam animam humanam constituit? id etenim latissime demonstratum a nobis est in opere *De ortu animæ humane*; quid ni ergo ex longe similibus animis genituræ masculinæ, atque femininæ; iunctis seminum vtrorumque corporibus, animam vnicam in toto conceptu fieri dicamus? At vero compertissimum id habemus in arborum insitione; qua constat ex anima trunci, & anima taleæ plerum-

*2. de an. t.
30.*

*2. de gen.
an. c. 3.*

*Agens natura
sponte accurrit
ad materiã, &
ad instrumenta.*

*Ignis transilit
in naphtham.
Medea vt pellicem cremasset.*

*Materia, in
quam masculi
semen agit, qd.
vnum agens
unicam functionem
in vna
materia vno tẽ
pore agit.*

*Duæ animæ va
riorum seminiũ
vt in vnam coe
ant.*

*Anima vna
actu q̄ sit mult
ta potentia, &
quomodo fiat
actu multæ.*

*Anima huma
na vna & ex
pluribus coag
mentata.*

*Animas diuers
se speciei in stir
pibus per insi
tionem in vna
coere.*

D 2 que

16. DE PERFECTA CONSTITVTIONE

que diuersæ speciei coniunctis corporibus, tertiam animam confurgere omnium illarum in se facultates habentem: Neque enim arbor vna in se multas insitiones gerens plures vna potest animas obtinere; sed vnam totalem habebit omnibus partialium facultatibus præditam. Si ergo femineum semen etiam sit animatum, ex vtriusque seminis anima duplici, eorum corporibus coniunctis, vna totalis anima confurgere dicenda est; in qua vt plurimum, ac secundum ordinarium naturæ cursum pars animæ masculæ femineæ prædominatur; quæ admodum anima insitæ talæ prædominari consuevit animæ trunci; quod fructus indicant naturam talæ, non trunci, præferentes. Anima vero hæc vtriusque seminis, vna sanguini menstruo illis coniuncto communicatur eo fere modo, quo a parte, quæ alitur, nutrimento communicatur anima in membro præexistens; fere inquam, quia nutrimentum vertitur in naturam partem enutritæ dum illius animam induit; at menstruus sanguis dum subit animam, feminis non vertitur in semen, sed suam retinens essentiam femini commistum, eius animam subit, ad quam substantialem obtinet habitudinem, ac vltimam dispositionem. Huiusmodi autem functio Aristotelis decreto fit ea ratione, vt totum vtriusque seminis aggregatum menstruo sanguini, rudi primum communicet partem suæ animæ vegetatricem; namque inanimatus existens aptus non est, cui nobilior anima sentiens protinus adiungatur, potissimum a natura non saltuatim, sed in pangendis rebus gradatim ab extremo per medium ad alterum extremum semper progrediente: Inmo vero quia vegetalis animæ in semine existentis pars feminea ignobilior est quam portio vegetalis spermatis masculo genita; quum in materia nobiliori semper insit forma nobilior; propterea menstruum animam vegetalem a matre nancisci dicitur ab Aristotele: sed quia semen masculine est præcipuum agens, quod gubernat, & impellit femineum in ea functione, ceu architectonicus administrum; ideo eidem conceptus fieri dicitur quando excrementum feminæ susceperit a semine maris principium, quo animatum.

Anima insita arboris qualis sit.

Anima insita taleæ dominatur aia trunci.

Anima seminis quomodo comunicetur sanguini mēstruo.

Menstruū recipiens formam substantialem feminis nõ vertitur in semen.

Semen sanguini mēstruo primum comunicat partem animæ suæ vegetalem.

Natura gradatim procedit non saltuatim.

Anima vegetalis feminea ignobilior masculæ.

In materia nobiliori est forma nobilior.

Menstruū vegetalem animam a matre recipit.

Quæ tamen illi exhibet masculinæ semen.

2. de gen.

an. c. 3. et

4.

2. phys. et

26.

2. de gen.

an. c. 4.

2. de gen.

an. c. 3.

matum.

matum est; id autem est portio vegetalis animæ a matre-
 primum in suo femine genitæ: sic sane dum magister
 prehensa manu discipuli calamum habente scribit, pa-
 pyrus in se a magistro recipit litteras a discipuli calamo
 efformatas. Nisi potius mere suo actiones a fine, at- *Abiones a: s-*
 que a nobiliori forma definiens Aristoteles in constitu- *ne definiendæ*
 tione conceptus humani respexerit ad eptionem animæ
 sensitrice, quam procedente tempore in menstruum
 multo post vegetalē recipi, & a patre, siue a paterno sémi- *Femineum se-*
 ne veluti ab agente primario, cui femineum tantum o- *men masculo*
 do cooperetur; dum afferit conceptum fieri vbi excre- *cooperatur*
 mentum feminæ receperit a femine maris principium
 quo animatum est. Neque vero mirum sit vlli semen
 in se habens vegetalem, & sentientem animam in vnam
 iunctas, menstruo sibi copulato primis diebus conce-
 ptus communicare solam animæ suæ partem vegetalem,
 non communicata sensitrice (quicquid alibi Iuniores *Semen primario*
 constituerimus) quia & homo ipse animam ex vegeta- *menstruo a: s-*
 ra suæ in testibus non totam, sed animæ suæ partes ve- *sua partem ve-*
 getalem, & sentientem communicat, non communi- *getalē commu-*
 cato intellectu; quod nuper vidimus ex Aristotele; & *nicare potest,*
 mensurus ille sanguis inanimatus aptus non est, qui *non communi-*
 prima vice sensitivam hominis animam induat; siqui- *cata sensitrice.*
 dem quæ recipiuntur materiam sibi dispositam postu- *Forma omnes*
 lant formæ omnes; sentiens vero anima in materia re- *requirunt ma-*
 quirrit præexistentem vegetalem, sine qua illi solitaria *teriam disposi-*
 iungi non potest. Sin autem femineum semen in testi- *tam*
 bus mulieris aut solam vegetalem, aut nullam animam *Semen femina-*
 acquisierit, id iunctum semini masculo ab eo illam si- *si fuerit inani-*
 bi comparat, & vna cum menstruo sanguine animatur; *mū a: s-ari potest*
 actum vere conceptio fit quando a femine maris vtrum *a masculo.*
 que excrementum feminæ receperit principium, quo *Conceptio, siue*
 animatum est. Hæc autem animatio feminei excre- *aiatio femine-*
 menti a masculo femine haudquaquam fit ministerio *excrementi a fe-*
 caloris; quando quidem excrementum feminæ in vlti- *mine maris nō*
 ma dispositione ad animam ponitur; & semen virile ad *fit ministerio*
 producendam, constituendamve substantiam viven- *illo calore*
 tem non debet villo accidente vti; siquidem substantia
 nul-

Substantia nulla in esse dependet ab accidente.

Accidens inseruit disponenda materie, non forme substantiali communi-canda.

nulla in esse ab accidente dependere potest: licet enim agens plerumque ad materiam disponendam accidentium opera, ministerioque utatur; ad inducendam tamen, procreandamue formam substantialem in materiam dispositam nullo accidentium indiget famulatu. Sed hac de re fusius agimus in opere *De spontaneo Viuentium ortu*, quod propediem summo Deo bene fauente inuulgabimus.

Quo pacto virile semen secundam animae suae facultatem discreticem heterogenearum partium fetus exerceat.

Cap. IX.

Secunda operatio feminis in conceptu qua sit.

Fit ministerio caloris.

Caloris intime.

PERACTA prima parte animationis menstrui, ac iam facto primo conceptu, atque omnino statim a paterno semine materno sanguini communicata vegetali anima, priusquam eidem icentiens ab eodem impertiat, incipit pars halitiosa vtriusque seminis, virili duce, comite feminea virtute illi coniuncta, caloris vtens ministerio in massa illa rudi conceptae materiae partes heterogeneas, diuersam naturam, dissimileque temperamentum obtinentes, simul tamen confusas, atque permixtas ab inuicem seiungere, discernereque sigillatim eam materiam, ex qua fieri debet cerebrum ab ea, quae habet vltimam propensionem ad induendam naturam cordis; & hanc ab illa, quae disposita est ad constituendos testes; & perseverat disgregans semper quousque separauerit omnes partes materici diuersorum membrorum temperamenta obtinentes, simul congregando similes naturas; nam caloris, quo in hoc munere obundo ceu instrumento utitur, proprium munus est ex intima illius natura deductum ab Aristotele, heterogenea disgregare, ac vicissim homogenea congregare. In hac vero functione segregandi agens adaequatum est halitiosa pars masculi seminis, cui cooperatur, si pla-

2. de gen.

t. 8.

cc

et, spirituoſa feminei; patiens vero adæquatum eſt corpulentia conſurgens ex miſtione menſtrui ſanguinis cum parte craſſiori vtriuſque ſeminis. Illud autem hæc in re obſeruamus huiusmodi partium fætus diſcretionem non eſſe tantam vt conceptui vnitatem ac integritatem adimat, continuitatemue; ſed in eo continuo, integro, atque vno permanente virtus virilis ſeminis heterogeneas partes ab inuicem diſcernit, non ſecus atque vulgo ſpectamus in eodem vaſe oleum & aquam prius multa concuſſione in vnum commiſta, deinde hæc ſubſidente obgrauitatem, & eo aſcendente, ab inuicem ſe iungi, non diſrupta totius compoſiti continuitate: ſic etiam vidimus a chimico in vitreo vaſe concluſa ſubli- quoris, vaſporiſque forma elementa quatuor ab inuicem diſcreta totius compoſiti ex illis vnitatem, integritatem, & continuitate illæſa.

Et genitura maſculi anima ſua tertiam facultatem collocatricem partium materialium fætus in locis oportunitis exercent.

Cap. X.

Diſcretiſiam partibus materiæ conceptus, quæ vario- rum membrorum conſtitutioni dicata ſunt a natura, tertiam maſculi ſeminis anima ſua facultatem ordinatricem ad actum promouet, collocando ſeparatas illas portiones materiæ fætus in locis oportunitis; nempe virilis genitura ſpirituoſa ſubſtantia, non amplius vſa caloris miniſterio; quippe calor vim ordinandi non habet vllam; ſed pura vi animæ ſuæ partes materiales conceptus, ex quibus omnia in eo membra efformari debent, ab inuicem ſeiunctas, quantum vnitatem embrij patitur, rectiſſime diſponit iuxta ordinem conſentaneum, debitumque naturæ membrorum, ſuis quaſque locis aptans; materiam ſcilicet, ex qua cerebrum fieri debet, in ſupremæ regionis intimo collocans; prope illam extrinſecus materiam oculorum; circa illam materiam

Segregationis partium conceptus agens adæquatum.

Patiens. Non tollit vnitatem conceptus segregationis partium diſcreta.

Tertia facultas & operatio maſculi ſeminis, qua fit, & vſa fiat.

Illi calor non deſeruit.

40 DE PERFECTA CONSTITVTIONE

etiam cranei, sub illa materiam cordis, circa quam materiam pulmonum, & ita de singulis alijs partibus, adeo vt vnaquæque portio corpulentior, & crassior embryonis ex vtroque semine, menstruoque sanguine constituti collocetur in ea regione, vbi formanda est pars in fetu consimilis illi membro parentum, cuius nutritioni superabundauit: Semen enim vt in prima sua origine a singulis parentum membris decessit, sic in fetus constitutione ad singulas partes sobolis accedit proportionem respondentes; quod etiam fortasse docuit alicubi Aristoteles inquit, *Item semen excrementum esse vltimi alimenti positum est; vltimum autem id intelligi volo, quod in vnamquamque partem feratur; quam obrem quod generatum est simile ei, quod generauit, est.* Nihil enim refert ab vnaquaque parte proficiscatur, an ad vnamquamque accedat; sed rectius ita. licet enim re ipsa semen & ab vnaquaque parte parentum proficiscatur in sui primo exortu excrementum vltimo superabundans nutritui singulorum membrorum parentis; & ad vnamquamque partem filiorum accedat, dum in vtero embrij constitutionem promouet; vnde colligitur causa similitudinis filiorum cum parentibus in parte corporis determinata; & nihil tertio loco referat vtrumque hoc de semine statuere; melius tamen est dicere semen parentis ad vnamquamque partem filij in conceptu constituendam accedere, quam ab vnaquaque parte corporis paterni proficisci; cuius rei alibi rationem nos edocuit asseuerans id, quod ex parente prouenit, non vt semen, sed vt illius fructum proficisci; semen autem dici proprie id, ex quo proles gignitur; quare attributa seminis, qua semen est, illi conueniunt in relatione ad viuens generandum; non autem in habitudine ad generans. Ex hoc loco Aristotelis nuper allato sat cuique constare potest quantum ab eius mente aberrant, quicumque non pauci; nec in celebres viri eum statuunt absolute negare seminis prouentum ab vnaquaque parte corporis parentum; quum hic aperte Aristoteles in eo quod est semen ab vnaquaque parte corporis parentum prouenire, ad quam sub alimenti specie accesserat, sitam esse dicat

Vide suprac. 2.
3. 4. 5. & infra
c. 11. 14.

Semen Arist.
ait ab vnaquaque parte parētum prouenire.

Causa similitudinis filiorū erga parētes qua fit Arist.

Semen cur melius dicatur ad vnamquamque partē corporis filiorum accedere, quā ab vnaquaque parentum recedere.

Ex parente quod prodit fructus est.

Semen refertur ad generandum, non ad generans.

4. de gen.
an. c. 1.

1. de gen.
an. c. 18.

4. de gen.
an. c. 1.

dicat causam similitudinis filiorum erga parentes.

Propositarum nouissime functionum seminis necessitas ostenditur; & non posse ex quacunque parte menstrui vel seminis quodcunq; membrum fetus exoriri. Cap. XI.

PROPOSITAS autem nouissime duas functiones seminis in conceptu separantis partes materiales diuersis membris constituendis idoneas, & collocantis suis quasque sedibus ordine membrorum structuræ consentaneo, necessarias esse; nec posse ex quacunque menstrui, vel crassioris seminis seu masculei, seu feminei portione quodcunque membrorum indifferenter constitui; sed alia membra ex alia materiæ parte in embryo generari, præter allata superius argumenta non vnum est quod doceat: in primis enim recte Medici omnes asserunt cum eorum principe Galeno partes humani corporis albas ex semine, rubras autem omnes ex menstruo sanguine constitui. Deinde vel in Timæo Plato apertissime decernit ossa fieri ex terrestriori parte seminis. Deinceps non est vt repetamus ex Aristotele materiam seminis, & sanguinis menstrui proficisci ab omnibus membris parentis, & accedere cum eadem proportione ad singulas partes consimiles in fætu constituendas. Denique vero nos addimus nullum vnquam monstrum, neque deficiens, neque excedens, neque difforme partibus transpositis factum iri, si ex quacunque menstrui, vel seminis portione quodlibet membrum in fætu promiscue procreari valeret; non autem determinata pars menstrui, ac seminis determinatum membrum conceptus constituere solummodo deberet: nam cur monstrum natura constituit duorum capitum? nonne secundo capiti temere datam materiam per vniuersum corpus embrij distribuere poterat, sine vitio illud grandiusculum efficiens? Immo vero cur aliquando natura monstrum biceps procreauit carens altero brachio? non ne secundum brachium efformare valebat ex ea materia, quam turpiter insum-

psit

Cap. 2. 9.
4. 5. 10.
2. de gen.
an. c. 3.
4. de gen.
an. c. 1.

Non ex quacunque seminis aut menstrui parte fieri posse quodcunque membrum. Partes ex semine genitæ albae sunt, ex sanguine rubrae. Ossa fieri ex terrestriori parte seminis. Ratio demonstrans non posse ex quacunque seminis, aut menstrui parte fieri promiscue quodcunque membrum.

42 DE PERFECTA CONSTITVTIONE

psit in secundi capitis generationem? cur item trimanum genuit infantem? non ne tertiæ manus materiam per totum corpus puelli dispergere poterat eo insensibiliter aucto? cur manu captum, aut naso carentem puerum produxit? non ne de toto corpore partem materiam sibi corradere quiuit ad manus, & nasi constitutionem? cur demum natura monstrum efformauit oculos habens in pectore, vel manum in ceruice, vel mentulam in vertice, vt in Tractatu de Monstris aliquando contigisse demonstrauimus? non ne poterat natura membra suis

Natura causa ordinis vniuersis.
Nil temere abigit.
Commode abigitur excrementis.
Facit de possibilitibus quod melius est.
Cur oritur puellus biceps ceteris altero brachio.
Monstrorum pars causa.
Res sunt semper vt apta sunt fieri, & vicissim.
Necessariae semini esse vim discrettricem, et ordinatricem partium materiam conceptus.

locis ex quaenque data sibi materia procreare? Natura enim quum sit vniuersis causa ordinis, ac nihil vquam temere faciat, excrementis vel ipsis commodè abutatur, semperque faciat de possibilibus id, quod melius est. Aristotele autem non paucis in locis, quumq; insitiantem nemine longe melius sit fieri prolem perfectam quam monstruosam; necessarium iam est confiteri ortum fuisse puellum bicipitem altero carentem brachio, quia ex ea materia, ex qua secundum caput effectum est, alterum brachium effici non poterat; & puerum trimanum genitum fuisse, quia materia, ex qua tertia manus effecta est, nulli alteri membro constituendo apta fuit: & alias procreatum fuisse monstrum sine manibus, aut brachijs, quia in conceptum a parentum corpore non defluxit ea materia determinate, qua in eorum membrorum constitutionem concedere nata erat; ac demum natum fuisse monstrum partibus transpositis, quia vitio virtutis discrettricis in loco debito non erat materia illarum partium constructioni opportuna, sed in alieno; semper autem res fieri vt apta natae sunt fieri; & ita natae esse fieri, vt reipia sunt, docet Aristoteles. Necessariae itaque sunt semini recte constituendo duae illae virtutes seminalis animae, quarum altera separet ab inuicem partes materiales embrij variorum membrorum constitutioni dicatas; & altera easdem rite ordinet collocans quasque in locis opportunis.

8. phy. 1
 15.
 1. cel. 1.
 32.
 3. de par.
 c. 2. & 4.
 de part.
 c. 2.
 2. de par.
 c. 14.
 4. de par.
 c. 19.
 De anim.
 inces. cap.
 10.
 1. de gen.
 an. c. 4.
 2. phys. 1.
 t. 78.

... non poterat natura membra suis
 ... locis ex quaenque data sibi materia procreare?
 ... natura enim quum sit vniuersis causa ordinis, ac nihil vquam temere faciat, excrementis vel ipsis commodè abutatur, semperque faciat de possibilibus id, quod melius est. Aristotele autem non paucis in locis, quumq; insitiantem nemine longe melius sit fieri prolem perfectam quam monstruosam; necessarium iam est confiteri ortum fuisse puellum bicipitem altero carentem brachio, quia ex ea materia, ex qua secundum caput effectum est, alterum brachium effici non poterat; & puerum trimanum genitum fuisse, quia materia, ex qua tertia manus effecta est, nulli alteri membro constituendo apta fuit: & alias procreatum fuisse monstrum sine manibus, aut brachijs, quia in conceptum a parentum corpore non defluxit ea materia determinate, qua in eorum membrorum constitutionem concedere nata erat; ac demum natum fuisse monstrum partibus transpositis, quia vitio virtutis discrettricis in loco debito non erat materia illarum partium constructioni opportuna, sed in alieno; semper autem res fieri vt apta natae sunt fieri; & ita natae esse fieri, vt reipia sunt, docet Aristoteles. Necessariae itaque sunt semini recte constituendo duae illae virtutes seminalis animae, quarum altera separet ab inuicem partes materiales embrij variorum membrorum constitutioni dicatas; & altera easdem rite ordinet collocans quasque in locis opportunis.

Quo pacto masculinum semen quarta facultatis anima sua vires
exerceat membra fetus efformans; quam partem primo ef-
figat: & ut se habeant ad inuicem quatuor predicta
feminae virtutes in tempore operandi.

Cap. XII.

VBI autem feminis masculi portio (spirituosa com-
municando animam excremento feminae con-
ceptum fecerit; atque in eo partes singulorum mem-
brorum constitutioni aptas primum discreuerit; & di-
cretas aptis quasque locis secundum rectum, ac debi-
tum structuræ corporis animati ordinem collocauerit;
postremo loco anima seminis quarta sui facultate for-
matrice vtens debet singulis illis materiae partibus seor-
sum determinate illorum membrorum figuram im-
pertiri, ad quam, ob consimilis temperamenti partici-
pationem, essentialem habent habitudinem, & proximi-
mam, ac ultimam dispositionem. In qua quidem fun-
ctione configurationis obeunda feminis virilis anima &
vtitur calore, ac spiritibus velut instrumentis attenuan-
do, dilatando, at tollendo, aliaque munera caloris pro
rei oportunitate dirigendo; & operatur non solum cir-
ca menstruum sanguinem, ex quo constituit cor, he-
par, pulmones, lienem, renes, musculos quosque, labia,
glandem, ac vno verbo cuncta membra rubentia; ve-
rum etiam circa seminis cum feminei, tum quoque ma-
scolici partem crassioris, ex qua efformat cerebrum,
nervos, ossa, membranas, & omnia membra candida;
quæ proinde a Medicis vulgo spermatica nuncupantur.
Predictæ vero quatuor functiones seminis non sunt ita
subordinate, ac tempore inter se distinctæ, vt prima to-
ta penitus absoluat prius quam incipiat obiri secunda,
quæ vniuersa compleri debeat antequam tertia fieri
incipiat, & ita de ceteris; sed adeo connexæ sunt inuicem
secundum tempus cum essentiali discrimine, ac subor-
dinatione inter se, vt semper posterior virtus incipiat
operari quando prior dimidium suæ functionis absol-
uerit; nam vbi vis animatrix menstruo sanguini yge-
tæ animam communicauerit, antequam sensitiuam

Quarta facul-
tas seminis que
fit, & quando
operetur.

Configuratio
membrorum fit
ministerio calo-
ris.

Ex menstruo quæ
membra fiunt.

Ex semine utro-
que membra quæ
constituta.

Spermaticæ par-
tes quæ & cur
appellatæ.

Semini quæ
tuor functiones
vt inuicem sub-
ordinentur.

44 DE PERFECTA CONSTITVT IONE

*Quando incipiat
femina virtus
disgregatrix o-
perari.*

*Quando vis or-
dinatrix partiu
Quando forma-
rix membro-
rum.*

*Cor primum
omnium mem-
brorum fieri, et
ante iecur.*

*A corde calor
vitalis.*

*Hepar soli nu-
tricationi consu-
lit.*

*Vita viuentib.
esse est.*

*Vita precedit
nutricationem.*

*Omne prius est
id, quod est, de-
inde operatur
id, quod potest.*

*Fatum in utero
anima sua viue-
re, non mater-
na.*

*Alitur fetus
materno san-
guine.*

*Viuens posse
nutricationem
diu intermitte-
re.*

*Cor statim effor-
matur non e-
nutritum.*

illi exhibeat, virtus discretrix incipit in conceptu par-
tes heterogeneas varijs membris dicatas separare; &
vbi hæc secunda virtus in embrio separauerit materias
principalium membrorum, anteaquam minus præci-
pua partes determinet, incipit vis ordinatrix discretas
partes præcipuas ad sua quasque loca deferre; ac
vbi hæc tertia virtus materiam principalium mem-
brorum oportunis a sedibus collocauerit, ante quam
materiam ignobiliorum partium ordinet, incipit
quarta virtus formatrix membra principalia effor-
mare, initio sumpto Medicis ab Hepate, Aristote-
li vero a Corde; cui assentiendum esse ratio suadet
si quidem vel Medicis membra omnia corde indi-
gent ad hoc vt viuant; quippe ab eo in vniuersum
corpus influit calor vitalis ideo nuncupatus, quia
sine illo viui non potest; at hepar non est alijs nisi
ad nutritionem necessarium; quum autem vita,
vt quæ viuentibus esse est, omnem vitæ operatio-
nem, atque adeo nutritionem præcedat; nam-
que res omnis prius est id quod est, deinde ope-
ratur id quodcunque potest; vniuersque prius vi-
uit, deinde vitæ obit munera; proinde necessa-
rium est in fetu cor ante iecur efformari. Ad-
ditum, & conceptum in utero viuere beneficio
animæ præcipue a materna distinctæ; & ali sangui-
ne materno in parentis iecore genito, in placen-
ta iterum elaborato, adeo vt non oporteat ip-
sum tertio in iecore fetus concoqui ad hoc vt
aptus sit eius cordi enutriendo; sed cor fetus
genitum sanguinis a matre attracti puriore par-
te nutrirî potest commode absque eo quod in
hepate conceptus ea iterum concoquatur. Sed
non oportere viuens subesse semper ali, pos-
sequæ ad multum tempus incolumi vita nutrica-
tionis actum intermittere fusius ostendimus in li-
bris *De his, qui diu sine alimento viuunt*. At spe-
ciatim Cor statim constitutum in embrio non a-
li prius quam debitam consistentiam, sensibilem-
que

2. de an. l.
36. 37.

que soliditatem acquisuerit post aliquot dies, verisimile est: Ne huc plures rationes congeram alibi de proposito referendas. A Corde igitur vis formatiua seminis inchoat fetus organizationem. Qua tempore quadraginta dierum, vel circiter absoluta, postremo loco fatui plene organizato extrinsecus aduenit rationalis anima nullo seminis opere, nulloque parentum ministerio; quorum actione prius iam discretis, & ordinatis partibus conceptus, nondum tamen vlllo membro formato, sed in ipsa prima cordis formatione communicata fuit menstruo sanguini a femine sentiens anima; nam cor, aut hepar, aut alia pars vlla esse non potest sine anima, eaque sensitrice Aristotelis observatione. Atque ista de masculculo semine dicta sint satis.

2. de gen.
an. e. 4.

Rationalis anima
fœtui quando ad-
ueniat.

Non pendet a
parentibus.

Ut sensitrix.

Qua statim ab
initio formatio-
nis a semine me-
struo inditur.

Sine sensitrice
anima nulla pars
est.

*Muliebri semen distinctum a menstruo sanguine
notum fuisse Aristoteli.*

Cap. XIII.

ETSI comparanti femineam naturam generatim cum masculco sexu in procreatione sobolis Aristoteli mas solus semen habere alicubi dicatur, non item femina; quia feminae semen vt plurimum sit temperatura frigidius, ac viribus imbecillius; absolute tamen in generatione prolis vltra menstruum sanguinem a muliere propriam semen emitti, idemque prolificum, & secundum non semel aperte confite-
tur summus Philotophus: quod non latuit Aui-
cennam post Gracos seniores medicorum non
vna ratione Principem. Et reuera in Historijs
animalium Aristoteles apertissimis verbis as-
serit feminam emittere semen prolificum in

1. de gen.

an. e. 19.

e. 20.

l. 3. f. 21.

tr. 3. c. 1.

e.

l. 3. f. 20.

tr. 1. c. 3.

e.

15. de na.

ani. e. 1.

lib. 1. c. 3.

Femina qua ra-
tione semen nō
habere dicatur
ab Arist.

Mulier habet
semen prolificum
a menstruo di-
stinctum Arist.

femina in seminis ratione quod differat a masculo.

menstruo non competit ratio principij actiui.

femineo semini tribuit Aristoteles vim effectiuam.

principium proprium est causa efficiens.

femina et masculus ut ratione sola differant.

agens patiente honorabilius.

femina cur dicatur ad maris differentiam datur materia feminis.

se, & ideo a masculino differre, quod semen prolificum emittit in alterum: Quare feminae, ac masculino semen tribuit Aristoteles eiusdem generis, nempe prolificum: Menstruum vero nec absolute semen dicitur vnquam

Aristoteli, sed semen non purum aliquando; nec prolificum; si quidem quod prolem quouis modo facere

potest, id in generatione obtinet vim principij actiui; quum sanguis menstruus meram obtineat patiendi potentiam, nullam agendi facultatem. Deinde vero ali-

bi Aristoteles apertissime feminis genitale semen, in quo sit virtus effectiua conceptus, ut masculis attribuit

multiplici theoremate; quae sigillatim nobis explicanda sunt; ait igitur in primis, Nunc de animalium generatione differendum est; prout cuique ratio competit, deducenda ex ijs,

qua dicta iam sunt; nempe sibi proponit agendum de propria ratione, qua masculus, & femina generationem promouent. Generationis enim principia, ut retulimus, illa potissimum quis statueris, marem, & feminam; quibus proinde

utrisque conuenit ratio agendi; nam principij nomen effectiui causae ad aliarum omnium discrimen tribui

consequitur ab Aristotele; at diuersa ratione, quam statim explicare aggreditur subdens marem, ut quod motus, & generationis originem teneat; feminam, ut quod materia.

masculus enim efficiens causa est, quia est animal semen solum conferens, in quo potissimum inest facultas effectiua; nam etsi sperma illius duplici parte constet, spirituosa, & crassa; quarum illa in generatione principium est effectiuum; haec autem passiuum; tamen quia

consequitur Aristoteles omnia determinare a nobiliori parte; quum illi honorabilius sit agens patiente, & principium materia; merito sanxit marem esse id animal, quod tenet originem motus, generationis, ac

omnino vnde est principium primum procreationis; potissimum vero ipsum considerans in comparatione ad feminam; quam generationem promouere asserit, ut animal, quod teneat in se originem materiae, tum

quia sanguinem menstruum, & semen confert; quorum illud est mere materia fetus, hoc autem ratione suae partis crassioris materia est item; licet in eo spirituo-

sa

sa

sa

1. de gen.

an. cap.

20.

2. de gen.

an. cap. 3.

20.

1. de gen.

an. c. 2.

20.

2. phys.

l. 28. 29.

3. de an.

l. 19.

2. de an.

l. 49.

3. de an.

l. 19.

2. de an.

l. 49.

3. de an.

l. 19.

2. de an.

l. 49.

3. de an.

l. 19.

2. de an.

l. 49.

3. de an.

l. 19.

2. de an.

l. 49.

3. de an.

l. 19.

2. de an.

l. 49.

3. de an.

l. 19.

sapars facultatem habet agendi; at longe debiliorem
 quam mascula; tum quia in relatione ad masculum
 materiam plurimam, & virtutem effectricem mini-
 mam in generatione affert: hoc autem femina non au-
 fert rationem principij actiui; nam Aristoteli artes ali-
 quæ materiam faciunt; quum tamen omnes principij
 effectriui rationem habeant, nullæ passiuæ. sed apertius
 in hac re addit Præceptor admirandus, *Quam rem ita
 esse potissimum credes si quemadmodum, undeque semen genita-
 le fiat; intellexeris; ex hoc enim, quæ natura oriuntur consistunt;*
id autem quemadmodum ex mare, ac femina prodeat, nequa-
quam latere oportet; quod enim ea pars de femina, mareque se-
cernitur, & ijs, atque ex ijs hæc secretio fit, ideo mas, & femina
principium conferunt generationis: liquido hinc apparet
 Aristoteli feminam conferre semen genitale, vt mas;
 idque esse principium generationis, vt masculum; ac
 proinde habere non solum rationem materiæ, vt men-
 strua, sed etiam effectricis causæ; discrimen esse solum,
 quod mas ex seipso extra se genitale semen emittit, fe-
 mina vero in seipsam; quod protinus explicat idem au-
 tor subiungens; *marem namque id animal dicimus, quod in*
alio gignit; feminam, quod in seipso: at generare siue in
se, siue in alio, est efficere; non pati; & in animalibus
perfectis nõ fit nisi merito seminis genitalis vim aliquã
effectriuam habentis, quæ nulla menstruo inest; quare
 Aristoteli notum est feminas præter menstrua obtinere
 semen genitale: quamuis enim femina terram in eo
 æmuletur, quod est id, in quo viuens generatur; ab ea
 tamen distinet, quia terra nihil stirpium generationi af-
 fert, quod sit principium actiuum. Addit Aristoteles,
Mas autem, & femina inter se differunt ratione; quod facul-
tas utriusque diuersa est: sensu autem partibus quibusdam discre-
pant. Quibus aperte constat feminam illi habere fa-
 cultatem generandi sola ratione distinctam a facultate
 maris; at partes aliquas etiam sensu diuersas: porro fa-
 cultas generandi actiua est, atque in femine solo; san-
 guis enim menstruus non habet facultatem vllam ge-
 nerationi conferentem, sed sola sui corpulentia, ceu
 materia generationi confert: quare femina præter men-
 struum

artes materiam
 faciunt.

2. phys. t.
 24.

Generare est a-
 gere, non pati.

Femina in gene-
 randa prole a
 terra distinet.

Femina faculta-
 te habet genera-
 di actiuam A-
 rist. sola ratione
 distincta a mas-
 culea.

Menstruum vt
 generationi de-
 seruiat.

3 DE PERFECTA CONSTITUTIONE

*Menstruum vt
generationi de-
seruiat.*

*Femina duo ab-
tributa in gene-
ratione.*

*Femina obtinet
instrumenta ge-
nerationis.*

*Facultas omnis
organo vtens
ad operandum
est actiua.*

4 Aristoteli habet genitale semen sola ratione distinctum a semine maris, ceterum eandem facultatem obtinens; quod illico explicat addens, *Rationis discrimen ita exultat, vt mas sit, quod in altero generare potest; vt dictum est; femina, quod in seipso, & ex quo fit quod generatur, contentum in eo quod generat: nempe mas habet semen, quod generat in corpore alieno; etsi enim masculæ genituræ portio cedat in materiam fetus; tamen quia præcipuam obtinet rationem agendi, vnicum hoc attributum masculo tribuit Aristoteles, quod possit generare in altero conferens ad generationem principium potissimum actiuum, & partem aliquam passiuam: at feminæ duo attributa tribuit: vnum vt ratione feminis sui genitalis possit generare in seipsa; alterum vt ratione tum partis crassioris suæ genituræ, quæ spirituosam superat; tum maxime ratione menstrui sit id ex quo fit animal quod generatur, contentum in ipsa femina; quæ ratione partis spirituosæ sui feminis vim habet effectiuam, licet imbecillio rem masculæ; subdit Aristoteles inquiring: *Sed quum facultate, & munere quodam hæc distinguantur; ad omnem autem officii functionem instrumento opus sit; instrumentaque facultatibus partes corporis accommodentur; ad procreationem quoque, & coitum partes aliquas esse accommodatas necesse est; easque inter se diuersas, quibus mas a femina differat. Hisclare tribuens Aristoteles femine facultatem in procreatione sobolis instrumento corporeo utentem ad minus suum obeundum, quum facultas organo vtens sit actiua; iam constat Aristoteli feminas habere vim effectricem fetus primariam; sed ea non in sanguine menstruo residet, qui pura est conceptus materia; verum in femine prolifico; id ergo nouit Aristoteles feminis inesse: Quod apertissime mox decernit addens, *Nam etsi de toto animali mas, aut femina dicitur; tamen non quavis sui parte, potentiaque idem mas, aut femina est; sed certa quadam virtute, siue potentia, & parte; sicut & vim cernendi, gradiendique obtinet, vt sensu patet.* nempe femina in procreatione sobolis si certa quadam tum virtute, siue potentia; tum etiã parte a mare distinguitur, ac in esse femine constituitur & generationem promouet; quando virtus generatiua**

HOMINIS IN VTERO.

na, & potentia utens corporeo instrumento ad operandum in constitutione fetus necessario actiua est, atque adeo in semine, non autem in menstruo sanguine; constat aperte feminam præter menstrua obtinere semen: quo a masculo femina diffidet, quia in masculo semine facultas actiua in parte spiritali potior, & euidentior est, quam potentia passiuua in parte crassiori; atque adeo virtus masculci feminis comparatur virtuti gradiendi; animal enim gradiens mouetur a seipso habens vna vim agendi, & patiendi; sed virtus actiua euidentior est, & passiuua prædominatur: ex aduerso in femineo semine facultas actiua languidior est, & occultior in parte halituosa; potentia passiuua maior, & euidentior in crassa; vnde scite virtus feminei seminis assimilatur virtuti cernendi oculorum, in quibus longo manifestior est passio receptionis imaginum ab obiecto, quã actio iudicij. Ac demum subnectit Aristoteles Partes vero eiusmodi sunt femina, vteri, & vuluæ; maris testes, & coles. non meminit autem femineorum testium, quia nunc agit de discrimine partium, quod sensu percipitur; at feminarum testes intus in abdomine reconditi sensus latent: Nisi dicamus eo quia feminarum testes vtero fere alligati sint, veluti partes vteri, eos vteri nomine comprehendisse; quum masculi testes ex se conspicui nullius membri nobilioris partes appareant.

I. de gen. an. c. 19.

Quod autem feminis Aristoteles semen interdixerit, id eo sensu etiam accipiendum esse monet, ne quis cum vulgo arbitretur feminam in procreatione sobolis purum semen citra menstruum sanguinem conferre; quod semen cum masculo iunctum prolem sine sanguinis interuentu generet; vt apertissime indicant hæc illius verba, Indicio autem est non tale semen a femina emitti, quale a mare; nec amborum mistura generari, vt aliqui volunt; quod sæpenumero femina concipiant sine ea, que per coitum fit, voluptate: rursusque cum ea ipsa voluptate, parique concursu profusionis vtriusque, nihilo magis concipitur, nisi menstruorum humor sit modice temperatus. constat igitur Aristotelem negare feminas in generatione adhibere semen solum,

Femina vt de generanda prole differat a masculo.

Vis masculci seminis est vt virtus gradiendi Arist.

Vis feminei seminis cur assimilatur ab Aristotele virtuti visus.

Femineorum testium cur non meminerit Aristot.

Feminis vt semen interdixerit Arist.

FINIS

30 DE PERFECTA CONSTITUTIONE

solum ut mores; quod aliqui sua tempestate opinabantur, non arbitantes menstruum sanguinem procreanda soboli necessarium esse: non autem absolute feminis interdiceret semen; sed solum tale, quale dat maribus; nempe quia maribus semen actuosius, ac solum sine menstruo adscribit; feminis vero semen debilius, & non sine menstruo sanguine prolis effectuum; ceterum in coitu feminas profusionem seminis pati nihilominus quam mares hic aperte profitetur. Sed apertissime alibi scribens in hanc sententiam, *Genitura igitur id vocatur, quod a generante proveniens causa est, qua prima obtineat principium generationis, videlicet in ijs, qua coire natura voluit.* Quum autem Aristoteli generans animal sit non solum mas, qui in alio generat; sed etiam femina, qua in seipsa generat; plane constat Aristoteli semen, in quo inest prima causa efficiens generationis, non a solo masculino, sed etiam a femina provenire; id enim sanguini menstruo convenire non potest; siquidem nec vere genitura dicitur, nec prima causa est principium generationis obtinens; quum inanimatus existat; talisque causa nihil sit aliud quam anima, qua definitur esse principium quo primo viventia generantur: Novit ergo Aristoteles feminas ad sobolis generationem, praeter menstrua, conferre quoque semen prolificum. Id ipsum explicat apertius addens, *Semen autem est, quod ex ambobus coeuntibus illis originem trahit.* quo quid evidentius? id tamen plerique dissimulant: quum tamen ulterius Aristoteles ratione adhibita ex ijs, in quibus non sunt distincti sexus, sed in unum coniuncti, subtilissime probet semen prolificum a mare simul, & a femina provenire subdens, *Quale semen plantarum omnium est, & animalium nonnullorum, in quibus sexus distinctus non est.* profecto si planta, in quibus non est sexuum discretio, sed singula pars maris, ac feminae obtinet naturam, semen prolificum effundant ex omnibus fere sui corporis partibus, in singulis illis vim habentes sementiferam; ut constare cuique potest ex insitione, rationeue frustulorum stirpis ex quacunque sui corporis parte deprompti; satum

Feminas in coitu seminis profusionem pati, ut mares novit Arist.

1. de gen. an. c. 18.

1. hist. c. 3

1. de gen. an. c. 2.

Prima causa generationis est anima seminis Arist.

2. de an. 2.

24. et 49.

Semen ex ambobus coeuntibus effluit Arist.

A femina semen provenire quatione demonstrat Arist.

Stirpis pars singula masculi, et feminae naturam habet.

Planta pars una quaque sementifera est.

21. et 22.

HOMINIS IN VTERO. 31

fatum enim germinat, & vi suæ speciei seminaria nascitur, & adolescit in plantam sui generis: Si animalia item, quibus sexus distinctus non est, sed qualibet sui parte masculæ cum femineâ iunctam naturam possident, semen fecundum emittunt; quid ni statuamus in animalibus perfectionibus distinctum sexum habentibus semen prolificum ab utrisque coeuntibus, non a solo masculino effundi? Anne pars femineâ plantæ masculæ parti semper indissolubili connubio iuncta semen prolificum vna cum marito emittere poterit; pars item viliorum animalium distinctos sexus non habentium femineâ coæuo sibi marito nunquam non iuncta semen fecundum cum mascula parte ad procreationem sobolis effundere in uterum poterit; animalium perfectiorum femina, & feminarum natura perfectissima mulier aliquando cum masculino iuncta semen & ipsa in uterum suum profunderè non poterit? hoc certe omnem rationem præterit. Ita ergo unicuique manifestissima est Aristotelem constituere mulierem præter menstruum sanguinem, qui puram habet rationem materiæ conceptus, conferre ad sobolis procreationem proprium semen genitale, prolificum, atque fecundum, ut mas. Quod ex alio Aristotelis loco facile deducimus, ubi decernit fetum in utero a matre sortiri animam vegetalem, & a patre sentientem; ac proinde feminam sine maris consortio ex se non posse animal generare, quod constituitur in esse per animam sensitricem: quam sententiam Aristotelis alibi fuse discussam nunc breuibus ex eius voce audire sufficit, *Atqui quæsierit quispiam, qua de causa femina desideret matrem, nec ex seipsa generet; quandoquidem animam habet eandem, & materia excrementum femine est. causa illud est, quod animal sensu differat a planta; nec fieri potest ut vel facies, vel manus, vel caro, vel alia pars sit, nisi anima sensualis insit, aut actu operans, aut potentia: & aut aliquatenus, aut simpliciter: erit enim ut mortuus, aut pars mortui: Quod si mas est efficiens talis animæ, impossibile est ut femina ex seipsa animal generet. ubi mas a femina separatur: eo enim, quod diximus, mas definitur, qua mas est ratione. Questionem vero propositam rationem.*

Bruta imperfectiora sexus distinctos non habentia semen fecundum emittunt.

Fetum a matre sortiri animam vegetalem Arist.

Mas fetui dat animam sensitricem.

*Oua subuenta-
nea obtinent a-
nimam vegetā.*

tionem non carere patet in auibus, quæ ova subuentanea pariunt, quum femina aliquatenus possit generare: quod & ipsum recipit quæstionem, quonam modo ova eorum dicuntur uinere: Nec enim ita ut ova secunda possunt; sic enim actu animatum ex ijs efficeretur: neque ita se habent ista ut lignum, aut lapis; quippe quæ corruptione aliqua pereant, ut quæ vitam quodammodo ante participarent. Constat igitur hæc aliquam habere potentia animam; sed quam? istam ultimam prorsus habeant animam necesse est, quæ vegetabilis est: hæc enim æque in omnibus tam animalibus, quam plantis inest. Sed cur partes, & animal non efficiant? Quia sensualem animam habere ea oportet; non enim animalium partes ita sunt, ut plantarum. Quamobrem maris societas opus est; mas enim a femina separatus in ijs est. Et quidem sic usu venit. subuentanea enim illa secunda redduntur, si mas coinit tempore quodam.

*Femina fatui
animam non
indit mediante
menstruo.*

*Menstruum est
inanimum, &
fere passiuum.*

Si ergo statuit Aristoteles fatui sensualem animam a masculo parente impertiri, & vegetalem a femina; quum mas fatui sentientem animam conciliet mediante femine prolifico; femina vero illi vegetalem ministerio menstrui communicare nequeat, eo quod menstruum est corpus inanimatum, & principium generationis mere passiuum; quis negare audeat Aristoteli cognitum non fuisse feminarum semen prolificum, quo solo illæ possunt fatui vegetalem animam impertiri, cui masculus perfectiori semine animam tribuit sensitricem? Afferunt itaque ad humani conceptus procreationem Aristotele doctore mulieres secunda semen prolificum.

*Semen mulieris duplicem in femina generationem sortiris:
alteram in partibus omnibus uniuersi corporis sper-
matis; alteram in testibus femineis.*

Cap. XIV.

*Femineum se-
men quo diffe-
rat a masculo.*

Differt profecto, ut insinuauit nobis Aristoteles, a masculo spermate femineum semen fere sola ma-
ioris, minorisue perfectionis, & actiuitatis participatio-
nis; in rebus ceteris illi aptissima proportione respon-
det;

*1. de gen.
an. 6. 2.*

Cap. 23. det: Quare feminea quoque genitura duplicem obtinet
 11. generationem: quod iisdem prorsum rationibus con-
 citur, quæ supra virili femini geminum inesse ortum nos
 edocuere; quibus & hanc in præsentia lubet attexere:
 Quum enim generatio sit actus, & omnino perfectio
 rei generabilis qua generabilis est; si excrementis inuti-
 libus primæ, ac secundæ concoctionis, scæcibus, vrinæ,
 flauæ, nigraque bili duplex a natura concessa est gene-
 ratio; nam scæces & in ventriculo prima vice cum chy-
 lo ex ingestio cibo, & potu generantur, & ultimam
 sui formam deinde in intestinis acquirunt: Vrina e-
 tiam siue in stomacho, siue in hepate primam sui ori-
 ginem adipiscatur, vltimum tamen sui complemen-
 tum discrepante nemine nascitur in renibus: Bi-
 lis quoque flaua primum in iecore fit omnium
 consensus, sed in cysti fellea vltimo perficitur: Atra
 itidem bilis primum sui exortum obtinens in hepa-
 te, secundum in splene, vbi perfectam melan-
 choliæ formam, sortitur: Quid ni ergo prolificum
 semen & viri, & mulieris, quod Aristoteli defi-
 nitur excrementum vtile, duos & ipsum habeat e-
 xortus? hoc certe decet summam illius inter ex-
 crementa omnia perfectionem. Porro primum
 exortum obtinet feminea genitura ex vltimo ali-
 mento superabundante nutritui singularum par-
 tium solidarum, earundenque spermaticarum fe-
 minei corporis, vbi vi tertiæ coctionis extra capil-
 lares venas effusus cruor, ac membris totis instar
 inspersus, ab omnibusque inutilibus excrementis
 perpurgatus, consimilem temperiem temperaturæ
 partium, quibus accesserat, acquisuerit, atque
 omnino illarum cambium, vt Arabes asserunt, e-
 uaserit eius etenim cambij portio debita concedit
 in alimentum, & augmentum spermaticarum
 partium; quæ vero illarum nutritui, & aug-
 mento superabundat, vniuersa est semen femi-
 neum: quandoquidem ea omnis vltimi alimen-
 ti mutati excrementum est vtile; atque alimenti
 in partium substantiam mutati excrementum est
 vlti-

Femina sem-
 duplicem habet
 generationem
 Generatio est
 perfectior rei ge-
 nerabilis.

Excrementis
 prima, ac secun-
 de coctionis du-
 plex inest gene-
 ratio.

Semen femine
 ex quo primam
 sui generationem
 habeat.

Seminis definitio femineo cōpetit.

Semen femineū ut a toto feratur in testes.

Testes cuius gratia dati præstantioribus animalibus.

Femineū semē quid acquirat a testibus.

Femineum semen quo differat a masculino.

Femineum semen ut causa sit in generatione.

Femineū semē cur non ab om-

ultimum, & vtile: Quam definitionem seminis omnes nobiscum ab Aristotele recipiunt. Hoc autem femineum semen rursus venas ingrediens, per earum meatus naturæ opera, spirituumque vectura, & cæca testium

1. de gen.

an. c. 18.

2. de gen.

an. c. 3.

4. de gen.

an. c. 1.

tractione per seminaria vasa, & venas labitur in testes: Ut enim partes vniuersæ per venas a iecore, ac iecur per mesenterij vasa trahit a stomacho, & stomachus per gulam ab ore nutrimentum; sic plane testes indigentes semine ad sobolis propagationem, cuius vnus gratia potissimum præstantioribus animalibus inditi sunt, ab vniuersis corporis particulis etsi distantissimis per vasorum ductum continuatum genituram sibi trahunt, quæ illarum nutritui superabundauit. Quæ quidem feminæ materia vbi ad testes muliebres intra epigastrium reconditos peruenerit, virtute illorum vltimum seminis complementum recipit, ac eam cum accidentalem, tum essentialem perfectionem, quæ femineo semini prolifico necessaria est; nimirum omnes illæ partes feminæ seminis a varijs membris delatæ, varias earum partium temperies in se habentes, vi testium muliebrium in vnâ misti naturam coniunguntur, omnibus illis partialibus temperaturis in vnâ totalem integri corporis compositis; vt hac in re masculino femineum

semen optima proportione respondeat; in eo solummodo varians, quod masculino semen in primo sui exortu ex alimento superabundante nutritui partium masculi solidatum omnium, & albarum, & rubearum nascitur; quia in virili semine quum virtus quarumcunque partium procreatrix esse debeat, non albarum solum; necesse est item in eo singularum partium temperamenta contineri; ea vero acquirere non potuit nisi vi tertiæ coctionis assimilatum singulis illis fuerit in prima sui generatione: At vero

quia femineum semen est solum causa cooperans masculino spermati; & quia maternus sanguis a corpore femine pro rubearum partium constitutione in fetu ad vterum confluit; propterea non oportuit femineum sperma in prima sui generatione ab omnibus par-

par-

partibus, sed a spermaticis solum appellatis, quæ mem-
bra sunt mulieris alba, prouenire.

*Femineo semini duplicem in esse partem, ætuosam
& passiuam, vt masculco. Cap. XV.*

Habet femineum sperma quoque duplicis natu-
ra partes, spirituosam, & crassam: & si enim
absolute feminarum semen tanto spiritu non polleat,
quanto masculcum: quum tamen femineum semen
suo genere prolificum, atque secundum, Aristo-
telis animaduersione; partem illi etiam spirituosam esse.

in esse necesse est: quando ex eiusdem summi Præce-
ptoris decreto in semine omnium inest quod facit vt
vt secunda sint semina; idque sit quod calor vocatur, unde secundi-
ac proprio nomine spiritus, qui continetur in semine
tatem habeant.

spumam referens nescias, an efficiens. Quandoque
tamen aliqua mulieres inueniuntur tam impense cali-
do temperamento, vt quo plerisque masculis sunt cali-
diores, eo semen in se generent aut æque, aut etiam
magis spirituosum illorum semine: Vt negandum
minime sit quarundam mulierum spermata calidio-
ra esse, ac fecundiora masculorum aliquorum femi-
nibus, æque vincere in constitutione sobolis ipsam
omnino matri similem, ac nulla ex parte patri consti-
tuentia; Ob eam causam, quod ex historijs habemus,

mulier ex cane hominem parere potuit apud Indos,
& mulier Sueua itidem infantem hominem ex vrsu
generare; qua de re latius infra: id tamen vt pluri-
rimum non contingit, vt semen feminae masculco
præualeat; sed raro admodum. Præter hanc partem
spirituosam femine; seminis, reperiri alteram in eo
crassiorem, nemo est, qui ambigat; quum sensui ma-
nifesta sit eius corpulentia, licet paullo masculco se-
mine liquidior: non enim semel per anatomen in se-
ctione cadaueris muliebris testes, & testium vasa femi-
naria multo, & erasso spermate scatere conspeximus;
licet non ita consistente, ac albo, vti est virilis genitura.

Femineum ergo semen in eo cum masculco apertissi-
me

capit 17. *Mulier ex cane hominem peperit.*

*Femineum semen potest esse masculco faci-
dus.*

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

Mulier ex cane hominem peperit.

*Femineū semen
quo cū mascu-
leo conueniat.*

me conuenit, quod gemina & ipsum parte constituitur, spirituosā, & crassā; Hoc autē vel ratione ducta ex rei natura facile comprobari potest; quia quum stirpium femina huiusmodi habeant partium diuersitatem, alias euentem, vt in castanea, & in plerisque alijs fructibus conspicitur; alias occultiolem, vt dudum ostendimus: quumque distinctio hæc partium in feminibus perfectioribus esse debeat, vt sexuum distinctio semper est in viuentibus nobilioribus; quando muliebre semen quocunque plantarum semine præstantiore naturam obtinet; siquidem fetui ex Aristotele conciliat humanæ animæ partem vegetalem quacunque plantarum anima nobiliorē; necessario consistendum est in muliebri semine huiusmodi partium distinctionem reperiri, spirituosam, & crassam.

Cap. 4.

*Muliebre semē
dignius planta-
li, & brutali.*

Muliebris genitura partem crassiorem in primo sui exortu a membris solidis acquirere ultimam dispositionem ad induendam naturam consimiliū membrorum in fetu, spirituosam vero vim instrumentarie deseruendi animæ organizanti conceptum.

Cap. XVI.

*Femineū semē
men quid acqui-
rat a toto corpo-
re.*

Constare cuius iam plane potest ex superioribus utramque hanc partem feminei seminis in sua prima generatione vi tertiæ coctionis a partibus albis vniuersi corporis muliebris adipisci consimile temperamentum ei, quo illæ partes a natura pollent; quum enim semen totum in prima sui origine fiat a solidis partibus similem sibi reddentibus vi tertiæ coctionis alimentum sibi roris instar inspersum, cui cupiunt naturali desiderio specificam sui formam, & animam communicare, dum ultimam ad huiusmodi animam subeundam dispositionem eidem impertiuntur; quando vltima dispositio ad formam specificam alicuius membri, quæ anima est cæcis prædita facultatibus, nihil sit aliud, quam illius membri proprium temperamentum: forma etenim oculi specifica, vt oculus est, ac specie ab aure contradistinguitur, non est animæ substantia

*Forma specifica
mēbri quid sit.*

stantia simpliciter; quia hæc & communis est singularum partium forma generica, & vniuersi corporis specifica; sed forma oculi secundum quod oculus, doctore Aristotele, anima est vt prædita facultate visoria; ad animam vero vt visoria facultate pollentem, dispositio vltima nulla est alia nisi oculi propria temperies, qua oculus omnino secundum speciem differt ab aure; nam materia in se auris temperamentum obtinens recipiet in sui formam specificam animam vt auditrice facultate insignitam, non autem animam vt visiva potestate pollentem. Ita ergo femineum semen in prima sui origine a singulis corporis partibus spermaticis in vtraque sua portione, crassa, & spirituosa nanciscitur per tertiam coctionem temperamentum simile temperaturæ illarum singularum propriæ, non autem aniam, & formam illarum specificam; vt alimentum quod in eorum substantiam commutatur eas actu nutriens, & augens; nam semen est, quod earum nutritui, & auctiori superabundat. Eo autem consimili temperamento temperaturæ membrorum mulieris spermaticorum pars feminei spermatis corpulentior apta efficitur, ex qua velut ex principio materiali constituantur in vtero membra spermatica fetus proportionem respondentia illis maternis, quorum nutritioni superabundauit; quæ siquidem materia disposita certam formam in parente non habuit, summa naturæ solertia, nullam potentiam physicam, & essentialem frustra esse permittentis, adipiscitur in sobole. Sed eiusdem seminis feminei spirituosa portio præter consimilem temperaturam, membris materni corporis spermaticis calorem cum multo illo spiritu acquirit, qui futurus est in formatione conceptus aptissimum animæ instrumentum. Sic ergo in primo sui exortu a membris albis, seu spermaticis feminei corporis muliebris genituræ portio crassa per tertiam coctionem sortitur simile temperamentum eorum temperaturæ, atque in simili temperamento vltimam dispositionem ad induendam eorundem membrorum spermaticorum formam specificam; quam superabundans eorum nutritui quum

Forma oculi non est aia simpliciter.

Forma eadem partium generica est totius specifica.

Forma oculi quid.

Feminei seminis pars crasser quid acquirat a toto.

Potentia physica, & essentialis nulla est frustra.

Feminei seminis pars halitiosa quæ vim actiuam a toto recipiat.

2. de an.
1.9.

1. cal. s.
32.

G in

in matre non induat, consimilem induit in fatu; cuius propterea constituitur esse materia proxima potentia passiuam obrinens ad subeundam naturam membrorum eius spermaticorum, maternis illis proportione respondentium, quorum nutritui redundauit: Portio verò muliebris genituræ spiriturosa cum temperamento simili multo spiritu, & calore fulto nascitur ab iisdem membris virtutem agendi, & efformandi membra consimilia in fatu instrumentariam, non principalem.

Femineum semen acquirere a testibus muliebribus in secundæ sui generatione temperamentum totius corporis, animam, & anima instrumentum calorem cum spiritu. Cap. XVII.

Femineum semen veno ratoto a testibus feratur.

Testes quid semini femineo præsent.

Columbus notatus.

Multiplicationi fatuum quid opus sit.

VTreque vero hæ partes feminei seminis primogenitæ in singulis membris spermaticis corporis muliebris regurgitant naturæ impulsu intra venas, per quarum tubos continuato ductu, & spiritibus vehentibus, & genitalibus feminæ attrahentibus, ad testes muliebres supra vteri fundum reconditos delabuntur; quorum a ctione primum quidem omnes illæ partes tum spirituosæ, tum crassiores innumera a singulis membrorum spermaticorum portiunculis cum varijs eorum temperamentis distinctæ prouenientes in vnam mistam naturam, exactissime coniunguntur, in quo singula portio quantumuis minima mista est in se habens omnium pristinarum partium aliquam portiunculam, & temperaturam, neruacem scilicet, osseam, cartilagineam, membranosam, intestinariam, & id generis. Quo factum est vt ex eo semine in multas partes intra vterum diuiso simul plures integri conceptus fiant, & efformentur: ex vno enim semine apud Aristotelem vnicum viuentis corpus efficitur: Quod non recte interpretatus Columbus anatomicus alioquin acutissimus falso Aristotelem damnare supra visus est. Oportet autem ad multiplicationem fatuum non solum femineum semen in vtero diuidi, sed etiam masculeum, vt dudum vidimus.

*1. de gen
an. c. 20
cap. 6.
cap. 6.*

mus; vel potius coniunctum ex utroque semine, & men-
struo sanguine partiri, vt infra suo loco demonstrabitur.
Acquirat ergo vtraque pars feminei seminis, seu
potius omnes vtriusque partis portiones vi testium per
exactissimam inuicem mixturem acquirunt vnicum
temperamentum apta proportione respondens inte-
gro, ac totali totius corporis temperamento, ex omni-
bus illis partialibus in vnum coeuntibus consti-
tutum. At vero postea vltiori actione testium
in hac materia, per vnitatem illius integri temperamen-
ti disposita ad vnam animam, generatur anima humana
quoad sui partes vegetalem, & sentientem; rationalis e-
nim animæ humanæ suprema portio deforis aduenire
fœtui, nō a parentibus interæ æra seminis comunica-
ri demonstrata est Aristoteli. Et sane femineum semen
animatum esse, si vltimum debeat sui complementum
obtinere, illud apertum facit, quod ex Aristotelis etiam
obseruatione femineum semen, vt a masculo distin-
ctum, proindeque vt femineum est, prolificum est, atq;
secundum; & hoc propter caloris, ac spirituum parti-
cipationem: quum autem calor, & spiritus non opere-
tur in constituendo fœtu, neque in alia vlla vitæ functio-
ne obeunda, nisi vt instrumentum animæ, velut agen-
tis præcipui; quando etiam frustra reperiretur alicubi
agens instrumentarium sine principali; necessario con-
fiteri oportet in semine femineo inesse animæ humanæ
partem vegetalem, ac sentientem a mulieris testibus pro-
creatam. Quod apertius ex Aristotele deducitur a li-
cubi asseuerante propterea feminam sine masculo ex se
animal non procreare; quoniam animal constituitur
in esse per animam sensitricem, quam solum a patre,
non item a matre adipiscitur; non autem per animam
tantum vegetalem, quam solam a matre nanciscitur, vt
superius visum est allatis verbis Aristoteleis; qua de re
latissime actū nobis est in opere *De ortu animæ humanæ*,
quæ speculatio inde huc transferenda non est: quum
autem animam vegetalem mater fœtui communicare
nequeat nisi mediante semine, vt sensualem mascu-
lus eidem impertitur, Aristotelis decreto; iam satis

*Femineo semine
quæ aia in se.*

*Calor, & spiri-
tus agit vt in-
strumentum aie.*

*Instrumentum
frustra est sine
agente princi-
pali.*

*Animal consti-
tuitur in esse p
animam sentie-
tem.*

*Acquirit vege-
tam a matre.*

*Fœtui mater vt
communicet a-
nimam vegeta-
lem.*

2. de gen.
an. c. 3.
1. his. c. 3.
2. de gen.
an. c. 3.
2. de an.
40. 41. et
50.
2. de an.
1. 24. 34.
c. 47.
1. de gen.
an. c. 4.
cap. 15.
2. de gen.
an. c. 3.

constat femineo femini animam inesse debere saltem vegetalem; hæc autem illi non aliude potest inesse quã a testibus muliebribus, in quibus, & a quibus vltimum sui recipit complementum. Sed apertissime femineo femini animam inesse, eamque senstricem, inde confirmari potest, quod ex historijs plerisque nouimus mulierem ex vrso peperisse verum hominem, aliã ex cane verum item hominem edidisse; quod etiam comprobatur semicanis ille puer testimonio Volaterrani, Langij, Paræi, Polydori Virgilij, & Cardani Anno Domini MCDXCIII. genitus ex muliere, & cane, quorum filius ab umbilico sursum versus humanam, ideoque matris effigiem integre referebat; inde vero deorsum paternam, siue caninam; quod monstrum ad summum Pontificem missum fuisse testantur. Sed relatu Delrij Ioannes de Barros asserit Pegusianos, & Sianitas Indiã gentes originem duxisse a cane, qui cum muliere corpus miscuerat. Saxo item Grammaticus, & Ioannes, atq; Olaus Magni, duo fratres, ijdemq; deinceps Episcopi Vpsalenses narrant in Suetia puellam eximie pulchritudinis ex honestissimis parentibus ortam, ancillis comitatam, quum extra oppidum ad recreandum animum exiisset, ab vrso miræ magnitudinis, ancillis consternatis, amplexatam, raptamque, & molliter vnguibus receptam ad specum in nemore abditum relatum fuisse; atque in summò timore ab vrso amante ad concubitum expetitam; bruto commistam, a quo carnibus crudis quotidie venatu captis enutriebatur, vtero gestasse, ac partu edidisse infantem pilosum membris humanis, quem a venatoribus interfecto vrsò, ad patriam delatum patris nomine Vrsum appellauit; ille autem parentis necem inultam non passus est; adolescens enim venatores illos interemit; Postea vero ex accepta vxore filium genuit nomine Tregellum Sprachaleg, a quo Vrsò genitus est Suenonis Danorum Regis pater: Fuit autem Vrsi filio natura humana, & figura; maxime superante vi materni feminis, & imagine cõcupita hominis, ardentemque amatam paternam animam

Femineo femini animam inesse senstricem.

Semicanis ex muliere ortus.

Homo natus ex muliere & cane.

Historia mira.

Mulier ex vrsò peperit hominem.

in Antr.

2. epistol.

med. c. 9.

3. de Prodigijs.

l. 24. cap.

12.

14. 2. va.

c. 64.

Tom. 1.

dis. mag.

l. 2. qua.

14.

lib. 18. c.

25.

animam vehementissime percellente in Venereis complexibus. Quum itaque nequiverit visum, aut caninum semen in fetu a muliere concepto vegetalem, ac sentientem animam humanæ animæ partes essentielles, intellectui suscipiendo aptas, sua longe nobiliores, ac specie ab illa distinctas procreare; iam illæ animæ humanæ partes caducæ non aliunde ortum habere poterunt, quam a muliebri semine, solo quidem, seu adiuto, seu verius ad operandum impulsio, ac de actu primo ad secundum excitato a ferino semine masculo, sine quo nihil ex se unquam procreasset: Sic plane ab asino superveniente utrum gerens equa mulum progit, cuius anima longe præstantior asinina, potissimum a matre illi communicatur, non sine cooperatu asinini seminis: Ast equa mulo filio animam sensitricem non indit nisi mediante semine; hoc autem equinum sperma eam animam non acquirit nisi in equæ testibus:

2. mag.

nat. c. 6.

8. hist. c.

28.

2. de gen.

an c. 4. et

5.

8. hist. c.

28.

Ex cane item femina & Leone canem oriri Pollux, Cælius, & Oppianus Io. Bapt. Porta assueverunt. Canis quoque Arist. Magno, Alberto, & Porta gignitur ex lupo et canefainella. Canis item sexus imperfectioris ex tygride masculo canem peperit, Aristotele, ac Aeliano autoribus, in quam sententiam Gratij carmina profert:

*Sed non hircana satis est vehementia genti
Tanta: suis petiere vitro sua semina sylvis,
Dat Venus accessus Et blando sedere iungit.
Tunc & mansuevis tuto ferus errat adulter:
In stabulis vitroque grauis succedere tygrim
Ausa canis maiore tulit de sanguine fatum.*

Loc. cit.

Sunt quibus equus ex tamo & equa hatus visus est: Ex camelo matre, sue vero, vel a pro patre camelum procreari Io. Baptista Porta confitetur, Quare absolute dicendum est femininum semen pollere anima sensitrice a femineis testibus sibi comparata. Addere quoque liceat in qualibet fere corporis tum masculi, tum que feminei parte, sed potissimum in intestinis putridam plerunque inutilium excrementorum colluviem adeptam vegetali, ac sentiente anima in substantiam mari-

Masculi bruti semen animæ humana partē fetui dare nequit. Mulieris semē fatui animam etiā sensualem dedisse.

Et mulier ex fera fatum humanum concipere potuerit.

Mulo equa conciliat animam, non asinus.

Canis a Leone ortus.

Canis a lupo genitus.

Canis a tygride satus.

Equus a tamo genitus.

Camelus a sue, vel a pro.

Quo constat femininum semen a testibus animæ

mari-

VI

viventem, seque motantem animari; quid ni ergo dicamus in testibus non solum masculinis, verum etiam femineis utile vltimi alimenti, perfectissimumque tertie coctionis excrementum ad solis propagationem a testibus eisdem vegetali, & sentiente anima donari? Ceterum & hoc idem theorema nos apertissime alicubi docuit Aristoteles asserens, *id quod ex mare, ac femina primum miscetur, quasi conceptus promiscuus quidam, aut animal.* 1. de gen. an. c. 18.

Locus Arist. explicatus.

Mistura ex utroque semine cur dicatur conceptus promiscuus.

Cur quasi conceptus, & animal.

Feminei seminis portio spiritiosa quid a testibus præter animam acquirat.

Conceptui utrumque semen animatum ut plurimum requiri.

quod ex mare, ac femina primum miscetur, est vtriusque semen; cui misto diende admiscetur menstruus sanguis: mistura vero illa prior ex utroque semine dicitur quasi conceptus promiscuus quidam, aut animal; quia semen alterutrum alterutri suam animam communicat, qua conceptus carere non potest; & non solum vegetalem, quæ primo conceptui satis esse videtur, sed etiam sensitricem, quæ constituit in esse animal: dicitur autem mistura ex utroque semine quasi conceptus, & animal; quia verus conceptus, & verum animal non constituitur sine menstruo sanguine. Ita ergo muliebri semen in secunda sui generatione vi, ac operatione testium femineorum animam sortitur vegetalem, ac sensitricem eiusdem speciei cum anima vegeta, & sensitiva mulieris. Sed eiusdem seminis feminei portio spiritiosa, præter animam vegetantem, ac sensiualem, a testibus acquirit spiritum, & calorem, quo tanquam instrumento eius anima uti debet in constituendo fætu, maxime cooperans masculæo semini; quod ut plurimum contingit. Vtrum vero conceptus fieri queat ex femineo semine infecundo, ac inanimato, totam vim agendi obtinente masculæo semine, non ita sit facile determinatu. Arbitror tamen ut plurimum requiri ad fætus constitutionem vtrumque semen animatum, atque fecundum, altero infecundo ple-

plerumque nihil oriri; sed tamen ubi alterum semen fuerit robustissimum, non negaverim quandoque ab illo alterius inertiam emendari; siue in secundum, & inanimatum sit masculineum, siue feminineum; nam vidimus mulieres frigidissimo temperamento, & pinguisimo corpore ineptas secundo semini procreando ex viris robustissimis filios peperisse; ac vicissim bonæ habitudinis mulieres ex hominibus inertissimis, ac infirmis prolem ortui dedisse.

Ex altero semine infecundo posse conceptum perfici.

*Tom. I.
Dis. mag.
lib. 2. que
14.
Libr. de
Mo. sro
lyes. c. 7.*

Quin etiam ut mulier ex cane, aut vrsu concipere hominem potuit; utque autore Delrio, & Riolano nefarius homo ex vacca filium hominem perfectum sustulit; sic plane homo semine fecundissimo mulierem seminis infecundi productricem filiorum matrem efficere valet; ac vicissim mulier fecundissima semen admiscens infecundo masculi eundem filiorum patrem constituere potest;

Nepbarius homo ex vacca filium hominem genuit.

sed hoc raro admodum contingit; sæpissime tamen; & in perfecti conceptus constitutione vtriusque parentis sperma fecunditatem, & animam ab eorum testibus adeptum requiritur, & in vnum plurimum conuenire conseruit.

Quot,

Quot, quaeque virtutes insint in spirituoſa feminei ſeminis portione ad conſtitutionem perfecti conceptus neceſſaria; quomodoque ſe habeant ad virtutes maſculei ſpermatis. Cap. XIII.

Femineum ſemen emulatur in omnibus maſculeum.

Femineum ſemen bifariam cooperatur maſculeo.

Maſculorum origo vnde ſit. Feminarium origo.

Femineum ſemen cur maſculeo indigeat ad prolem.

Feminei ſeminis prima virtus qua.

Prima operatio feminei ſeminis 2^a fiat.

AEmulatur maſculeum, quoad fieri poteſt, in omnibus femineum ſperma; & proinde in eius quoque parte halituoſa quatuor inſunt virtutes actiuæ in conſtitutione perfecti conceptus virtutibus maſculei ſeminis aptiſſima proportione correſpondentes; ea tamen differentia, quo maſculea virtus eſt efficiens primarium, feminea vero facultas eſt agens virtuti maſculeæ cooperans; & hoc bifariam, ſiquidem vt plurimum cedens virtuti maſculeæ valentiori, præſtantiori-que, illi cooperatur vt miniſter architectonico, ab illa gubernata; nonnumquam vero etiam robuſtior; & ſpeciei nobilioris vim ſeminis maſculei languidiorem fouet, aut etiam ad propriæ, vel tertię cuiuſdam ſpeciei propagationem traducit a maſculea reuocans, ad quam ſuapte natura maſculeam ſemen propenſum erat: ſic plane mulier ex viro robuſto virum progignit, vt Theſpij filię quinquaginta ex Hercule vna nocte totidem filios concepere: ſic viciffim mulier robuſta ex homunculo inerti feminas procreat: ſic mulier ex cane, ac viſo hominem peperit: ſic equa ex aſino mulum: Quum igitur femineum ſemen ſemper maſculeo indigeat, a quo ex ſe torpens in ocio ad opus impellatur, aut in opere gubernetur, iam patet vnicuique cur femina in ſe ſine maſculo concipere nequeat; licet paſſiuum, & actiuum ſoboli procreandæ principium conferat; non enim ſufficientem huic muneri habet virtutem actiuam; ſic plerumque nauim trahere nequit robuſtiſſimus homo ſine debiliori ſocio ſibi cooperante. Prima itaque virtus in feminei ſeminis halituoſa parte nobis dicitur eſſe generatiua conceptus, ſiue animatiua menſtrui ſanguinis in actu conceptionis; cuius operationis materia, ſubiectumque, ac omnino principium paſſiuum eſt purum, putumque menſtrum, cui a femine a¹ id¹; c¹ efficiens primaria eſt maſculei ſeminis.

minis spirituoſa portio, cooperans eſt feminei ſperma-
tis halituoſa pars; adæquatum efficiens eſt coniun-
ctum ex utroque ſemine, quod agglutinato ſibi men-
ſtruo ſanguini propriam animam communicat eo fe-
re modo, quo in actu nutritionis a membro præexi-
ſtens in eo anima ſibi agglutinato alimento ultimo cõ-
municari conſuevit: vnde Medicis menſtrum dicitur
in vtero eſſe alimentum ſeminis. Hinc patet manifeſta
ratio, cur neque mas abſque femina, neque femina ſi-
ne maris concurſu poſſit ex ſe prolem producere; non
enim fieri queunt operationes neq; ab agente cooperan-
te ſine primario, neque viciffim a primario ſine coope-
rante, ſed vbique proueniunt ab agente adæquato. Qua-
re virtus feminei ſeminis cum facultate maſculei iuncta
primum in vtero conceptionem promouet dum ex
utroque ſemine coniunctum, non quidem generat no-
uam animam in menſtruo ſanguine, ſed propriam
illi ſibi agglutinato communicat, prius quidem vegeta-
lem partem materni ſeminis, deinde vero etiam proce-
dente tempore ſenſuale m paterni ſpermatidis, quo ſcetus
fit animal, Ariſtotelis decreto. Secunda vero virtus fe-
minei ſeminis in eo eluceſcit, quia dum anima virilis
genituræ altera ſui facultate caloris vtens miniſterio
heterogeneas partes in conceptu diſgregat, animam ha-
bet feminei ſeminis conſimili facultate diſcretiua pol-
lentem, ſibi cooperantem: Immo vero vt in miſtione
ſeminum e multis fit vna anima totius embryonis, ita e
pluribus fit vna diſcretiua facultas, in qua ſecundum re-
ctum naturæ curſum maſculea femineæ prædominatur,
feminea maſculeæ cooperatur; licet nonnumquam
feminea validior, nobiliorque maſculeæ dibiliori, ac
ignobiliori non cedat in operando; ſed eam vltro per-
ficiat, & ad opus aliõquin ſe quoque præſtantius effici-
endum promoueat. In hac autem diſcretionem partium
heterogenearum patiens eſt non ſolus menſtruis ſan-
guis, vt in conceptione, ſed tota maſſa conſurgens ex
menſtruo ſanguine, ac ex partibus craſſioribus vtriuſ-
que ſeminis, quæ futura eſt adæquata materia totius ani-
malis. Poſt hæc ſeminis feminei ſpirituoſa portio ter-
tiam

*Menſtrum
a ſemine animæ
recipiat.*

*Menſtrum
cur dicitur a i-
mentum ſemi-
nis.*

*Operationes
quo agente indi-
cant.*

*In menſtrum
quaratione pri-
mum vegetalis
anima, deinde
ſentiens recipi-
atur.*

*Feminei ſemi-
nis ſecunda vir-
tus, & eius o-
peratio.*

*Facultas vna
vt fiat ex pluri-
bus.*

*Femineæ virtus
vt maſculeam
perficiat.*

*Subiectum pa-
tens in ſecunda
functione ſemi-
nei ſeminis.*

2. de gen.
an. c. 3. &
4.

Feminei seminis tertia viri operatio.

Feminea virtus ut suppleat defectum masculae.

Feminei seminis quarta viri operatio.

Mater sola imaginationis vis figurare fatum potest.

Feminea viri ut trahit masculam ad dissimilis constitutionem.

Semen feminae habere omnes vires masculae unde patet.

Semen mulieris perfectius semine plantarum, & brutorum omnium.

facultatem, qua deinceps cooperatur virtuti masculae feminis discretas eiusdem materiae partes ordinanti, ac suis quasque locis apte reponenti: Qua in functione obeunda licet ut plurimum feminea virtus ministra masculae architectonicae cooperetur, nonnumquam tamen eius imbecillioris defectum supplere potest; semper autem simul cum ea constituit agens aequatum ordine congruo disponens partes omnes in conceptu materiales. Ac postremo loco feminei seminis pars halitiosa virtutem habet etiam formatricem, quae apte cooperatur virtuti masculae singulis partibus materiae conceptus determinantum membrorum figuras impertienti: cuius illud indicium est apertissimum, quod mater fatui sola imaginatione partes colorat, & ad imaginem rei expetitae figurat; quod non contingeret, nisi cooperaretur femina masculo semini configuranti membra in conceptu: Sed hac de re postea suo loco latius: Immo vero aliquando feminae virtus formatrix adeo valida est, ut vel inuitum masculi semen trahat ad generationem membrorum suis consimilium, masculinis autem summe dissimilium; sic femina ex masculo feminam gignit: sic aliquando mulier ex urso, & alia ex cane hominem peperit: sic alia femina canem haud cedens virtuti masculae; sic equa ex homine centaurum partu edidit Plutarcho; ut fuscus a nobis disquiratur alibi oportuniori loco. Absolute vero femineo semini virtutes omnes, quas masculo dudum inesse vidimus, concedendas esse licet natura illi subiectas, ratio ea docet vel ex Aristotele de prompta; quia si plantarum semen secundum est, ac vim obtinet effectricem in germine suo instituendo, in partibus eius heterogeneis disgregandis, aptaque sede collocandis, & variorum organorum figura exornandis; si haec omnia praestandi virtutem habet imperfectissimum animalium sexus distinctos non habentum sperma; cur muliere semen omnium stirpium, & animalium brutorum seminibus longe praestantius obnobilioris animae participationem, vires huiusmodi effectrices in sua sobole

Cap. 26.

In. conn. 7. sapien.

Libr. de hystoria.

1. de gen. an. c. 18.

2. de gen. an. c. 1.

pro-

procreanda non obtinebit? Aristoteles enim aperte statuit semper omne agens patiente honorabilius esse, ac principium effectuum materiali; & proinde quæcumque attributa perfectionem indicantia viliori naturæ conueniunt, nobiliori necessario conuenire. Sed apertissime Aristoteles femineum semen prolificum esse decernit, & ob caloris, ac spiritus participationem, vt & cetera omnia semina secundum: quum autem semen prolem efficere nequeat, neque ob caloris, ac spiritum participationem secundum esse valeat, nisi virtutes effectrices habeat principales in fetu constituendo necessarias; quippe caloris est agere, ac spirituum proprium est mouere; quos ideo nuncupat Hippocrates impetum, hoc est, motum facientes: ceterum in operationibus vitæ duo hæc nihil agunt nisi vt instrumenta gubernata ab animæ facultatibus; hæc igitur facultates femineo semini necessario insunt, cui talia insunt earum instrumenta; siquidem nullibi non frustra est instrumentum sine agente primario, cui in actione deseruit. Adde si anima vegeta, & sentiens adultæ femine virtutem habet disgregandi heterogeneas alimenti partes; disgregatas seorsum singulas ad congruentia cuique loca seu trahere, seu deferre; ipsque recte collocatis figuram, & membri formam substantialem communicare; quidni eiusdem speciei anima in muliebri semine genita vegetalis & sentiens easdem virtutes habebit erga vltimi alimenti excrementum vile, quod est vtriusque seminis portio crassior cum sanguine menstruo iuncta, nimirum viuificatricem, seu animatricem conceptus, separatricem heterogenearum illius particularum, ordinatricem separatarum, & figuratricem ordinatarum? Sic igitur habet muliebris genituræ spiritiosa portio cum anima sibi a testibus femineis indita tot virtutes effectrices, quot masculicum semen, illis in sua functione qualibet secundum rectum, & ordinarium naturæ cur-

H 2 sum

Agens patiente nobilius.

Viliora, & nobiliora quib. attributis conueniant.

Femineū semen prolificū onuit A ist.

Femineū semen habet vires agendi principales.

Spiritus vt Hippocrates impetū facientes. Spiritus non agunt nisi vt instrumenta aia.

Ratio probans femineū semen habere omnes vires masculi.

3. de an.

1. 19.

1 bis c. 3.

2. de gen.

an. 6. 3.

4. meteo.

cap. 1.

6. epid. 2.

9.

68 DE PERFECTA CONSTITUTIONE

lum cooperantes, nihilque in constituendo fetu sine masculis sibi apta proportione respondentibus agere valentes.

Qua ratione femineum semen in utero suas vires exerceat masculo fetum constituentis cooperans.

Cap. XIX

Femineū semen in utero ut accurrat ad masculum.

Femineū semen ut iungatur cum masculo.

Femineā virtutē ut masculēa dominetur.

Conceptio vera non consistit in seminum commixtione.

S Speciatim vero femineum semen ubi ad uterum confluerit, repertum ibi masculine semen adit, cetero naturæ ductu; sic flores clytiæ ad solem, a quo perfici consuevere, conuertuntur; sic ferrum ad Herculeum lapidem; sic ad electrum accurrat palea: femineum vero semen ubi masculine adierit, cum eo iungitur, exacteque admiscetur in vnam massam; in qua seminum commixtione, que potissimum fit mutua eorundem actione, passioneque ab inuicem, non autem, ut vulgo creditur, propria quadam uteri functione; quod infra explicabitur; ut ex duobus variorum feminis corporibus fit vnum per se numero corpus, ita ex pluribus eorundem spermaturum animis fit vna totalis anima totius genituræ; quemadmodum in insitione dudum contingere notauimus: secundum naturam tamen, ac plerumque in eo composito mascula virtus femineæ præualet, ut in mistura multum virtutis exiguæ aquæ. Ceterum in hac prima seminum commixtione alterutris sibi proprias animas communicantibus, non consistit vera conceptio; quamquam in illa fiat quid veræ conceptioni simile, ac omnino veluti veræ conceptionis rudimentum; nam vera conceptio fit Aristoteli, quando excrementum feminæ inanimatum, menstruum scilicet, receperit animam a semine maris; in hac autem prima seminum commixtione promiscue semen feminæ a semine maris animam recipit, & semen maris animam consimilem recipit a semine feminæ: Quæ cuncta scire nobis proposuit Aristoteles alicubi dicens, *Genitura igitur id vocatur, quod a generante preueniens causa est, quia prima obtineat principium generationis, videlicet in hys, quia conetur.*

Cap. 23.

Cap. 8.

2. de gen.

1. de gen. an. c. 18.

tura.

ura veluit. Ex quibus primo apparet semen vtrumque in generatione obtinere rationem causæ primariæ, non autem agere vt instrumentum parentum; quæ opinio apud multos inualuit, aperte ab Aristotele paullo antea proscissa dicente semen non agere quia sit aliquid eius hominis, ex quo prodiit, sed vicissim hominem ideo dici generare prolem, quia semen eam generans hominis est; sed hæc obiter: subdit Aristoteles; *Semen autem est quod, ex ambobus coeuntibus illis originem trahit; quale semen plantarum omnium est, & animalium nonnullorum, in quibus sexus distinctus non est: vnde constat semen vt in plantis ab vtroque sexu temper confuso, & in quibusdam animalibus imperfectis (non enim sunt omnia semina fera) ab vtroque eisdem sexu nūquam distincto prouenit; sic semen in perfectioribus animalibus procreandæ soboli necessarium prouenire ab vtrisque, masculo nempe, ac femina coeuntibus. Velut id quod ex mare ac femina primum miscetur quasi conceptus promiscuus quidam, aut animal: hæc enim iam habent, quod ex ambobus requiritur, nempe id quod in vtero ex mare ac femina coeuntibus primum miscetur, non est vere conceptus, quia conceptus fit sanguine menstruo animam a femine sibi acquirente; at quod primum in vtero ex mare, ac femina miscetur, est vtriusque semen prolificum: dicitur autem hoc mixtum quasi conceptus, quia fit eodem modo, quo verus conceptus fieri consuevit, altero miscibilem alteri animam suam communicante: sed hic est quasi conceptus quidam promiscuus, quia in ea seminum mixtione masculinum animam suam femineo impertitur, ac viceversa femineum animam suam masculino communicat; & ita ex duabus variorum seminum animis vna totius embrij fit anima, vt dudum asserabamus: neque vero id solum conceptus naturam redolet, sed etiam animalis; quia seminum anima non solum vegetalis est, sed etiam sentiens; cuius participatione fit animal Aristoteli; at vero id quasi animal est, non proprie animal, coniunctum*

Semen vtriusque causa est primaria generatio- nis.

Semen non agere vt instrumentum seu in virtute parentum.

Semen causa est vt parens generare dicatur.

Semen ex ambobus coeuntibus originem trahit.

Arist. Animalia non omnia semina fera.

Conceptus fit menstruis animam a femine acquirentibus.

Seminum permixtio cur sit quasi conceptus promiscuus.

Arist. Femininum semen suam animam masculino impertitur, & vice-versim.

Seminis animæ sentiens est.

ex

Cap. 8.

2. de an.

1. 16.

2. de gen.

1. 1. c. 3.

70 DE PERFECTA CONSTITVTIONE

*Semen cur qua
si animal.*

*Semen anima-
lium & planta-
rum ut differat*

*Plantarum se-
mina cur ex sei-
psis germinare
valeant intra
fructum.*

*Semen ut ani-
met sanguinem
menstruum.*

*Conceptus ve-
rus quando &
quomodo fiat.*

*In conceptu ef-
ficiendo ut se
babeant utra-
que femina.*

ex utroque semine citra menstrui sanguinis interuen-
tum; quia vero animali, perfectoque constituendo men-
struus sanguis necessarius est, aut cum eo proportio-
nem habens. Secus est de eo, quod primum coniungi-
tur in plantis, & animalibus sementiferis distinctum se-
men non habentibus; nam simul associatur vtrumque
semen in ijs numquam distinctum, & id quod men-
struo sanguini proportione respondet: Quo fit vt non-
numquam plantarum semina ex seipsis vel intra fru-
ctus limonum, vel in aere quoque suspensa germinent.
Ita ergo primum a coitu in utero mulieris commiscen-
tur ambo coeuntium semina, quasi conceptus quidam
promiscuusefficiatur, alterutro alterutri animam su-
am communicante, & ex duabus vnam totalem effi-
ciente. Hoc autem ex utroque semine coniunctum
copulato deinde, permistoque secunda vice sibi men-
struo sanguini posterius ad vterum lapsa propriam a-
nimam totalem illam communicat, primum quidem
quoad partem illius vegetalem a materno semine colla-
tam Aristotele autore; deinde vero etiam quoad par-
tem sensitricam a paterno semine allatam; vt infra la-
tius apparebit; & ita fit verus, ac proprie dictus conce-
ptus; quem definit Aristoteles fieri quando excremen-
tum feminæ, menstruum scilicet, susceperit a semine
maris principium, quo animatum est. In hac autem
anima feminis vtriusque materno sanguini communi-
canda, vt quam sapissime masculi facultas est principa-
le agens, & feminæ virtus illi cooperatur; sic aliquan-
do ambæ virtutes æquipollent; & nonnumquam e-
tiam feminæ anima præualet masculæ, quam vel
inuitam ad sui similis procreationem molendam tra-
hit, eam sibi cooperate faciens: sic mistura ex vino,
& aqua, obseruatione quoque Aristotelea, modo vini
opera efficit calfaciens, inebrians; modo vero aquæ re-
frigerans, humectans, temulentiam extinguens, pro-
ut in ea vel vinum aquæ, vel aqua vino præualuerit.
Constituto sic prima functione seminum in menstru-
um sanguinem conceptu, deinceps spirituosâ pars vtri-
usque

2. de gen.
an. c. 3. et

4.
Cap. 22.

1. de gen.
2. 3. 4. et
39.

usque feminis in vnum iuncta virtute animæ propriæ, caloris ministerio vtens, conceptus vniuersi partes heterogeneas discernit, ac segregat ab inuicem: In qua partium discretione vt virtus feminei seminis naturaliter, ac vt plurimum cooperatur masculinæ, ceu principaliori efficienti; sic nonnumquam illi æquiualens partem sibi locum vendicat in ea functione obeunda, illique cooperatur vt secundus nauem trahens prior trahenti copulatus: & aliquando etiã feminea virtus robustior, ac nobilior primas obtinet in opere partes: Sed hoc raro admodum contingit, quando est feminea virtus validissima: & fit præter naturæ consuetum. In hac functione agense est, vt in prima, vtriusque seminis anima; patiens vero non solum menstruum, vt in prima conceptus institutione, sed corpus ex vtriusque seminis corpulentia, & menstruo sanguine constitutum. Discretas huius embrij partes heterogeneas tertio loco tertia facultas animæ in semine degentis ordinat, & aptis quasque locis collocat, vbi constituenda sunt membra, quorum constructioni singulæ partes illæ a natura sunt determinatæ: In qua ordinatione partium materialium foetus vis feminei seminis ex se nihil agit, sed tantum virtuti masculinæ cooperatur, frequentissime quidem illi subdita, & fere seruiens; aliquãdo tamen illi æquipollens; & nonnumquam etiã eadem præualens; nunquam tamen sine illa operans; nam adæquatam efficiens est constitutum ex vtriusque seminis parte spirituosa; principium, quo primo id agit, est coniunctum ex animis vtriusque spermatis; materia patiens est constitutum corpus ex menstruo sanguine, & crassiori parte vtriusque genitura. Denique vero ita dispositis partibus conceptus materialibus vis formatiua residens in anima seminis vtriusque simul coniuncti figuram impertitur propriam cuiusque membri determinate, ad quod quæque habet naturalem propensionem: In quo munere obeundo vt agens adæquatam est ex vtriusque seminis parte spirituosa constitutum; sic agentia partialia sunt feminei seminis anima, & masculina.

Discretio partium embrij materialium a semine vt fit.

Discretas partes embrij vt femine etiam femininum ordinat.

Vis formatiua membrorum in quo resideat.

Femineum semen ut masculo cooperetur in formatione membrorum.

culei virtus ; cui feminea vis cooperatur semper , vt plurimum quidem illi primas partes in actione concedens, ceu minister architectonico ; quandoque vero illi æquiualens, vt socius cymbam trahentis ; & aliquando etiam præualens ; non tamen ita vt sine virtute masculi feminea vis fatum constituere valeat vnquam.

*Menstrui sanguinis constituendo conceptui necessarii
unicam esse originem, & vniuersam
substantiam. Cap. XX.*

Menstrui sanguinem conceptui necessarium esse.

Mulieres quæ concipere possunt, quæ non.

Conceptui quæ partes necessariae.

Membra quæ ex semine fieri nequeant.

Menstruum duplici ratione fatui necessarium.

Menstruum duplicis est naturæ.

AD humani conceptus institutionem, constitutionemque, præter masculine, femineumque semen, necessarium quoque esse menstruum sanguinem appellatum, & experimentum, & ratio comprobatur ex rei natura de prompta ; experimentum quidem, quia quotidie obseruamus illas solummodo mulieres a coitu concipere, quæ in ætate degunt, in qua vigent menstrua purgationes, a duodecimo anno ad quinquagesimum Aristoteleo monitu ; quæ vero nondum eam ætatem attigerint, vel eum prætergressæ fuerint, nunquam concipiunt. Ratio vero est, quia conceptui necessariae sunt partes rubræ, cor, hepar, musculi ; quæ ex albis feminibus ab alba spirituosi seminis substantia fieri non possunt ; sed necessario ex rubra materia sanguinis cõstituuntur. Maternus autem iste sanguis, quem menstruum vulgo nuncupant, duplici ratione fatui necessarius est ; prima quidem vt materia, ex qua seminis parentum operatione constituantur in conceptu singulæ rubræ partes, ob id sanguineæ vulgo appellatæ, vt a candidis distinguerentur, quæ spermaticæ dicuntur ex crassiori seminum substantia materiam habentes ; altera vero vt sit alimentum, quo efformatæ partes omnes tum candidæ, tum rubræ in fetu enutrientur : vnde nobis duplicis naturæ sanguis hic menstruus esse censetur ; alterum seminarium cum Aristotele appellabimus, nimirum ex quo primum in fetu constituantur solæ partes rubræ ; asserit enim menstrua semen esse non purum ; & alterum alimentarium, ex quo

7. hist. c.
1. & 5.

1. de gen.
an. c. 2.
2. de gen.
an. c. 3.

scilicet

scilicet omnes in fetu genitæ partes & albæ, & rubræ nutriuntur. Porro sanguis vterque hic menstruus appellatur, quia singulo mense in adulta muliere non grauidâ redundans, nihilque vtilitatis tunc in corpore habens a natura per vteri os foras emititur. Menstrui vero sanguinis huius ea portio, quæ in prima constitutione conceptus a parentum semine animari, & in singulas partes non spermaticas fetus debet transformari, unicam habet in materno corpore generationem; nempe coeam, consimilemque primæ generationi vtriusque seminis, per tertiam coctionem in singulis partibus rubris materni corporis; & est proprie pars illa cambij ab Arabibus nuncupati, sanguinisque defecatißimi vltimâ coctionem passi ea portio, quæ superabundat nutritui singularum partium rubearum corporis muliebris, & earum nondum formam specificam acquisiuit, sed solummodo temperiem illarum temperamento similem: si enim partium albarum, & spermaticarum nutritioni semper aliquid superest consimilem temperaturam adeptum; quid ni partium etiam rubearum nutritui assidue aliquid superabundet consimilem illis temperiem sortitum? si quod ex membrorum spermaticorum vltimo alimento redundat in muliere retrocedens in venas per illarum ductus ad vterum confluit, quia ex eo veluti ex materiali principio constitui debent membra candida conceptus; quid ni quod in eadem femina rubearum viscerum, ac muscutorum nutritui ex vltimo alimento superest, regrediatur pariter in venas per illarum meatus ad vterum pergens vt rubræ fetus particule materiam habeant, ex qua primum constituentur? seorsum autem quod redundat alimento partium rubearum materni corporis in vterum ferri debet, separatum ab eo, quod superabundat nutrimento partium spermaticarum; quia sanguis maternus futurus est pura conceptus materia, principiumque fetus mere passiuum, nec vlla ex parte actiuitatem habere debet; quare a membris recta ferri debet ad vterum testibus intactis; qui semini vim effectricem

I cum

Menstruus vnde dicitur vterque sanguis.

Menstrui, ex quo fetus constituitur, unica est generatio.

Oritur in singulis membris vt semen primum.

Menstrui origo explicata.

Menstrui factum constituentis origo quo differat ab ortu seminis feminei

Menstruū cur testes non addeat, vt semen.

Semen cur ad testes peruenire debeat.

Esse in quibus supponat fieri.

Semen antequā ad testes perueniat inconcoctum est.

Quod a testibus patitur albescit.

Menstrui, & masculi seminis origo diuersa.

cū anima conciliat: & propterea menstruus iste sanguis vnicam habet generationem in partibus solidis rubram substantiam obtinentibus vi tertiæ coctionis in eis editæ: neque illi necessaria est, vt semini, secunda generatio in testibus; semen enim quum effeatricem vim obtineat in conceptu, nec eam a partibus solidis, quarum nutritui superabundauit, acquirere potuerit, ad testes, a quibus eam adipiscitur, peruenire debet anteaquam in uterum feratur. Hanc theoriam pulchre nobis insinuat Aristoteles afferens, *Et menstrua semen sunt, quamquam non purum*: si enim menstrua semen sunt; quum esse in eaducis presupponat generationem; hæc enim est mutatio de non esse ad esse; quumque generatio seminis duplex fieri visa sit, altera in membris omnibus, altera in testibus, vbi vltimum acquirit seminis complementum; quum solam priorem generationem expertum semen anteaquam ad testes peruenierit, dicatur Aristoteli semen inconcoctum; plane opus est menstrua obtinere aliquam generationem seminis, non quidem postremam in testibus, tum quia ad testes non perueniunt; tum quia statuuntur Aristoteli semen impurum, & inconcoctum; quare menstruus ille sanguis, qui fetui primū constituendo a natura dicatur, vnicam habet sui generationem in membris solidis materni corporis ex vltimo alimento, quod superabundat nutritui singularum partium rubearum: ita vero genitus hic sanguis ad uterum recta contendit intactis testibus nihil ab eis passum; quod indicat rubens ipse color; nam si quida testibus passum fuisset, rubro colore spoliatus album induisset, vt semen; quod altera portio menstrui sanguinis a mammarum glandulosa substantia patitur, dum vertitur in lac. In masculeo vero corpore longe secus res ista se habet; nam quod superabundat nutritiōni partium omnium, siue albarum, siue rubearum, id omne simul indiuisum ad testes peruenit, a quibus in semen prolificum transmittatur; cuius ea vna ratio est, quia quum femina solam materiam rubearum

1 de gen.
an. c. 20.

2. de gen.
an. c. 3.

5. phys.
7. 8.

2. met. 1.
7.

1. de gen.
an. c. 19.

4. de gen.
an. c. 5.

4. de gen.
an. c. 8.

partium fetui conciliet, non item causam effectricem proximam, & determinatam; opus est eiusmodi causam a masculo prouenire: Quare quod in masculo femine superabundauit nutritiui rubearum partium retinens illis consimile temperamentum, quod est aptum ad procreandas partes eiusdem generis animæ instrumentum, debet effectricem hanc animam adipisci; ipsam vero quam habere nequiverit a partibus, quarum nutructiui superabundauit; obtinere solummodo valeat a testibus, a quibus eandem acquirit vltimum excrementum spermaticarum partium; propterea in masculo corpore vtrarumque partium nutritiui superabundans humor simul ad testes per venas fertur feminis formam, & animam in testibus a testibus adepturus, qua possit omnes partes tum albas, tum quoque rubras in fetu procreare. Atque huc respiciens Aristoteles feminam fetui solam materiam impertiri sanxit, masculum vero conceptui formam exhibere; seu feminam habere rationem principij passiuæ, masculum actiuæ: nam absolute, ac speciatim ratione feminis feminam fetui animam vegetalem indere demonstrat Aristoteles argumento ab ouis hypenemij ducto, quæ viuere constituit, anima illis a femina sine ope masculi communicata: sed hæc nos alibi fufius. Ita ergo maternus sanguis, ex quo actione feminis constitui debent partes singulæ rubræ in conceptu, vnicam generationem habet ex alimento vltimo superabundante nutritiui rubearum partium feminei corporis; in qua generatione, quæ tertia coctio alimenti fuit, simile illis membris temperamentum adeptus est, quod dispositionem vltimam, & aptitudinem habet immediatam ad induendam formam eorum membrorum in fetu, quorum naturam non est sortitus in matre. Qui quidem sanguis quam vim nullam actiuam in conceptu habere debeat, spiritu non affluit; quare in

1. de gen.

an. c. 2. et

20.

2. de gen.

an. c. 4.

1. de or.

an. hum.

c. 28. &

52.

*Aris. quo fetu
su feminam di-
cat fetui solam
materiam da-
re.*

*Menstruū ex
quo fetus fit ut
oriatur, & ubi.*

Menstruum cur spiritu non poleat, vt semen.

partem crassam, & spirituosam non distinguitur, vt semen, cui & agendi, & patiendi ratio congruit; sed est mera corpulentia. E contra vero quod ex masculiei corporis partibus rubeis, post earum nutritionem superfluis, ferui membra rubra effecturum sub specie feminis in uterum effunditur, substantiam habet maxime, ac totam fere spirituosam. Sic igitur menstrui sanguinis, ex quo primo veluti ex materiali principio constituuntur rubra partes conceptus, vnica est in femineo corpore generatio per tertiam coctionem editam in singulis membris rubris, & vnusmodi substantia; & hæc an. bo ad vtriusque seminis differentiam.

Menstruum sanguinem, quo fetus primum constituitur, diuersam specie habere tum sedem generationis, tum substantiam, formam, ac temperaturam ab eo, quo fetus constitutus, postea in utero enutritur: adeoque duas esse menstrui species, seminariam, & alimentarem. Cap. XXI.

Menstruum, quo fetus primo fit, diuersa species esse ab eo, quo fetus factus in utero enutritur.

Actus non nisi in propria materia.

Agitur quodque ut natum est fieri.

Censent vnanimis plerique omnes tum Philosophi, tum Medici Menstruum sanguinem, quo fetus primum in utero constituitur, & quo constitutus deinde per vmbilicalia vasa ibidem enutritur, vnus, & eiusdem esse naturæ, speciei, ac temperaturæ; a quorum opinione vel inuitum me retrahit ratio: quum enim sanguis, ex quo primum generari debent carnea, rubraque partes in conceptu, in se obtinere debeat vltimam dispositionem, proximamque potentiam ad subeundam illarum vnus cuiusque formam, & animam; quippe Aristoteli actus actiuorum non fiunt nisi in patiente disposito, & actus vnus cuiusque solum in propria vnus cuiusque materia aptus natus est fieri; quum autem eodem autore vnus quodque a causis naturalibus sic profum agatur, vt aptum natura est fieri, ac vltimim sic aptum natura sit fieri, vt re ipsa fit; plane oportet sanguinem menstruum, ex quo singulae partes fetus sanguinea, rubentesue primum in utero constituuntur

2. de an.
t. 24.
2. de an t.
26.
2. physt.
78.

untur

untur, habere ad illarum omnium formas specificas
 ultimam dispositionem: quum autem specifica forma
 omnium rubearum partium vna non sit, sed multiplex
 ad earum numerum; nam specie dissident inuicem cor,
 iecur, lien, renes, pulmo, glans, labia, musculique
 singuli; & specifica forma pulmonis est anima vt præ-
 dita facultate cordis refrigerio inferuendi; cordis for-
 ma est anima vt pollens virtute caloris influentis, &
 spirituum vitalium generatiua; iecoris forma est anima
 vt habens potestatem quatuor humorum procreatri-
 cem; & ita de ceteris: necessarium est illis singulis
 membris diuersam specie inesse temperaturam, quæ di-
 spositio est eorum corpora idonea, & apta reddens ad
 tales facultates veluti ad sui formas specificas in sui gene-
 ratione acquisitas, in vita retinendas: Sanguis igitur, ex
 quo singulæ partes rubræ in fœtu procreari debent, ne-
 cessario habebit omnes earum temperaturas specia-
 les; at illas aliunde habere non potest nisi a materni
 corporis partibus eiusdem naturæ: non enim alemi-
 nis virilis ea portione, quæ primam sui duxit originem
 ex eo, quod superabundauit nutritiui membro-
 rum rubentium masculi; quia hæc portio sper-
 matis virilis alijs confusa, & permixta est, non
 ab ijs distincta penitus; quare distinctam ex se non
 habet operationem, qua temperiem inducat illa-
 rum partium propriam, disponatque materiam ad
 earum formam; habet autem vim gignendi for-
 mam substantialem in materiam discretissimam;
 seu potius quæ non potest materiam ineptam ap-
 parare ad suam formam induendam, ea potest ap-
 paratæ iam materiæ propriam formam communi-
 care; sic ignis in ligno existens non potest aerem
 propinquum disponere ad ignis formam induendam;
 at aeri per attritionem rarefacto, ac ultimam ad ignis
 naturam dispositionem ad apto, ignis cum alijs
 elementis in ligno degens suapte vi, ac opera-
 tione propria ignis formam nullo negotio imper-
 titur: non enim alia ratione Occidentales Indi ad affric-
 tum

*Specificæ mem-
brarum forma
vt non sit vna.*

*Membra specie
inter se dissile-
re.*

*Membrorum
forma specificæ
quæ.*

*Sanguis: ex quo
membra fiunt,
unde habeat vl-
timam disposi-
tionem ad eorū
formam.*

*Masculum se-
men cur neque
at disponere ne
struum ad mē-
brorū formam.*

*Agens quæ neque
materiam appa-
rare, a parate
formam indere,
posse.*

*Ignis vt gignat
tur ex lignorū
affric-
tum*

vius

adec. 22

*Indi Occidentales vni-
guem ex
centiunt.*

*Sanguis alens
fœtum in vtero
cur diuersus ab
eo, quo fœtus
primum factus
est.*

*Sanguis alens
fœtum vnde di-
sponatur ad in-
duendam par-
tium formam.*

*Sanguis alens
fœtū vbi gigna-
tur.*

*Menstruus se-
tus necessarius
duplicis natu-
re.*

ad vsus domesticos ignem sibi comparabant, quam lignorum affricu mutuo aerem intermedium plusquam nimium atterentes : Ili ergo sanguini menstruo, ex quo fœtus rubea membra vi feminis efficiuntur, origo esse non potest nisi ex eo, quod superabundat nutritui rubearum partium materni corporis; namque id solum habet consimilem temperem, & in ea vltimam dispositionem ad illarum partium formam specificam subeundam. Sanguis vero, quo fœtus iam in vtero constitutus enutritur, quum omnes illius partes & albas, & rubras alere debeat, non solum temperiem temperiei membrorum rubearum similem obtinebit; quare non erit id, quod sanguinearum partium matris nutritui superabundauit; id enim ad solas partes sanguineas vltimam obtinet dispositionem. Immo vero quum in fœtu iam condito, & se se nutriente adsint partes actu, quæ ali debent; illæ ipsæ apposito sibi alimento vi teritiæ coctionis vltimam imprimunt dispositionem quæque ad propriam naturam induendam; eique similem suo temperamento temperiem impertientur: Quare sat est sanguini, ex quo fœtus in vtero alitur, habere remotam dispositionem ad formam singularum partium corporis, & genericam temperaturam omnibus membris communem; talis vero sanguis est, qui generatus in Iecore matris ad vterum labitur, & per vasa vmbilicalia in fœtus hepar ingreditur; vnde per totum corpusculum embrii dispergitur. Qui ergo sanguis menstruus appellatur in matre grauida retinetur ad vtilitatem fœtus, duplicis est naturæ; alter in singulis partibus sanguineis materni corporis ortus ex eo, quod illarum nutritui superabundauit, cedit in materiam, ex qua proxime generantur consimiles partes rubræ in corpore fœtus: alter in hepate matris genitus nullius membri habens specificam temperaturam, sed omnium genericam, & in ea potentiam remotam ad induendas naturas singularum

rum

rum partium, quæ proxima fit unicuique vi tertiæ coctionis; qui sanguis propterea idoneus est cedere in alimentum singularum partium conceptus, etiam spermaticarum. Horum autem sanguinum differentiam inde quoque aperte cognoscas, quia sanguis, quo fetus enutritur, multis redundat excrementis inutilibus, quæ statim editus in lucem puer alio excernit; quæque in eius vesica fellea, splene, intestinis, & alibi partim referuantur, partim in urinâ, sudorem, & pilos extruduntur: at vero sanguis, ex quo partes eius in utero primum procreantur, nullo scatet excremento; quum natura ei concoquendo, atque purgando non inuigilet, ut illi, quo postea eadem genitæ sunt nutriendæ: Quod & Aristoteles nos docuit asserens. Quum autem semen de mare accesserit in femina uterum, partem purissimam excrementi constituit: plurimum enim in menstruis quoque humoris inutilis continetur. Est autem purissimum menstruum quod omnem coctionem expertum purgatum est ab omni excremento inutili. Sanguis autem quum excrementis non nisi per coctionem aliquam expurgeretur; necessario constituendam est sanguinem, ex quo membra rubea factus primo constituuntur, defæcatissimum in matre multo plures concoctiones expertum fuisse, quam ille scatens adhuc excrementis plurimis, quo deinde membra omnia fetus iam constituta enutritur: quum ergo duæ tantummodo coctiones in matre obeantur, quibus sanguis ab excrementis purgatur, secunda in corde, seu hepate; ac tertia in singulis membris, quæ nullum in sanguine relinquit excrementum inutile (prima etenim coctio in ventriculo non sanguinem, qui nondum exortus est, sed chylum purgat ab excrementis) oportet plane constituere fetus in utero partes primum rubras fieri ex sanguine tertiam coctionem in singulis membris rubeis materni corporis experto; factas vero deinde omnes fetus particulas enutriti eo sanguine, qui secundam solum coctionem in

Menstruus qui cedit in alimentum partium spermaticarum.

Menstruum quo fetus fit purissimum est eo, quod idem aliter.

A semine maris animari videtur. Struum purissimum.

Sanguis ut excrementis purgetur.

Sanguini duæ tantum coctiones dantur.

Prima coctio in chylo coacta.

ieco.

Sanguis non vertitur in substantiam partium nisi passus tertiam coctionem.

Menstruum primo partes fati constituit nullius coctionis opera.

Menstruus, quo fetus alitur, duas coctiones in matre habuisse.

Menstruorum fati necessarium varietas.

Menstruum, quo alitur fetus non esse aptum primæ illi constitutioni.

Menstrua fluxu et ignis stilus.

iecore, aut corde materno susceperit. Addere liceat sanguinem in partium solidarum substantiam non verti nisi prius tertiam coctionem subiuerit, qua omnibus purgatus fuerit excrementis inutilibus; nec eundem sanguinem bis eandem coctionem perpeti posse; quid enim coctum semel eadem coctione recoquatur? an ne recruduit? nihil minus: quum igitur maternus sanguis ad uterum lapsus vi feminis generatrice nullius coctionis interuentu conuertatur in partes fetus nouas; veteres autem alantur ex materno sanguine in fatu tertiam coctionem subeunte; iam necessarium est sanguinem, quo primum fatui membra generantur, omnes coctiones, ac proinde tertiam in corpore matris habuisse; illum vero, quo partes in fatu genitæ postea nutriuntur, in matre duas tantummodo coctiones obtinuisse; ac proinde illum constitutum, ac seminarium esse, quod superabundat nutritui singularum partium sanguinearum matris defæcatissimum; hunc vero nutritiuum esse partem materni sanguinis nouissime in illius iecore, corde uero geniti nondum ab omni fordium genere purgati. Præterea vero quando primæ constitutioni rubentium partium exillimarum conceptus plene sufficit ea portio sanguinis, quæ superest nutritui sanguineorum membrorum feminæ; ipsa eadem uero sufficere nequeat alendis, & adaugendis omnibus partibus fetus in utero iam grandioribus; liquido sane constat membra rubra conceptus primum generari ex sanguine superabundante nutritioni consimilium partium materni corporis; omnia uero membra conceptus orta postea enutriri materno sanguine solam a matre secundam coctionem passo. Huc etiam facit, quod menstrua grauidis plerisque fluunt parce primo mense, parcius altero, reliquis mensibus omnino supprimuntur; hoc enim nulla alia de causa contingit, nisi quia quum menstruus sanguis a natura mulieribus datus sit ob constitutionem, & ob alimentum constituti fetus in utero; proinde quæ uterum non gestant gestare valentes eum superabundantem statim temporibus emittunt;

DE PERFECTA CONSTITUTIONE,

*Materni sanguinis portio purior quavatione famu-
letur conceptus constituitur; & que
differat a semine proprie dicto,
quomodo illi conveniat.*

Cap. XXI

*Maternus san-
guis ut fetum
constituat.*

Uter colligitur

per

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

cap. XXI

Mulieris itaque sanguis primæ conceptus confi-
tutioni necessarius, quemadmodum est ali-
menti portio cunctarum partium materni corporis
non spermaticarum nutritui superabundans; ita
materia est bene disposita, ex qua seminis tum mas-
culei, tum quoque feminei simul in vnum agens
adæquatum coniuncta substantia primo conceptum
instituat eidem prius sibi copulato, ac optime per-
missto sanguini propriam animam communicans;
deinde vero membrorum non spermaticorum fabri-
cam admoliat, prius quidem heterogeneous menstrui
partes, ob varia temperamenta in materno corpore
a membris, vnde hic suam originem duxit eorum
nutricui superabundans per tertiam coctionem ac-
quisita, segregans caloris ministerio; postea segrega-
tas suis quasque locis oportunis collocans, nempe in
sede propria, vbi quodque membrum fetus procrea-
ri debet proportione illi respondens, a quo duxit ori-
ginem, & consimile temperamentum; ac postremo
singulis rite dispositis propriam illarum partium fi-
guram concilians, ad quam singulæ obtinent spe-
ciale dispositionem. Hanc autem ultimam dis-
positionem, ac omnino determinatæ speciei tem-
peraturam consimilem temperamento partium
rubearum matris, quarum nutritui superabun-
davit, sanguinem hunc non posse acquirere ab ea
portione seminis masculi, quæ obtinens consi-
mitem temperaturam redundavit nutritioni con-
similium partium paterni corporis tum supra osten-
ditur, tum etiam nunc ex eo monstrare possu-
mus.

cap. XXI

mus; quia portio illa paterni seminis commistam habens cum femineo, & alia portione masculi spermatis totam sui substantiam cum predominio eorundem, non habet suum temperamentum in actu perfecto, ac liberum, quo alijs occurrentibus temperiem illi consimilem in menstruo procreare possit; secus enim ea portio ignis, quæ ratione missionis in manu, lignoue reperitur, appositum sibi combustibile incendere deberet; quod experimentis minime consentit; quare ducta ex Aristotele ipso ratione, portio masculi seminis ortum habens ex alimento redundante nutrimenti rubeorum partium genitoris mista cum femineo spermate, ex residua patris genitura ex albis membris originem trahente, non potest materno sanguini dispositiones speciales, ac temperaturas determinatas consimilium membrorum impertiri; quibus tamen illorum propriam figuram communicare potest, ad quam ultimam iam obtinent dispositionem, tum quia facilius est materiam dispositissimam ad formam adipiscendam perducere, quam ineptam ad eam disponere; dispositio namque fit remouendo contrariam qualitatem positue reluctantem; tum quia idem efficiens in varie dispositam materiam varias formas necessario procreat; siquidem quod recipitur per modum recipientis recipitur: sic plane proximum generans viuentia sponte nascentia materiam eorum ad animam disponere non valens, illi aliunde apparatæ statim animam in formam viuificam impertitur; ut late demonstramus in opere *De spontaneo viuentium ortu*, quod prope diem Deo bene fauente inculgabimus: sic plane, ut notabamus, ignis in ligno existens aerem sibi conterminum ad igneam naturam disponere nulla ratione potest; sed illi attritione disposito igneam naturam facillime communicat; dicebamus enim Occidentales Indos lignorum simplici affectu ignem excutere non alia ratione, quam in aerem attritione ultimam dispositionem ad igneam

Cur ignis in ligno degenere non potest

Facilis est materia disposita formam dare quam ineptam disponere

Recipi omne per modum recipientis

Ignis in ligno degenere ut aerem excutere potest

84 DE PERFECTA CONSTITUTIONE

In matrem adeptum, igne in misto ligno existente consimilem suae formae generante, ac nono igne ligni materiae combustibilem sibi propinquam apprehendentei. sed haec alibi fusius. Porro maternus iste sanguis, qui purum est materiale principium sobolis aptum a femine pati, esse partem alimenti redundantem nutritui rubearum partium materni corporis, non autem spermaticarum, praeterallatas dudum rationes, illius color rubeus, & naturale temperamentum calidum, & humidum apertissime prodit: Quae siquidem portio utilis alimenti superabundat nutritioni alicuius membri solidi, necessario ea est, quae tertiam coctionem passa illi membro in colore, atque in temperamento similis facta est; cui statim essentialiter, siue intime agglutinari, & in quod immediate per nutritionis actum poterat commutari; assimilatio namque in primis, & secundis etiam qualitatibus praecedat alimenti transformationem in alendae partis essentiam; facilis enim & immediata mutatio inter similia fit. Aristoteleo decrero: Quum igitur carnosae partes rubrae sint omnes; calidoque, & humido temperamento polleant; spermaticae vicissim candidae; ac temperie semper quidem frigidae, alias humidae, ut cerebrum, alias vero siccae, ut ossa, cartilagineae, & nervi; plane iam constat maternum sanguinem fatuum constitutioni deseruientem esse residuum alimenti superabundans nutritioni partium materni corporis rubearum, quae carnae vocantur, non autem albarum, quas vulgo spermaticas appellant. Quum autem hic sanguis superstes nutritui carnosarum partium in se retineat acquisitam temperaturam similem temperiei membrorum, quorum nutritioni superabundavit, atque in ea dispositionem ultimam ad eorum naturam induendam, potentiamque proximam ad hoc ut ab efficiente congruo in membra consimilia transmutetur;

At menstruum fatū constitūens ortū habere ex membris solum rubris matris. Menstrui temperamentum.

Assimilatio q; praecedat mutationem alimenti in partium substantiam.

*Varia membrorum tempera-
mentum.*

2. de gen.

1. 25.

tur;

tur; propterea ex eo sanguine solæ partes embrij carnosæ, ac rubentes in utero efficiuntur, non autem albæ, ad quas non habet ultimam dispositionem; siquidem actus actuorum non fiunt nisi in subiecto disposito, atque in propria vniuscuiusque materia, vt dudum vidimus ex Aristotele. Atque in hoc a semine masculeo diffidet cum femineo spermæ, tum maternus sanguis seorsum; in quo ab illo hæc duo simul iuncta non diffident; quando feminei seminis materia est portio alimenti superabundans nutritioni partium candidarum materni corporis; sanguinis vero menstrui substantia fatui generando dicata est portio alimenti redundans nutritioni partium muliebris corporis rubeorum; quum semen masculeum originem ducat a portione alimenti superabundante nutritioni omnium, & singularum partium paterni corporis. Non retinet autem vlla pars masculei seminis colorem rubeum, quia temperamento testium candidam substantiam retinentium sanguis in semen dealbarus est; quam dealbationem sanguis menstruus constituendo conceptui necessarius non patitur; qui a maternis testibus, ad quos nequaquam peruenit, minime concoquitur: Sanguinem vero coctione, mutationeue recepta in candido membro albescenti, aperissime constat ex lacte, quod nihil est aliud, quam maternus, ac menstruus ipse sanguis in mammarum glandulosis, & alba substantia concoctus. Seminis itaque virilis ea portio, quæ nutritioni carnosarum partium masculi superabundauit, ruborem pristinum a testibus exiit, non autem pristinum temperamentum, quo in illo existens anima vitur ad efformandas singulas partes carneas corpusculi fatui in ea materia, quæ a rubris etiam membris materni corporis enutritis superabundans effluxit. Sic ergo materni sanguinis fatum in utero primum constituentis, seu materiale principium carnosarum partium, origo est ex alimento redundante nutritioni membrorum rubeorum femi-

*Menstruum
quas determi-
nate partes fa-
tus constituat.
Cur alba mem-
bra non consti-
tuat.*

*Seminis femi-
nei, masculei, et
menstrui discri-
men in ori-*

*Semen masculi
ex rubris parti-
tibus ortu cur
non retineat ru-
borem, vt men-
struum.*

*Sanguis coctio-
nem patiens in
mammis albe-
scit in lac.*

*Semen vt vi-
testium pristi-
num colorem e-
xuat, non tem-
peraturam.*

Menstrui operatio in constituendo fœtu.

femina; Vfus autem, siue operatio eius est, vt commistus cum vtroque semine primum inde animam spermatum recipiens conceptum instituat; deinde vero ab anima feminis calore vsa illius partes a varijs membris originem habentes, ac heterogeneam inde temperaturam, ab inuicem secernantur; deinceps autem segregatæ illæ ab eadem anima certis locis collocentur singula in ea sede, vbi pars rubra fetus fieri debet proportione respondens illi maternæ; ex cuius nutritioni superbundantia originem traxit: ac denique figuram ab eadem anima recipiant illius membri determinate, cum quo a primo suo exortu consimilem naturæ sunt temperaturam, & in ea determinatam ad ipsum habitudinem, vltimamque dispositionem. Quod enim plerique statuunt menstruum esse fœtus constitutioni, & nutritioni prorsus ineptum, quia eius natura virulenta sit, ac prope modum venenata, nihil adesturbar; quibus menstrui pura substantia salubris est; virus autem illi solummodo inest velex commistione excrementorum, quæ natura suadet simul cum menstruo foras expellere: vel ex aliqua morbosa dispositione redundantem hunc sanguinem inficiente: at sanguis fœtui constituendo, & nutriendo aptus omni labore vacat, & purissimam obtinet substantiam in sana muliere.

Ad humani conceptus constitutionem uterum femina rationem
 effectricis causa disponens, ac secundaria obtinere ope-
 suis functionibus specie distinctis; Quae om-
 nes sigillatim explicantur. Cap. XXIII.

De spon-
 tian. ortu.

Humano conceptui physice constituendo uterum femellae necessarium esse praeter eos, qui opinantur homines posse spontaneo exortu nasci, neminem latet: Nos autem id nunc gratis accipimus, homini spontaneam generationem aptari non posse alibi suo loco demonstraturi. Quam autem rationem habeat uterus in constituendo fœtu, non ita cunctis est in propatulo; alijs asserentibus eum esse causam sine qua non, ut cuius nulla sit actio, sed usus tantummodo; alijs existimantibus illum esse causam adiuuantem virtutes seminis; alijs demum causam instrumentariam. Ego vero dixerim uterum esse in constitutione fœtus causam secundariam, non quidem pure instrumentalem, sed inter per se, & a se agentes non principem locum obtinentem; siquidem instrumentum non nisi ab alio motum, & in virtute alterius operatur; Uterus autem quamplures habet actiones proprias in constitutione fœtus, in quibus obeundis a nullo alio peculiari agente dependet; atque adeo non est agens instrumentale. Immo vero quam vel ociante femine uterus suas functiones edat, & in ipsum met feminem agat, ceu in patiens; propterea non erit mihi uterus adiuuans causa; efficiens enim erga materiam adiuuantis causae rationem non habet: Ac demum quam praeter usus proprias functiones obtineat uterus, non potest recte constitui solummodo causa sine qua non. Verum quoniam uteri actiones praesertim non terminantur in constitutionem fœtus, sed maxima ex parte in disponendis causis fœtum constituentibus ad suum munus obeundum; propterea uterum libenter appello causam secundariam, siue disponentem, non autem

Uterum fœtum constituendo necessarium esse.

Homine haud sponte nasci.

Aliorum opinionones de uteri functionibus erga fœtum.

Uterus in fœtu constituendo non est purum instrumentum.

Sed agens a se.

Multiplices edat actiones.

Uterus non est adiuuans causa.

Non pure causa sine qua non
 Uteri actiones maxima ex parte in disponendis causis fœtus.

*Vterus causa
salus secunda
ria ut sit.*

*Vteri prima fun-
ctio q; & quo-
modo fiat.*

*Mas quousq;
semen effundat
in vterum.*

*Vterus ut non
soli sibi semen
allicit sed etiā
fœtui.*

*Vteri secunda
functio.*

*Vterus ut in se
allicit semen
fœmineum.*

*Vteri tertia fun-
ctio ut fiat.*

*Mistio seminū
ab vtero cur nō
fiat.*

autem primario fœtum constituentem. Et profecto prima vteri functio est ut virtute, qua pōllet, attractrice vnius masculi feminis a proprietate naturæ illud in coitu effusum a mare non ultra suæ cervicem intus attrahat, alliciatque in fundum suæ capacitatis eo prorsus modo, quo famescens ventriculus per gulam ex ore comedentis cum mira voluptate quodam tristis sensationis vestigio condita cibos in suum sinum rapit non tantum sibi, quantum vniuerso corpori trahens, atque prospiciens: sic enim vterus virile semen e cervice intro fugens non tam sibi metipso, quam constituendo fœtui prospicit aperte; sibi quidem, quia irrigatus eo humore lento maximopere latatur; fœtui vero, quia eius gratia primario instituto semen exoptat naturæ instinctu. In hac autem functione semen attractum patitur, vterus vi animæ suæ calore sibi famulante attrahens primario agit. Secunda vero vteri functio est attractio item feminis feminei ex testium muliebrium vasis supra vterum in abdomine sitis intra eandem sui capacitatem; vterus enim adeo conceptus constitutionem natura desiderat, ut necessaria illi principia extra se posita, & ab inuicem locis distantissimis, oppositisque discreta susque deque alliciens intra se congreget: in qua secunda functione vterus vi animæ suæ caloris ministerio vteris attrahit; attrahitur muliebri semen ex intima reconditorum testium substantia, vasorumue spermaticorum sinibus vsque ad vteri criptam. Tertia vteri functio est seminum vtriusque parentis copulatio, & coniunctio ad inuicem, quam molitur vterus se se in omnem partem constringendo; hanc ego libenter appello seminum coniunctionem, ac si placet, cum Barbaris aggregationem, non autem permissionem; quia mistio fit miscibilium copulatorum mutua ipsorum ad se inuicem actione, ac passione, citra vllam vteri, aut continentis functionem; sic elementa plane ab externo agente in

vnum

Galen. r.
de semine,

809
810

vnum congregata locum, ipsa sibi ipsis postea per mutua actionem, & passionem miscentur, nullo interim extrinsecus agente; vt colligere licet ex Aristotele. Quarta vteri functio est effusio ex venis ad se terminatis menstrui sanguinis supra seminum congeriem, laxatis earum osculis, quæ ad ipsius interiorum superficiem finiuntur; seu verius attractio itidem ex ijs venis, cum cæco, & naturali delectu eius portionis menstrui sanguinis, quæ nutriturui carnosarum partium materni corporis redundauit; quæ portio intra vterum prius coarctatum tracta necessario agglutinatur seminibus in eo præexistentibus. Quinta vteri functio est trium horum in vnum corpus coeuntium retentio; ad quam exacte peragendam contrahit se se vterus, & omnia sua claudit orificia cum euidenti mulierum animaduersione, quas non latet huiusmodi vteri corrugatio plerumque a concubitu. Sexta vteri functio est excitatio virtutis in semine antea torpentis de ocio ad negocium, ac omnino de actu primo ad secundum; vt enim medicamenta in ventriculum data, seu quomodocunque aliter in corpus intrusa nihil vquam agunt nisi prius a viscerum natiuo calore in eis veluti sopita virtus ad agendum excitetur; ita semen vtrumque menstruo sanguini sibi copulato suam animam non communicat conceptum instituens, constituensque, nec illa in subditam sibi materiam agit discernendo partes heterogeneas, discretas ordinando, & ordinatis formam determinatorum membrorum conciliando, nisi excitata de actu primo ad secundum ab vteri forma proprio temperamento, & caloris in fiti ministerio vsa: cuius illud indicium est apertissimum, quod in quemcunque alium locum, siue in humano corpore, siue extra corpus congregentur, ac foueantur semina cum sanguine menstruo, nullum conceptum edent vquam, aut efformabant, vel Theophrasto Germanico reclamante. Neque etiam damus acutissimo Laurentio conceptione facta cessare vteri actionem; si enim vteri actio necessaria est ad excitanda

*Vteri quarta
functio qua, et
quomodo fiat.*

*Vteri quinta
operatio vt fiat.*

*Vteri sexta sue
actio qua, et quo
modo fiat.*

*Seminum vir-
tus actiua vt ab
vtero excitetur
ad operandum.*

*Conceptione fa-
cta cessare vte-
dam*

l. 2. q. 24.

L dam

DE PERFECTA CONSTITVTIONE

actionem falso credidit Laurentius. dam virtutem seminis vt conceptū efficiat communicādo suam animā sanguini menstruo sibi aggregato; quidni eiusdem vteri actio necessaria erit ad excitandam feminis virtutem vt partes heterogeneas subditæ sibi materiei disgreget, & disgregatas ordinet, ordinatis membrorum humanorum figuras impertiatur? Sed vterius septimam vteri actionem arbitramur, facta iam, & organizato fætu, attractionem sanguinis a venis maternis in vmbilicalia vasa pro conceptus nutritione, & augmento; tanta enim haud polleat attractoria facultate nuper constitutæ partes in exillimo fætu, qua possint vltro sibi a distantissimis venis maternis per vmbilicalia vasa sanguinem in alimentum allicere; sed vt videmus infantibus recens natis matres alimentum porrigere, adultos ex se illud sibi conquirere; sic fætus primis temporibus a conceptu enutrirī dicendus est alimento sibi ab vtero veluti porrecto; at grandior effectus virtute sua illud ipsum sibi a materno corpore per vmbilicum attrahere. At Octaua, siue postrema vteri functio parius est, siue maturi fætus exclusio; si enim ventriculi functio est tum noxiorum per vomitum reiectio, tum naturalium excrementorum in intestina deiectio; si vesicæ actio est vriæ in mictu profusio; si recti intestini est fecum euacuatio; si cordis, & pulmonis operatio est Medicis omnibus fuliginum exclusio; si testium masculorum, & genitalis est in venere seminis effusio; cur illi nobiscum haud numerent inter proprias vteri functiones maturi fætus exclusionem, quam vulgo partum appellamus? In hac sane operatione patiens, quod excluditur, maturus fætus est; agens primarium vnus est vterus, aperiens vtrumque os, & cervicem dilatans, ac se se corrugans in fundo; cui non minus quam violentæ respiracioni, vehementique; ac naturali fecum deiectioni auxiliantur muscoli abdominis, & diaphragma de-

orū.

Vterus cur trahat sanguinem ad fætu nutritionem.

Fætus in vtero vt se habeat ad alimentum.

Vteri octaua functio.

Vterus quomodo fætu partem excludat.

HOMINIS IN VTERO: DE

orūm comprimendo; non reluctante fētū, immo vero etiam vltro ad exitum inhiante. Tot itaque sunt veræ actiones vteri erga fētum.

Quinque esse vteri vsus erga fētum, qui que illi proprie sint.

Cap. XXIV.

V Sus autē vteri quinque tantummodo sunt in embrij cōstitutione; vnus quidem, vt sit locus, in quem eunda humano fētui constituendo necessaria principia tum actiua, tum quoque passiuā proxima corporea congregentur; actio namque physica omnis per contactum fit, & per applicationem actiuorum passiuis: nullus autem extra vterum locus est, in quem commode semina, & menstruus vterque sanguis constituendo, & alendo, augendoque fētui necessarius conuenire queant. Secundus vero vteri vsus est, vt sit locus, in quo contineatur materia conceptus in hominem organizanda; nisi enim ea stabilis, ac firma in loco determinato contineretur, vis actiua feminis illam animare, atque conformare non posset; fluens namque, ac temere hac illac dilabens ab efficiente non attingeretur; nec impressas sibi formas in se retineret; qua re nec ab agente animari, nec animata posset ab eodem organizari; hæc siquidem sunt functiones physicae, motusque naturales, qui non nisi per contactum fieri valent. Tertius autem vteri vsus est, Corpulentia sua vndique conceptum, ac fētum ambiens, propulsare omnia extrinsecus occurstantia, quæcumque tenerrimam embrij substantiam facile labefactare possent. Quartus deinceps vteri vsus est, naturali suo temperamento, mitique calore vtriusque feminis calorem fouere, maternique sanguinis dispositionem idoneam conseruare. Quintus demum vteri vsus est, calorem, ac spiritum influentem semini propinare in organum, quo commode vtatur ad omnes suas operationes rite obeundas.

L 2 VI

Vteri primus vsus.

Vteri secundus vsus.

Actiones, motusque naturales sicut per contactum.

Tertius vteri vsus.

Quartus vteri vsus.

Quintus vteri vsus.

Calor insitus instrumentū seminariæ animæ primarium.

Calor i. fluens instrumentum feminis.

Calor influens femini non nisi a matre.

vt enim anima feminis eiusdem temperamento, insitque calore vtitur vt instrumento primario ad operandum; ita feminis temperies, calorque conpatus non est aptum generantis animæ instrumentum, nisi calorem influentem adiunctum habeat; quod vel in animali perfecto euidenter inspicias; intercepto enim fluxu spiritus, & caloris influentis a corde vel ad reliquum corpus in syncope, vel ad aliquam partem, lecta, aut vincta quapiam arteria, illico partes priuata calore, ac influente spiritu ceu mortua omnem vitæ operationem intermittunt; at vero in conceptum calor, & spiritus influens non nisi ab arterijs vteri, cui adhærescit, ac omnino per vterum, influere potest. Tot ergo, talesque sunt functiones, & vsus vteri in constitutione conceptus; quibus dum vterus plene satisfacit, fætui optime consulere dicitur, ac rite suo munere fungi.

Parentum animæ in constitutione fætus sunt agens remotum, non vtuntur semine vt instrumento, & proprie quid;

& qua ratione operentur.

Cap. XXV.

Allatæ dudum fuisse causæ physicæ in constitutione fætus necessario, & proximæ operantes; nunc illæ considerandæ remanent, quæ in eadem functione aut remote, siue mediate; aut per accidens operari dicuntur, non tamen inter communes reponuntur; vti sunt caelestia corpora, motrices

Anima parentum sunt causa propria, sed remota concepti.

Per se tamen ac necessaria Homo vt homi nõ generet Ari.

Intelligentia, ac Deus Optimus; sed inter illas proprias, quæ ad parentum naturam pertine-re visuntur. Porro in fætus constitutione hoc modo remote, seu mediate parentum animæ operari statuendæ sunt, per se tamen, & necessa-rio; quo nomine Aristoteli homo hominem ge-nerat virtute animæ propriæ; non quidem quia

2. phys. 2.

13.

3. phys. 4.

17.

pa-

parentis anima sit causa fetus efficiens primaria, & immediata femine utrens velut instrumento; quod multis placuit viris doctissimis; nam causa per se primo, & immediate factum constituens vna est anima feminis; pater autem est agens remotum; nec ideo semen agit quia sit ex homine, sed vicissim homo agit, quia semen est aliquid ipsius; quæ omnia tum ex superioribus aperte patent, tum clare ab Aristotele proponuntur alicubi asserente, *Tale autem sua natura semen esse requirit, ut ex eo primo orientur ea, quæ secundum naturam constituuntur.* non igitur humanus conceptus ex femine oritur, ceu ab instrumentaria causa; nam instrumentum non est id, ex quo aliquid primo exoritur, sed semper est causa secundaria operans in virtute agentis præcipui; quale non esse semen statim apertius subdit Aristoteles inquit, *Non quod ex illo verbi gratia homine aliquid sit, quod agat: fit enim aliquid ex hoc, quia semen eius est.* Si ergo semen non agit in constitutione conceptus, quia sit aliquid a parente proveniens; atque adeo parens causa femini non est ut operetur, nec semen agit in virtute parentis; sed potius semen suapte natura operans causa est ut parens, a quo prodijt, operari dicatur; quia ex parente oritur filius, eo quod semen, ex quo proprie, ac primo nascitur, est fructus parentis; plane constat ex Aristotele sobolem a parente non nasci proxime vidente femine ceu instrumento, sed immediate conceptum fieri a femine operante virtute propria, a parentibus vero non nisi ut a causa remota; Quod paullo post apertissime confitetur Aristoteles addens, *Genitura igitur id vocatur, quod a generante proveniens causa est, quæ prima obtineat principium generationis; videlicet in ijs quæ coram natura voluit:* si ergo semen est causa prima obtinens principium generationis, quomodo potest agere ut instrumentum parentis in actione ab eo dependens? Sed reuera parentis anima, seu maioris homo conceptum humanum procreat sub ratione causa

Semen non agit ut instrumentum animæ parentis. Fetus causa prima quæ. Pater est agens remotum.

Instrumentum non est causa prima.

Semen non agit quia sit aliquid ex parente. Semen causa est ut pater agat in conceptu.

Semen agit virtute propria.

Homo cur conceptum constituat remote semmediate.

legen.
c. 18.

94 DE PERFECTA CONSTITVTIONE

Homo cur conceptum constituat remote seu mediate.

Anima seminis comparatur ad animam parentis.

Ut aia femina plura agat semper in fetu quam masculina.

Fetus quasi pars adnata matris.

Vt anima femina gubernet animam seminis in constituendo fetu.

Mens non agit omnia cum cognitione.

Sentiens anima que praestet sine cognitione.

sa remota, quia mediante semine, non famulante femine; videlicet anima paterna in procreatione vltima prolifici seminis in testibus quoad partes vegetalem, ac senstricem consimilem sibi generante in semine, vt antea explicauimus; licet alibi genita vero hac anima seminis ex se nihilominus vim habet constituendi conceptum, ac anima paterna vim ex se habuerit constituendi, & animandi semen absque eo quod in illa functione fuerit alterius animae instrumentum; sunt enim animae ambae vnus, & eiusdem speciei. Anima vero materna & hae ratione quoque remote prolem in se producit procreando sibi similem animam vegetalem, & senstricem in femineo semine per vltimam generationem illius in testibus; quae anima genita ex se vim habet constituendi conceptum; & ea etiam alia ratione, quia post congressum cum matris animae anima seminis, ac fetus in utero existentis, quasi formam partis subdito sibi corpori adnatam, agnatamue, ad aures Aristoteles, assidue fouet, atque gubernat quoquo pacto in omnibus suis muneribus obeundis, non quidem actione vlla voluntaria, & cognitionem includente; sed functione mere physica, & citra omnem cognitionis actum; qua ratione Mens etiam Aristoteli dicitur fetum in utero facere hominem, & postea semper toto illius aeuo animare, perficere, ac viuificare; nullius cognitionis interuentu: Qua ratione quoque sine vsu notitiae in homine quamuis adulto pars animae intellectualis, & sentiens gubernare vegetalem dicuntur in omnibus suis functionibus obeundis pure naturaliter; vt alibi latius explicauimus. Quae quidem parentum anima vbi seminis, ac fetus virtuti conceptum formanti, conformantique congruens praestiterit auxilium, optima sit embrij constitutio:

Cap. 6. § 17.
de ort. an. bug.

3. de genu. an. 2.

2. de genu. an. 3.

Lib. de vi.

fin

fin minus, contra. Hinc illi ficeffant, quicum- *vis organizas*
 que afferunt vim organizati conceptum necessario *factū non est fa-*
 esse aut paternam animam, aut maternam, eam- *cultas aia patē*
 que consilio, seu cogitatione vrentem: quomo- *tum.*
 do enim patrem erit, si pater mortuus esse potest
 paullo post venereum congressum, priusquam inci-
 piat institui conceptus, & organizari fetus? conce- *Conceptio fieri*
 ptio enim fieri potest Aristoteli non ante sextam di- *potest die a ve-*
 em a concubitu. Quomodo materna erit anima, *nere sexta.*
 quæ fetus organa format, si organizatio est eidem
 Aristoteli partium viventium generatio efficiendi pri-
 mario adscribenda, cuiusmodi non esse mulieris ani-
 mam nec absolute, nec ad masculinam uniuersali-
 ter comparatam omnes confitentur? Virtus ergo
 conceptus constitutrix, & embrij conformatrix est *Vis fetum for-*
 anima seminis, fetusue, quæ, vt Themistiaca phra- *mans est facult-*
 si vtamur, fabricatur, architectaturque sibi conue- *tas anima semi-*
 niens, accommodatumque instrumentum; deforma- *nis, seu fetus.*
 mat ipsa sibi, & præparat domicilium non deforma-
 tum ante, & præparatum. Quam theoriam
 aperte suadet ratio alia, & proficitur Aristoteles;
 ratio quidem suadet, quia natura omnis individua
 sine cognitione operans in operatione sua non *Natura omnis*
 studet solum alijs prodesse; at primum sibi *primū sibi pro-*
 meipsum; parentum ergo anima non ea est, *desse studet de*
 quæ iatur organa condit; sed seminis, ac *inde alijs.*
 fetus anima sibi molitur instrumenta, quibus
 vsura est in vitæ muneribus obeundis; quum
 filiorum membra physice non sint organa, qui- *Filiorum mem-*
 bus parentum anime ad quidquam operandum *bra physice non*
 vri debeant. Aristoteles autem id ipsum profite- *sunt organa de-*
 tar alicubi dicens remotum esse a ratione visce- *seruentia ani-*
 ra, & alia membra fieri ab agente, quod sit *ma parentum.*
 extra naturam seminis, & non ab ani- *Membra fieri*
 ma in semine insita: Sed reuera parentum *a virtute vnius*
 anima est organizationis causa remota, & *seminis.*
 materna præcipue seminis, ac foetus ani-
 mam

7. hif. c. 3.

2. de gen. an. c. 1.

1. de an. c. 22.

1. de gen. an. c. 1.

4. de gen. an. c. 4.

§2 DE PERFECTA CONSTITUTIONE

nam gubernans in omni functione sua obeunda; siue primam conceptionem, seu menstrui animationem consideres; siue discretionem partium heterogenearum conceptus; siue disgregatarum ordinationem; siue ordinarum configurationem.

Imaginatio parentum quæ, & quomodo promoueat conformationem fetus in utero: speciatim qua ratione generentur in corpore filiorum macula, ac imagines rerum a parentibus expetitarum, & alta cogitatione præcognitarum.

Cap. XXVI.

INter causas naturales conceptus humani constitutionem, conformationemue promouentes plerumque insignem sibi locum vendicat parentum Imaginatio; de cuius actione propria in conformando fetu nobis in præsentia tractandum est: Arduum, sed pulcherrimum nostræ contemplationis huius argumentum; in quo ab omnibus plusquam nimium expetito neminem adhuc sapientem videre licuit sibi metipsum plene satisfacientem: Afferam quæ mihi post diuturnam proposito meditationem nunc denique in mentem venire: faxit Deus optimus ut scopum veritatis attigerim. Parentum imaginationem fetui, dum in utero formatur, simulachra rerum concupitarum, aut quomodocunque aliter alta cogitatione defixarum, imprimere, communi omnium iam hominum consensu receptum est, & a sacra pagina bellissime confirmatum mirifica solertia Iacob oues fœceri sui Laban maculosos, ac variegatos fetus parere cogentis virgarum ex parte decorticatarum colore vario, quem ob oculos ouium, & arietum posuit in ipso calore coitus. Quoniam vero non semper imaginationis vi conceptui rerum alienarum imagines imprimuntur; propterea causa hæc figurandi conceptum, ab imaginatione de prompta necessaria non est, neque per se, aut mere per accidens. Imaginatio vero, quæ fetui figuras rerum suapte vi potest imprimere,

Imaginatio parentum quem locum habeat in conformatione fetus.

Difficilis contemplatio de ortu macularum in fetu a parentum imaginatione.

Imaginatio parentis indit fetui figuras rerum expetitarum.

Iacob ut oues cogebat parere fetus variegatos.

Imaginatio non est organizatio nisi cā necessaria.

Gen. c. 31

imprimere, non leuis, sed vehemens aut ob fixationem, aut ob diuturnitatem, aut ob vtrumque hoc, esse debet. Vehemens autem imaginatio concupitæ rei a parente femina simulachrum corpori puelli spirituum interuentu imprimit; & potius conceptui rerum imagines inculpit, quam parentum corporibus eorum phantasia; quia facilius est in molli materia quam in dura imagines inculpere. Hucusque viri sapientes. Nos autem primo huiusmodi causam non mere accidentalem existimamus; est quidem parentum imaginatio accidentalis causa conformationis fætus; quia illa imago, quam fætui inculpit, conceptui per se non conuenit, sed pure per accidens; at illius imaginis phantasia parentum causa est per se, ac necessaria; quia talis imaginationis præsentia, vel absentia, fætus per se primo talem figuram induit, vel non induit. Deinde vero adijcimus non solum a materna, verum etiam a paterna imaginatione in corpore fætus rerum simulachra pingi; sed cum discriminè fere accidentali, tum quia pater ob imaginationem vehementem vel in ipso venereo congressu, vel paulo ante ipsum imagines rerum spiritui seminis, & per ipsum fætui communicat; mater vero etiam post conceptionem: tum quia pater nonnisi vigilans id efficere posse videtur; mater autem etiam dormiens per somnium varias imagines alienarum rerum sibi constringens: tum quia pater nonnisi mediante semine fætui rerum formas imprimit; materna vero imaginatio etiam immediate, vt mox apparebit: sed in modo interiori, & in essentiali ratione talia simulachra rerum in conceptu efformandi conueniunt ambo parentes; qui modus ita ex rei natura nobis est aperendus. In primis itaque statuimus rerum imagines vehementer parentum phantasiam afficientes imprimi spiritibus in humano corpore degentibus veluti earum vehiculis, etiam si spiritus illi non agnoscant res per eas imagines representatas; quod multiplici experimento, & ratione confirmari potest: similiter enim a co-

M. Lorato

Quæ imaginatio fætum figureret

Quo instrumento.

Cur potius ferui, quam parentibus notas inuerrat.

Imaginatio nõ est figurarum fætus causa mere per accidens.

Imaginatio et paterna fætum figurare potest.

Quò differat a materna in hoc opere.

Imaginatio matris dormientis potest figurare fætum.

Et immediate.

Simulachra rerum in parentum spiritibus vt imprimantur.

Spiritus etsi non agnoscant, recipiunt in se rerum imagines.

Figura. & color obiecti: visibilis vt in perspicuo recipiatur.

Odorum species halituosa spirituum indit.

vt rerū imagines ab externis sensibus ad internos ferantur per spiritus.

Perspicuum vt agat in oculum.

Phantasia parentum vt rerū imagines imprimat spiritibus.

Spiritus mediā se imagine recepta nouam vt generent in sibi propinquos, & in seipsum.

colorato corpore imprimitur imago coloris, & figuræ propriæ, ac omnino species eius visibilis perspicuo illuminato, siue interminato, cuiusmodi est aer, siue terminato, vt est speculum; etiam si neutrum horum perspicuorum cognoscat obiectum visibile per eam susceptam speciem representatum: sic etiam sonorum species a sonantibus corporibus aeri moto imprimitur sonum haud cognoscenti: sic odorum species halituosa exhalationi ab odorato corpore diffluenticeu vehiculo inditur odores non percipienti: sic plane imagines rerum omnium sensibilibus ab organis externorum sensuum in corporis pene superficie degentibus ad interiora sensus communis, & phantasia instrumenta vehiculo spirituum ea ratione transferuntur, vt sensus exterior mediante imagine obiecti a se cogniti sibi impressa consimilem procreet in ea spirituum parte, quam contingit, & hæc in aliam successiue vsque ad organum sensus interioris eo prorsum modo, quo Aristoteles docuit visibilia suam imaginem in perspicuo medio generare, ac medium ea imagine affectum nouam illi consimilem in organo visus procreare. Ita ergo parentum phantasia mediante imagine rerum aut concupitarum ardentius, aut intuitarum attentius consimilem imaginem procreet in spirituum substantia sibi propinqua, etiam si spiritus ea non cognoscant obiecta, quorum imagines illæ sunt representatiuæ. Deinde vero dicimus huiusmodi spiritus mediante imagine sibi altere defixa nouam illi consimilem in parte spirituum sibi propinqua producere; atque ita deinceps hanc partem in alia, quousque peruentum sit ad spirituosam terminis substantiam, atque ad embryonem: si enim a sonantibus corporibus in parte aeris tacta, motaque sonus fieri potest, qui statim alium in alia parte aeris mota generat, & ita deinceps per continuatam successionem partium se mouentium vltima pars aeris soni speciem imprimit organo auditorie procul distantia sonantibus corporibus; quid ni phantasia parentis, vel in capite degens, vel in corde residens alteri sibi rei alicuius impressam imaginem consimiliter spiritui-

&

2. de an. t.
73.

& per spirituosam substantiam totum corpus permeantem semini, & embrij corpusculo valeat imprimere: sic enim & color herbarum virens in aere illustrissimo evidentissimam speciem viridis coloris procreat, qua & aer consimilem in propinquo pariete generat: saepenumero enim vidimus in horto aere ardente Sole & parietem suapte natura candidum, colore stirpium virente infectum, & illius vna suscepta specie bellissime viridem: sic aer sono affectus consimilem sonum generat in echo. Nec tamen ideo negandum est in seminario spiritu formatricem virtutem habente huiusmodi rerum imagines procreari, quia illas fetus, aut semen minime percipiat; eas namque non percipit, tum quia semen caret instrumento necessario animæ sensitrici ad cognoscendum; fetus autem idoneo instrumento nondum pollet; vel etiam quia fetus anima impedita, ob generationis motum, & perturbationes tunc temporis in corpore vigentes, facultatis cognitricis vires exercere non potest, Aristotele doctore, comprobanteque experimento: quomodo enim quis velocissime currens, aut acridolore vexatus præsentia objecta cognoscat? tum quia non est necesse illa dignosci, quorum imagines in organo facultatis reperiuntur: an ne dormiens Geometra, quin & vigilans noscit semper figuras, quarum imagines animo gerit insculptas? sed & profunda meditatione detentus Aristoteli non percipit sensibilia præsentia, quorum simulachra etiam vehementia in sensorijs obtinet. Ita ergo vere, ac facile, ubi parentum phantasia rei alicuius imaginem vehementem in se habuerit consimilem illi aliam generat in substantia spirituum, & spiritus parentum toto eorum corpore diffusi, speciatimque in testibus, ac vtero comperti consimilem procreant in spirituosâ seminis, fetusque substantia facultatem organizatricem in se habente. Ac sane quemadmodum a colorato corpore imago coloris, ac figuræ suæ in toto perspicuo undique generatur, quia totum perspicuum est unicus naturæ, licet non ubique adsit in perspicuo

Color herbarum in aere, ac pariete ut pingatur.

Spiritus seminis habere potest rerum imagines quas non nouit.

Fetus anima cur non agnoscat res, quarum imagines habet in suo spiritu.

Non est necesse illa nasci quorum imagines sunt in organo facultatis cognitricis.

Vt a parentum imaginatipne rerum figura in fetu fiat.

7. phys. t. 20.

post. ana. 2. 30.

*Parentis phā
tasia ut simula
brarum fiat
in tota substan
tia spiritiosa
vniuersi corpo
ris.*

*Phantasia ut
principiū cog
nitionis organum
ubi habeat.*

*Et principium
motus genera
tim habet orga
num per totum
corpus diffusū.
Phantasia parē
tis ut principiū
concurrente ad
fetus formatio
nem.*

*Bisariam imagi
natio matris se
rum maculare
potest.*

*spiritus seminis
ut sint organū
formationis.*

Materni spiritus

animal, siue oculus per eam speciem cognoscens obie
ctum: Sic penitus a parentum phantasia vehemen
tem rei alicuius imaginem obrinente in tota spirituum
substantia, quæ vniuersum illorum corpus omniqua
que permeat, consimilis procreatur imago, quia spi
rituum eorum substantia est vniuersi modi; etsi non ubi
cunque in corpore sunt illi spiritus, ibidem sit facultas,
quæ per eam imaginem cognoscat obiectum ab ipsa
representatum. Immo vero licet ibidem existens
etiam facultas comperiat, ibi tamen ea facultas
organum non habet, quo per imaginem in subdito
sibi spiritu residentem obiectum ab ea representari na
tum percipere valet; siquidem quum phantasia ex Ari
stotelis decreto in animali eadem sit principium tum
cognitionis, tum quoque mutationis; sane ut princi
pium cognitionis instrumentum proprium habet in
cerebro, vel Corde (non est enim ut hac de re dispu
temus in presentia vel Aristoteleo monitu) phantasia
tamen, ut est principium motuum, instrumentum
habet in toto corpore diffusum, quia nulla pars est,
quæ in corpore non moueatur aliquo motu ab in
terno principio, vel alijs partibus ab omni motu simul
tunc quiescentibus: Quocirca phantasia parentis ut
in vtero concurrente ad motum organizationis conce
ptus, fetus animam in eodem motu edendo guber
nans, mediante imagine, quam in spiritu subdito reti
net, consimilem in embrij corpore procreate valet
etiam immediate. Ita ergo siue in spiritu seminis
subdito animæ spermatis, conceptus, cui fetus or
ganizatio proxime demandata est; siue in spiritu subdito
maternæ phantasiæ in vtero seminis animam in organi
zatione fetus gubernanti vehemens fuerit rei alicuius
imago a parentibus antea cognita; ab ea iam nullo
negocio poterit in tenello corpore fetus, dum orga
nizatur, similis alia imago procreari: spiritiosa nam
que seminis substantia est instrumentum, quo ani
ma spermatis vitur ad ætatum organizandum; & ma
terni spiritus sunt instrumentum, quo anima
& phantasia materna vitur ad gubernanda animam
fetus.

3. de an. 1.

41. 48. et

seqq.

7. meta. 1.

35.

feminis in ea functione, illi organizanti conceptum cooperans. Quinimmo & post organizationem in tenello embrij corpusculo color, & figura rei a parente vehementer experitæ, aut attente consideratæ imprimi nullo negotio potest: si enim exculpta in solidissima substantia nuclei perfici effigies, aut littera intrinsecus, a sato semine intra nucleum reposito arbor enascitur, cuius fructus omnes nuclei cortice interno exculptas natura retinent similes imagines; quid ni vehemens simulachrum in spiritu phantasiæ parentum subdito residens consimilem sibi effigiem aut in tenello embrij corpusculo immediate producere, aut in spiritu feminis, & per eam aliam eiusdem speciei pingere valeat in conceptu? an quæ vegetali animæ stirpes formanti cognitio rei ab illa imagine representatæ necessaria non est, sentienti animæ simul ac vegetali nobiliori fetum humanum effingenti necessaria erit? an quod potest in formatione stirpis efficere sola vegetalis anima in materiam nuclei durissimam, non poterit in organizatione animalis, & hominis præstare sentiens anima præstantior, seu a sentiente, atque a rationali gubernata vegetalis humana, omni plantali anima longe nobilior, in materiam embrij mollissimam? nihil minus. Sic igitur naturaliter, ac facile parentum phantasia in se obtinens alicuius rei sensibilis vehementem imaginem potest aliam illi consimilem in spirituum propriorum substantia per uniuersum corpus diffusa procreare; atque per illam in proprio spiritu genitam nouam in eodem tertio loco paterna imaginatio imaginem potest efficere in spiritu feminis seu paullo antea, seu dum venerem exercens effundit genituram in uterum feminæ; materna vero phantasia etiam in venere spiritui proprii feminis, & post conceptum siue dormiens, siue vigilans corpori tenello fetus impertiri; adeo studiosa est, semperque gliscit natura rerum omnium, siue substantiæ, siue accidentiæ sint, procreandi sibi consimilem, vt in quacumque materia quomodo unque ad id apta eam producat, Aristotelis obseruatione, ac experimento in singulis sensibus;

cui seruiant in organizatione. Fetus post organizationem etiam a parentum phantasia maculari.

Figura vt insculpta nascantur in nucleo. perfico.

Informatione proli quod anima plantarum conceditur, humana negari non debet.

Imaginatio vt facti rerum a parente cognitarum figuram imprimat.

Imaginatio paterna sicut maculans quando uigere debeat.

Natura omnis studet simile progeneri.

*1. mag.
mor. cap.
10.*

*Sensus ut ab
obiectis affici-
antur.*

*Imaginu feri-
es.*

*Imaginum va-
rietas.*

*Cur imago fieri
possit in fetu,
non in parentis
corpore a pare-
tis imaginatio-
ne.*

sibus; quandoquidem certum est unicuique ab obiecto sui similitudinem in medio gigni; qua medium affectum nouam illi consimilem in exteriori sensu producit; sensus externus ea mediante illi consimilem tertiam in spiritu procreat inter eius organum & sensus interioris instrumentum intercedente; spiritus ille acquisita specie ab externo sensu quartam progignit in organo sensus communis; sensus autem communis ea mediante quintam illi consimilem generat in spiritu, quo eius organum ab instrumento phantasiae dirimitur; spiritus hic ea itidem mediante sextam imaginem eiusdem generis efficit in phantasia: Quid ni ergo paterna, maternaque phantasia eius imaginis beneficio septimam consimilem producere valeat in spiritu intercedente inter organum phantasiae, & corpus seminis spirituosum, & fetum? quid ni spiritus ille medius eiusdoli merito procreet octauam imaginem in spirituosa seminis substantia, seu in organo subdito animae conceptum formaturam? quid ni anima illa per imaginem organo sibi subdito, famulantiq; impressam postremo loco generet aliam illi consimilem in tenerrimo corpore fetus? Quid ni etiam materna phantasia speciatim gubernans animam fetus in eius corpusculo efformando, eiq; cooperans qua est principium motuum, quicumque in corpore fiunt, merito imaginis subdito, deferuentique sibi spiritui alte defixae immediate in corpore fetus nouam producere valeat? Superiores vero imagines nullam materialem, ac visui conspicuam in parentum corpore generant, ut efficiunt posteriores in embryo, tum quia parentum corpora efformata iam sunt, nec effingi de nouo possunt; sed posterior imago semini, vel materno impressa spiritui nouam ideo, & sensui conspicuam, materialemque in corpore fetus effingit, quia seminis virtus, & matris anima eam virtutem regens, seminique cooperans tunc re ipsa format, & organizat eam determinate partem corporis conceptus, in qua rei a parentibus imaginatione defixae simnlachrum effingitur: tum quia parentum corpora duriora sunt, quam qui-

quibus ita facili negotio nouæ rerum imagines inculpi
 valeant vt inteneritmo embrij corpusculo : tum quia
 sensuum organa rerum imagines intime recipiunt, quo
 vilus non penetrat ; se us autem in superficie sui corpo
 ris exteriori rerum figuras plerumque recipit a vi forma
 trice. Sed non ne in oculi alterius hominis pupilla
 nostram conspiciamus imaginem ? non ne in tactu &
 gustu tactilium, & saporum imagines percipiuntur ab
 alijs ? Imprimuntur autem rerum imagines a paren
 tibus expetitarum, altaque phantasia reconditarum de
 terminato conceptu membrum vni potius quam alteri
 multiplici ratione, vna est, quia inculpantur illi mem
 bro, quod tunc temporis efformatur, quâdo vehemen
 tior viget materna imaginatio ; altera est, quia molliori
 parti facilius infliguntur, vt est genarum caro, si iam
 organo ratio puelli absoluta fuerit ; plures enim macula
 tales in facie visuntur, quam in alia corporis regione ;
 tertia est, quia forte contigit eam spirituum partem,
 quæ ad membrum fetus determinatum confluit, al
 tius defixam, & vehementiorem huiusmodi rerum ima
 ginem habere, quam alia spirituum partes obrineant ;
 vt ea sola propterea spirituum portio apta sit fatui talem
 imaginem indere : sic etenim coloris imago, & soni li
 cet in toto aere determinato suscipiatur, non tamen æ
 que intensa est in singulis aeris partibus ; sed in vna ma
 gis quam in alia viget, siue ob aeris inæqualitatem, siue
 ob aliam quamcumque causam : intensior autem
 imago in parte spirituum determinata ad certum mem
 brum conceptus delabente suo illi membro maculam
 inurit, quam remissior imago in alijs spirituum portio
 nibus reliquis embrij membris indere non potest :
 Quarta ratio est, quia mater tunc forte quum arden
 ter expetit, aut attente rem aliquam considerat phanta
 siam ad certam humani corporis partem quavis de caus
 sa conuertit ; vnde simili n. embrio fetus rei eius imagi
 nem potius quam alteri parti corporis imprimit.
 Quod autem vulgo putatur in ea parte puelli
 ma

Cur imago potius a phantasia parentum fiat & una parte fetus quâ in alia ratio prima.

Ratio secunda.

Ratio tertia.

Non æque intēsa imago est in singula parte spirituum.

Quarta ratio.

Vulgi error maculam in ea fetus parte fieri, cuius simile mater in suo corpore tetigerit.

maculam effingi, cuius consimilem in suo corpore parens grauida primum manu tetigerit, nullam habet rationem physicam, estque placitum pure voluntarium, & aperte plurimis de proposito reluctatur experimentis. Ita ergo a parentum phantasia mediante spiritu per vniuersum corpus diffusio, & semini communicato, fetumque, dum is organizatur potissimum, attingente, conceptuum corporibus rerum variarum imagines physice imprimi consueuerunt. Ac sane inter alios autores Oppianus de vi maternae phantasiae in efformando fetu ex Lacedemonijs pulchrum hoc protulit testimonium.

*Ipsa solent etiam saepe usurpare Lacones,
Dum vxores cernunt utero catulire tumentis,
Eximie pictas tabulas, & splendida ponunt,
Quique hominum genere effulserunt inter ephebos,
Nireus, Narcissum, bellantemque Hyacinthum,
Atque adolescentes facie, membrisque decoros,
Egregiosque Deos, qualis Tymbreus Apollo
Conspicua lauro redimitus, qualis & Euan
Cingens pampineo fusos diademate crines.
Dum tabulas lustrant oculis, formasque venustas
Attonita pariunt formosos ore Lacena.*

Quam doctrinam legere quoque liceat tum apud Aristotelem alicubi dicentem homines vago, varioque plurimum animo in coitu esse; prout autem pater, materque in conceptu affecti fuerint; ita partus euariatum apud Plutarchum asserentem ex Empedocle pro figura, & qualitate earum rerum, quas viderint parentes, aut imaginatione comprehenderint tempore conceptionis, partus formare: Quamobrem saepenumero contigisse, vt quae statuas aut pictas imagines adamassent, eisdem statuis, & picturis similes filios parerent. Ita ergo maximam vim habet parentum imaginatio in formando fetu.

10. sect.
probl. 12.

5. de plac.
philos. 6.
12.

Cale.

Celestia corpora qua ratione concurrant ad humani conceptus constitutionem. Cap. XXVII.

2. phy. t.
73. 5. 2.
8. phy. t.
46.
2. de gen.
t. 55. 56.
57. 58.
1. cal. t. 5.
99.
3. cal. t. 1.
7. met. t.
5.
8. meta. t.
1. & 12.

Humano conceptui constituendo cum allatis antea causis caelestia corpora concurrere, nedum Astrologi omnes, at aperte sanxit Aristoteles non vno in loco, sed speciatim vbi rerum omnium subcaelestium, ac viuentium potissime generationem refertin accessum caelestis generatiui, ac Solis: concurrunt autem caelestia corpora ad humani conceptus generationem physice; quippe tum eam promouent motu, ac lumine suo, quae sunt affectiones mere naturales; tum etiam quum Aristoteli sint substantiae pure naturales, nil nisi physice operari possunt: esse vero caelestia corpora naturalia & aperte demonstrat Aristoteles eo quia circulari motu secundum naturam moueantur; & sine probatione veluti rem cunctis exploratissimam alibi accipit; licet non desinat, qui oppositum dogma in Peripatetica officina cudere conentur, vel inuito Peripatitico summo Magistro negantes caelestia esse corpora naturalia. Neque vero solum physice concurrunt caelum ad hominis constitutionem in vtero, sed efficienter concurrunt, non vt causa formalis, neque vt finalis, neque vt materialis; si quidem mere agendo concurrunt; aliae namque causae omnes patiuntur ab efficiente, materia quidem, quae disponitur; forma vero, quae materiei adiungitur, seu ex materiae sinu educta, seu illi extrinsecus ab agente inducta; finis vero ab efficiente producitur; at efficiens vel a nullo, vel a seipso physice mouetur in munere suo obeundo: concurrunt autem caelum ad humani conceptus constitutionem efficienter, non quidem tamquam agens proprium, ac proximum, sed velut agens commune, ac remotum, physicum, & physice mouens; quod aperte nos docuit Aristoteles alicubi discernens necessarium fuisse mundum hunc inferiorem contiguum extare superioribus lationibus vt omnis huius mundi virtus gubernetur inde, tanquam a causa effici.

Celestia corpora concurrere ad fetus constitutionem.

Physice. Motu, & lumine suo.

Naturale corpus nil nisi physice operatur.

Caelum esse corpora naturalia ex Aristotele.

caelum est causa solum efficiens in fetus constitutione.

Forma, finis, et materia patiendocum quoquo pacto fetus constitunt.

Caelum est fetus agens commune.

Remotum.

1. medeo. 6. 2.

106 DE PERFECTA CONSTITVTIONE

*Actio cali pro
pria inconstitu
tione factus que
sit.*

*Cælū cur agens
non proximum
conceptus.*

efficiente communi omnium subcaelestium; calorū
autem actio in humani conceptus constitutionem nulla
est alia quam gubernare singulas causas proprias, & spe
ciales antea explicatas ad parentium naturam attinentes
in omnibus suis muneribus obeundis; easque conserva
re physice, hoc est motu, ac lumine ab ijs facto in hac
regione nostrati, vnde certus gradus caloris producitur,
quem alibi prolificum statuit Aristoteles: iccirco enim
cælum est agens remotum, non autem proximum in
constitutione conceptus, quia non immediate nec cæ
li substantia, nec eius motus, nec illius lumen sc̄rum at
tingit; sed solum calor ab eius lumine, motuque geni
tus in regione hac infera conceptum vel intraverum cla
usum pertingit; cuius merito cælum fouet, gubernat,
& conseruat vim seminum, & aliarum causarum pro
xime conceptus procreationem promouentium:

Quod enim plerique cum Astrologis adijci
unt occultas quasdam cælorum vires
quas influentias appellant, nullam
cum motu, & lumine cogna
tionem habentes, id nobis
prociſsum est in libris

*De Vita; vnde
non est vt
illam
theoriam inde
huc refera
mus,*

*Intelligentie separate calorum motrices quomodo
promoueant humani conceptus generationem.*

Cap. XXVIII.

PRÆter cœlestia corpora humano conceptui consti-
tuendo necessarias esse cœlorum motrices immobi-
lis illas Intelligentias ab omni materiæ cōragio separatas
aperte nos docuit Aristoteles constituens ab ijs tanquā
a necessario principio tum cælum, tum etiam naturam
dependere, ac sane vt cæli nomine Præceptor vniuer-
sam mundanorum corporum congeriem significat,
quod etiam alibi non semel præstitit; ita Naturæ nomi-
ne omnium rerum physicarum generationem, vt alio
quoque loco intelligit aperte. Est autem Intelligentia
omnis infra Deum humani conceptus causa non phy-
sica; sed physice agens; non quidem physica, quia im-
mobilis est nullum in se habens principium motus, Ari-
stotele autore; physice autem agit, quia humani conce-
ptus generationem promouet mouendo corpus cæle-
ste sibi subditum, ac proprie dicitur ab Aristotele primus
motor, a quo dependent vt ab effectiuo principio motus
omnes physici, tum superiorum orbium, tum inferio-
rum corporum; atque speciatim generatio conceptus
humani: Ad quam item vt cælum concurrit efficien-
ter, atque vt causa non solum communior, verum eti-
am remotior; communior, quoniam a tali principio
& omnis subcœlestium generatio, & cælum ipsum de-
pendet; remotior, quia mediante cælo humanæ consu-
lit generationi: ac ut cælum motu, & lumi-
ne suo calorem gignit, quo fouet, ac modera-
tur omnes causas subcœlestes humani conceptus
procreationem celebrantes; ita primus motor,
seu Intelligentia cuique cælo assistens, illudque
mouens eandem fetus humani constitutionem
promouet motu, ac lumine subditi sibi corpo-
ris eundem calorem sine vlla sui passione pro-
creando, eoque altiori modo, physico tamen

*Intelligentias esse causas neces-
sarias humano
fetus.*

*Locus Aristo.
explicatus.*

*Intelligentia
cur sint causa
non physica fe-
tus.*

*Cur physice a-
gant generando
fatum.*

*Primus motor
quid Aristote.*

*Intelligentie
sunt fetus caus-
sa pure efficiēs.
Cur communi-
or cælo.*

*Cur eo remo-
tior.*

*vt intelligentia
concurrat pro-
prie ad fetus
constitutionē.*

N 2 eadem

eadem subcaelestes embrij causas gubernando, fouendo, conseruando.

Qua ratione Deus optimus humani conceptus constitutionem promoueat, & illi ultimam perfectionem tribuat. Cap. XXIX.

DEUS autem optimus supra omnes Intelligentiarum mo-
uentium ordines vel ab ipso Aristotele veneratus, duplici ratione, ac vtraque non physica, sed eminenti humani conceptus constitutionem promouet. Atque in primis quidem vt causa omnium prima, communissima, & remotissima cunctas dudum allatas causas humani fetus, siue subcaelestes, siue caelestes, siue supracaelestes consideres, conseruans, fouens, gubernanque in omnibus suis functionibus obeundis; idque non motu, aut lumine, aut calore vlllo nec suo, nec a se in alijs edito; sed sola sui simplici praesentia, qua rebus quibutque intime vbique praesens adest ineffabiliter; quod non latuit Aristotelem. Qua ratione concurrat cum alijs causis humanum conceptum constituentibus antea explicatis tum proximis, tum quoque remotis. Deinde vero peculiari quadam ratione Deus optimus vt causa propria, proxima, & immediata nullam aliam in hoc munere gubernans, a nullaque alia gubernatus, nullaque vrens humano fetui apte organizato vltimum adhibet complementum, illi mentem communicans in animam rationalem, qua fetus fit homo. Quare Deus optimus in humani conceptus constitutione semper est agens non physicum, nec physice operans, quia immobilis, nec motu operatur; sed sine motu eminenter munere suo fungitur tum vt causa communissima, & remotissima ceteras omnes infra se positas causas gubernans in conceptu instituendo, organizando, & nutriendo; tum vt causa propria, & proxima illi rationalem animam concilians ex se immediate. Quas duas rationes agendi nobis praclare insinuauit Aristoteles alicubi dicens: *Summo Deo, qui vt forma vniuersi, ac vltimus omnium*

Deus bifariam est causa fetus non physica, nec physice agens.

Primo vt causa sit omnium prima, communissima, & remotissima.

Deus vt sit causa propria, proxima, & immediata fetus humani.

Deus vt sit seipsum agens non physicum, nec physice.

Duae rationes agendi in Deo nobis Aristotele.

1. cal. 6

100.

1. de part.

6. 5.

1. cal. 1.

um.

um finis, primaque omnium causa efficiens vitam beatissimam degit supra omnes caelestes globos, ubi nec morus, nec locus, nec tempus, nec vllum corpus est, pendere omnibus absolute rebus esse, & viuere, his quidem clarius, ut non solum Intelligentijs quae ab vno Deo immediate dependent, verum etiam homini, qui ab eo immediate rationalem animam sui generationem adipiscitur; his autem obscurius, ut rebus ceteris, quae a Deo pendent mediatis causis secundis; id ipsum de humano conceptu quoad sui primam institutionem, & organizationem censeas: Nam ubi conceptus humanus virtute parentum a caelo, a primo omnium motore, a summo Deo, ut a causis communibus gubernata plene organizatus fuerit, postremo loco recipit animam rationalem, ad cuius participationem per huiusmodi organizationem dispositus erat. Quamuis enim vegeti, & sentiens anima semini, menstruove sanguini nondum vllam organorum effigiem habentibus copulari valeat; rationalis tamen in corpore maiorem apparatus postulans (ad aliam enim formam Aristoteli est alia materia) non nisi post absolutam organorum conformationem aduenit. Est igitur vitima perfectio fetus humani adeptio rationalis animae, qua post vegetalem, & sentientem suscepta fetus in utero prius animal existens, tandem fit homo; siquidem non simul fit Aristoteli animal, & homo, sed prius animal a deptione sentientis animae, ac deinde homo participatione rationalis; quae ideo ab Aristotele dicitur finis, seu terminus, ad quem vltimo tendit humani conceptus constitutio. Aduenit autem fetus hae rationalis anima, non a parentibus mediante semine, ut vegetalis, & anima sentiens; sed extrinsecus, ab incorporeo Sole, ab eo quod cuncta mouens est omnium primum mouentium sub ratione finis, & omnino a summo Deo; quae omnia nouit, sanxitque vel Aristoteles: Ipsemet enim perspicuis verbis alicubi decernit Mentem, qua fetus in utero antea per adeptionem sentientis animae a parentibus mediante semine purum, putumque animal

Quibus a Deo pendeat esse clarius, & quibus obscurius.

Rationalis anima quando facta adueniat.

Fetus in utero non simul fit animal et homo.

Rationalis anima fetus a solo Deo aduenit ex Aristotele.

2. phy. 2. 26.

2. de gen. an. c. 3.

Ibid.

2. de gen. an. c. 3.

2. phys. 2. 26.

12. meta. 1. 24.

3. rhetor. 6. 10.

2. de gen. an. c. 3.

110 DE PERFECTA CONSTITVTIONE

animal existens denique fit homo, eidem fatui non a parentibus indi mediante femine, sed extrinsecus aduenire: Quam causam extra parentum naturas positam humano conceptui rationalem animam nullo materię ministerio exhibentem alibi nobis insinuat idem Aristoteles nomine Solis separati asserens hominis formam essentialem partim esse in materia, & partim ab ea separabilem, quia homo hominem generat, & Sol: Quae duo loca fuisse nobis ad hoc propositum explicata quum sint dudum in libris *De ortu animae humane*, non est ut inde huc longior illa contemplatio transferatur. Sed Fernelio viro politissimo hanc sententiam explicat apertius Aristoteles alio in loco dum asserit, *Et homo hominem generat; praeter haec item cuncta mouens, tanquam omnium primum.* quasi quem Solem in physicis appellauerat, nunc proprie nuncupet primum ens omnia mouens. Ast nobis apertissime aliquando nobilissimum dogma protulit Aristoteles asserens citatis verbis, *Translatio enim ex proportione est; & illud per medias ante oculos ponit; & qui dicit pericula ipsa exhortari ut in periculis succurramus, ante oculos transfert; & quod Deus in anima lumen intellectus accendit; utraque enim significanter dicta sunt.* Aristoteli ergo non magis verum est pericula ipsa exhortari ut in periculis succurramus; quod unicuique verissimum esse constat; quam a Deo in anima lumen intellectus accendi: quam metaphoram quum statuat Aristoteles dici ex proportione; quumque ipsemet asserat significanter dici a Deo in anima lumen intellectus accendi; non alia plane ratione metaphora ista explicari potest, nisi quemadmodum lumen a Sole incorruptibili diem afferente accenditur in aere nocturnis antea tenebris offuscato absque eo quod villo corporis ministerio de substantia Solis effluxo vtatur; sic prorsum a summo Deo nullius corporis ministerio intercedente intellectus, quem alibi Aristoteles pulcherrime lumini comparauerat,

2. Phys. 26.

12. meta. 2. 24.

3. rhetor. 6. 10.

Aristotelis lo-
quus illustrissim⁹Intellectus lu-
mini compara-
tus.

3. de An. 1. 13.

in anima vegetali, & sentiente conceptum prius vivifi-
cante accenditur, vt in materia apta nata eo lumine per-
fici non minus quam aer a lumine solis; id enim Aristo-
teli definitum est esse actus perspicui; vt pridem anima
etiam rationalis definita fuerat ab eodem esse actus cor-
poris naturalis instrumentalis; quod non esse absque ani-
ma vegetali, & sentiente alibi decernit. Deus autem
in vltima perfectione hac essentiali humano fetui concili-
anda partim cum parentibus conuenire, partim ab illis
dissidere videtur; dissidet quidem non solum quia Deus
fetui organizato rationalem animam immediate tribu-
it; quum parentes vegetalem, ac sentientem conceptui
nondum organizato concilient mediante semine; ve-
rum etiam quia Deus optimus conceptui mentem im-
partiens non gubernatur, aut pendet ab vlla alia causa
communi; quum parentes in constituendo fetu neces-
sario gubernentur & a caelo, & ab Intelligentijs, & a
summo Deo, vt dudum vidimus: Conuenit autem
Deus immortalis in concilianda rationali anima conce-
ptui cum parentibus eidem vegetalem, & sensualem ani-
mae partem exhibentibus; quia vt parentes causa sunt
propria, & propinqua eas animas fetui communicans;
ita mens mebrयो a Deo aduenit veluti a causa propria,
& immediata, non autem veluti a communi, & remo-
ta vlla ratione, quia mens nullam obrinet sui causam,
a qua dependeat infra Deum; quod nobis pulchre in-
sinuauit Aristoteles comparans Deum Soli, & intelle-
ctum lumini a Sole prodeunti; lumen etenim a Sole
immediate proficiscitur. Quod etenim his locis as-
serunt Alexandri Aristotelem agere de mente Di-
uina, quae humanae animae portio non est, sed se-
parata mens, ab Aristotele ipso plane conuellitur ali-
bi scribente in hanc sententiam, *solus enim animalium*
omnium homo erectus est, quoniam eius natura, atque
substantia diuina est; officium autem diuini est intelligere, at-
que sapere; quod non facile esset si vasta corporis moles assideret e-
pondus enim tardiores reddat & mentem, & sensum communem.

Lumen quid.

Racies, caro, o-
culus non est se-
ne sensitricae
anima.

Deus quomodo
se habeat erga
parentes concili-
ans mentem
fetui.

Mens fetui or-
ganizati indi-
catur.

Mens sola
Deo pendet.

Refugium Ale-
xandrorum dicitur.

Aristoteli ho-
minis anima di-
uina est.

2. de an. t.

69.

2. de an. t.

7.

2. de an.

1. 9. 10.

2. de gen.

anc. 3. et

4.

4. de par.

an. 6. 10.

uocata autem Aristoteles rationalem animam Diuinam quia æternis, & incorruptibilibus nomen diuini dare consuevit. Sed hæc alibi fusius a nobis explicantur.

Colligitur ex traditis natura causarum embryi sigillatim, ac primum explicatur humani conceptus materia proxima. Cap. XXX.

Materia proxima fetus humani non est semen & quis maternus.

Non solum quod a matre prodit.

Quid vere sit.

Multitudinis fatam in uno utero vera cã.

E Superiori ergo contemplatione sat superque consistere cuique potest materiam proximam, ex qua immediate constituuntur conceptus humani, non esse purum putumque sanguinem maternum; quod plerique falso adscribunt Aristoteli; non esse cum menstruo sanguine iunctum spermata femineum; quod non pacis placuit viris egregijs; sed esse constitutum corpus ex portione crassiori paterni seminis primam sui originem ducente in singulis membris solidis vi tertia coctionis ex eo alimento; quod superabundat nutritui singularum partium masculi tam rubearum, quam candidarum; & ex portione crassiori consimiliter materni spermatis primum sui ortum habentis ex eo nutrimento, quod redundauit nutritioni singularum partium spermaticarum feminae; & ex toto illo materno sanguine, quod speciatim superabundauit nutritui partium rubearum eiusdem feminae, in vnã molem ita exacte permixtis in utero, vt in quacumque parte sensibili massa illius singulae portiones reperiantur eius materiae, quae a singulis parentum partibus solidis nuncupatis effluxit. Quo factum est, vt in quot partes ea massa quauis de causa diuidatur, tot inde integri fetus a natura constituentur.

Deducitur causa conceptus humani efficiens cuiusque generis explicaturque variorum sexuum origo. Cap. XXXI.

Manifestum est item conceptum humanum a triplici effectuore constitui, eoque proprio; quorum vnum mediatum est, anima parentum, siue parentes ipsi; qui gubernati a Cælo, ab Intelligentijs, & a summo Deo, vt cetera omnia subcælestia efficientia in suis functionibus quibusque obeundis, ministerio testium procreant semen prolificum in eo generantes animam vegetalem, & sentientem eiusdem speciei cum illa, qua ipsi pollent, non communicata intellectu. Secundum efficiens conceptus immediatum, non instrumentale, sed principale Aristoteli est in utero anima feminis vtriusque in vnam coniuncta; quæ similiter a cælo, a secundis Intelligentijs, & a summo Deo gubernata, & speciatim ab anima materna primum sanguini menstruo seminibus adiuncto communicat se se decreto Aristotelis ea ratione vt coniunctum ex masculo, & femineo semine permixto sibi sanguini materno primum exhibeat animæ suæ partem vegetalem, ad quam solam rudis illa sanguinis materia ultimam habet dispositionem: quæ communicatio vegetantis animæ ad matrem potius quam ad patrem Aristoteli referenda esse videtur; tum quia vegetalis anima feminæ vt pote ab imperfectiori materia dependens imperfectior existens aptior est, quæ imperfectæ sanguinis inanimati materiæ proxime associetur; tum quia quum vtrumque semen æquum sit in constitutione conceptus, rationi consentaneum est maternum sperma exhibere menstruo deteriorem animæ partem, paternum vero nobiliorem. Quare coniunctum ex utroque semine sanguini menstruo perfectiorem naturam induto, ac in viuientium genere ob participationem vegetalis animæ a matre potissimum deriuatæ collocato, posteriori tempore communicat sentientem animam, quam paternum semen inuerit, eo maxime in hac functione operante, scilicet existente principio, quo primo conuen-

O ctum

Causa efficiens fetus humani propriat triplex. & que sit prima.

Secunda.

Vegetalis anima fetui cur potius a matre in di dicatur.

1. de gen. an. c. 18.

2. de gen. an. c. 3. & 4.

2. de gen. an. c. 4.

Mater v. d. At illud operatur : secus enim si velit quispiam ex
ci nequeat fatui Aristotele a matre puram vegetalem animam fetus per
animam dare semen conciliari, & a patre consimiliter totam sensitri-
vegetalem. eem, eas omnes rationes aduersantes habebit, quibus

dudum hoc placitum proscidimus in opere *De ortu ani-
 me humana*. Conceptu ita constituto, anima in eo
 ab utroque parente genita, vt diximus, deinde agens in
 totam conceptus illius partem crassiolem distinguit
 portiones ipsius heterogeneas varia temperamenta ob-
 tinentes, ad variaque membra constituenda dispositio-
 nem habentes: deincepsque discretas illas Embrij partes
 aptis quaq; locis pro singulorū membroū constitutio-
 ne rectissimo, & naturali ordine collocat; ac demum
 ita dispositis embrij portionibus membrorum illorum
 figuram, & formam propriam impertitur, ad qua
 singulae habent naturalem, essentialēque habitudi-

Tertia causa nem. Tertium, ac postremum, seu verus absolu-
efficiens fatum te supremum efficiens conceptus humani est De-
proxime. us optimus, qui fetui iam plene organizato rati-
 onalem animam impertitur nullo vtens ministe-
 rio corporis, nullaque alia causa a se distincta.

Fetus causari Quae quidem effectrices causae in sua functione obe-
effectricum di- unda in eo item abinuicem differunt, quod Deus
serimen. optimus semper eodem modo operatur animam rati-
 onalem cuiusque fetui, siue vni, siue multipli-

Deus semper ci, siue masculi, siue feminei, siue vtriusque
eodem modo fa- sexus impertiens: at maternum semen vbi tum vi-
tui animā indit. tum mole paterno cesserit, illi finit masculinam pro-

Marium ortus lem constituere; sin autem vicissim masculina ge-
unde fit. nitura femineo semini, vi, ac mole concesserit;
Feminarū ori- illi feminam vel inuita conformare permit-
go unde fit. tet. At si mole, viribusque semina coequantur,
 & aequipollean, tunc si plures in partes scindantur,
 masculum, & feminam distinctos procreare poterunt,
 vel etiam plures hermaphrodos: sin ambo se-
 mina aequipollentia coeant in vnam massam Andro-
 gynum constituent fetum utroque sexu pollentem ne-
 cessario.

Androgynorū mina aequipollentia coeant in vnam massam Andro-
cā propria qua gynum constituent fetum utroque sexu pollentem ne-
fit. cessario.

*Exprimitur quotuplex, quaque sit formalis causa
conceptus humani, & quomodo
in eo sint.*

Cap. XXXII.

QVANDO conceptus humanus in utero triplicem statum obtinet; ubi primum factus est, communicata recens anima sanguini menstruo a semine, nondum tamen incepit organizari; dum organizatur, seu verius in media eius organizatione; ac demum completa, & absoluta omni organorum conformatione. Plane Aristotelis decreto conceptus primis temporibus antequam incipiat organizari solam vegetalem obtinet animam, qua constituitur in vegetantium genere vitam plantarum vivens; procedente vero tempore, ubi partes heterogeneae conceptus ab invicem discretæ fuerint, & suis quæque sedibus collocatæ, incipientque membrorum formam adipisci, recipit fetus sentientem animam, qua fit animal omni planta longe præstantius, cuius forma ex vegetali, & sentiente generica est anima consurgens; quas utrasque animas in unam iunctam a parentibus acquisiuit embryo mediante semine: ac demum completa corporis universi organizatione fatui non iam a parentibus, sed extrinsecus a summo Deo aduenit rationalis anima, qua fit homo; eaque alijs animis genericis, ac partialibus specifica iungitur in unam totalem animam humanam. Quocirca ex Aristotele conceptus plene organizati forma substantialis est anima humana integra ex vegetali generica remota, ex sensitrice generica proxima, & rationali specifica resultans; quod recipiendum est absolute; conceptus vero semiorganizati forma essentialis est anima ex vegetali, & sensitrice consurgens; quod similiter accipiendum est: at conceptus vel nihil, vel parum organizati forma essentialis Aristoteli est pura vegetalis anima, non item sentiens; quod

*Fetus in utero
triplicem habet
statum.*

*Forma fetus
organizati qua
sit Aristoteli.*

*Semiorganiza-
ti qua.*

*Forma fetus an-
te organizatio-
nem qua.*

O 2 caute

*2. de gen.
lib. 3.*

Aristotelis locus expenditur.

Vegetalis aīa & sentiens est toti corpori factus coextensa, nō magis in vna parte quam in alia.

Anima vegeta, & sentiens est quanta per accidens.

Omne diuisibile est quantum.

Anima humana est similiter corpori coextensa.

Intellectrix anima est etiam in

caute accipiendum est : si etenim de toto conceptu loquamur, vel etiam de parte illius feminali a menstruali saltem ratione distincta; falso dicitur id carere anima sentiente; quod non solum in superioribus, sed fuse demonstratum a nobis est alibi: sin autem de conceptu agamus quoad partem illius materno sanguine puro comprehensam; recipi quidem potest maternum sanguinem seminibus vtriusque copulatum ab eis primum acquirere solam animam vegetatricem; deinde per organizationem, nobilioremque temperaturā dispositum ad sentientem animæ partem, procedente tempore hanc etiam adipisci, & a semine ex vegetante puro fieri animal; vt plene organizatus embrio demum a summo Deo ex mero animali fit homo per adaptionem animæ intellectricis. Porro in conceptu vegetalis anima est toti eius corpori coextensa, consimiliter & sensuualis; nam Aristotelis decreto vt sunt in plantis, & in animalibus ad subiecti corporis diuisionem partibiles; ita necessario debent esse ad subiecti quantitatem quantæ per accidens; quandoquidem diuisibilitas ita est propria passio quanti, vt quodcumque aliqua ratione quantum est, id eadem ratione sit etiam diuisibile. Quum igitur vegetalis, & sentiens anima fit vna actu, & multiplex potentia, quia diuisibilis est per accidens ad corporis diuisionem; necesse est easdem animas esse itidem per accidens quantas ad subiecti corporis dimensiones illi coextentas: Quocirca in humano conceptu anima tum sentiens, tum quoque vegetalis inest tota in illius mole diffusa, non in Cordē solum, aut in Cerebro, vel iecore coarctata: Id ipsum dicendum est de tota anima humana ex vegetali generica remota, & sensuualice generica proxima, & rationali specifica in vnum coeuntibus constituta; quinimmo etiam de anima intellectrice, vt est summa humanæ animæ portio a vegetali, & sensuualice contradistincta;

de ort. an. hum.

2. de an. 20.

ob

obrationes, quas fuisse retulimus in Opere *De Animarum toto corpore,*
coextensione corpori: licet a materia nō pendeat, nec sit quā *licet non sit di-*
 ta per accidens, nec diuisibilis ad subiecti corporis par- *uisibilis.*
 titionem; nec obnoxia corruptioni; quæ omnia eo li-
 bro explicantur.

Affertur causa finalis conceptus humani. Cap. XXXIII.

Finalis postremo causa conceptus humani, cuius gra-
 tia in eo constituendo, & efformando alma rerum
 parens Natura tot operationes instituit, tot causas alias
 in vtero coniunxit, quot dudum explicauimus, vna est *Finalis causa*
 humanae speciei conseruatio in æternum, quoad fieri *fetus humani q̄*
 potest: Quum enim homo, vt subcaelestia cuncta vi- *sit proprie.*
 uentia, licet in eorum apice constitutus omnium pro-
 xime ad caelestem, immortalem, atque diuinam acce-
 dat naturam, sit tamen reipsa mortalis, & ob *Homo subcele-*
 participationem materiae deterioris corruptioni ob- *stium nobiliss-*
 noxius; quum idem numero perpetuitatem ideo *mus.*
 consequi non valeat, ad quam nostratia vniuersa *Mortalis cur*
 inhiant vt summo Deo consimilia quoquo pacto *sit.*
 reddantur; per sobolis propagationem natura ita-
 der humanam saltem speciem immortalitate donare:
 Homo igitur vt aternitatem suæ speciei, quam in
 individuo physice consequi non potest, adipiscatur, *Quo studeat spe-*
 conceptui constituendo inuigilat, generare in eo cu- *ciei aternitatem*
 piens nouum individuum sibi consimile in specie non *comparare.*
 solum essentiali, & interiori, quæ in eiudem gradus ani-
 mæ participatione consistit, verum etiam accidentali, & *Homo sibi simi-*
 exteriori, quæ in consimili corporis constitutione, *lem generare*
 conformationeue continetur: vt enim tum prima con- *studeat in specie*
 ceptio, qua excrementum feminae suscipit animam *tum essentiali*
 vegetalem, ac sentientem ab vtroque spermate in *tum accidentali.*
 vnum iuncto; tum vltima conceptus perfectio, qua
 fetus plene organizatus recipit a summo Deo imme-
 diate rationalem animam, quæ totius est animæ hu-
 manæ portio potior, perpetuitati consulit speciei ef-
 fentialis; ita plane media inter has functiones
 conceptus *Vt conceptus*
 constitutio respiciat utramque *constitutio respiciat*
 speciem homi- *speciem homi-*
 nis. *nis.*

DE PERFECTA CONSTITUTIONE

conceptus prioris organizatio speciem accidentalem
perennitate solet impertiri.

Conclusio totius Operis.

Cap. XXXIV.

HAEC De perfecta hominis constitutione in utero
ex causis tum proprijs, tum quoque commu-
nibus dicta sint satis in Peripato; quam de Philoso-
phorum sententia breuibus explicat D. Augustinus in-
quiens humanam conceptionem ita procedere, & perfici, ut pri-
mis sex diebus quasi lactis habeat similitudinem, quia toto eo
eo tempore vtriusque parentis semen in utero præsto-
lari potest sanguinem menstruum, Aristotele autore;
semen autem lactis substantiam æmulatur: sequentibus
nouem diebus conuertatur in sanguinem, quippe menstruum
semini adueniens illud totum sanguineo colore
perfundit ipsi exacte permixtum; quod fortassis inuit
Aristoteles alicubi statuens ex genitura tota fieri san-
guinem in hominis procreatione: deinde duobus diebus
solidetur; quæ præparatio est organizationi necessaria;
cuius meminit Aristoteles alibi dicens in generatione
animalium prius semen esse mollem massam, innuens
ipsum posterius solidescere; reliquis decem & octo diebus
vsque ad quadragesimum quintum formetur vsque ad perfecta
lineamenta omnium membrorum: et hinc iam reliquo tempore
vsque ad tempus partus magnitudine augetur, vi, & opera-
tione causarum dudum explicatarum: In quibus pan-
gendis illud enixe studuimus ostendere, summum il-
lum Naturæ Dictatorem Aristotelem de proposito
argumento ab Hippocrate, Galeno, & Auicenna nihil
fere dissidere, secus ac plerique opinentur; & non mi-
nus de Humani conceptus constitutione, quam de alijs
Philosophiæ partibus benemeritum esse, ac recti verita-
tem attigisse: Licet enim Aristotelicis Hippocrateas,
Galenicas, & Auicennicas sententias non attexerim
breuitati studentes; illæ tamen apud omnes ita
vulgatæ sunt, vt vniciue mea hæc sensa leuato
Ari-

L. 83. 79
55.

7. bis. c. 3.

1. de gen.
1. 23.

2. phy. 4.
83.

Aristotelem ab illis Medicorum Corypheis aut nihil alienum dixisse, aut solam Cordis primogenituram contra eos professum fuisse: at vero & multa præter illorum observationem in humani fetus constitutione dignissima scitu nobis insinuasse, futurum sit apertissimum. Quæ omnia dicta sunt ad studiosorum utilitatem. In quibus si quid mihi e calamo effluxerit,

quod Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ minus proberetur, illud etiam nunc indictum volo, & expungo: Si quid autem veri, ac litterariæ Republicæ vtilitatum pronit, gaudi, id omne a summo Deo cunctorum bonorum benigno largitore acceptum referatur.

Cui laus sit in æternum, gloriaque perennis.

F I N I S

Agostino Dolce Segretario

Præfens opus, quod inscribitur De perfecta cõstitutione hominis in vtero, Excellentiss. D Fortunij Liceti Genuensis, vidi ego Frater Angelus Gottardus Ariminensis artium, & sacrae Theologiae Doctor, ac Vicarius Sanctæ Inquisitionis Patavinae, & accuratè perlegi, nihilque in eo, (quod animadvertierim) reperi catholice fidei, aut pijs, bonisque moribus detrabens; quare de re iudico, ac approbo vt typis excudatur dignum, &c.

1615. 4 Settembre.

Hauendo io Agostino Dolce Segretario letto vn Libro in foglio di carte cinquanta quattro intitolato, Fortunij Liceti Genuensis Philosophi, ac Medici, De perfecta cõstitutione hominis in vtero Liber vnus; comincia Si vlla in terris est, & finisce, Cui laus sit in æternum, gloriaque perennis. dentro al quale non hauendo trouato cosa contra la Religione, Prencipi, & buoni costumi, lo giudico per queste cause con mio giuramento degno che li sia permessa la stampa.

Agostino Dolce Segretario.

INDEX ALPHABETICVS RERVM NOTABILIVM

In hoc volumine contentarum locupletissimus.

A ccidens inseruit di spo nenda materia, non formæ substantiali producenda.	38
<i>Accidentia non migrare de vno in alterum subiectum.</i>	21
<i>Actio celi propria in constitutione fetus quæ sit.</i>	106
<i>Actiones a fine sunt definienda.</i>	37
<i>Actiones naturales fieri per contactum.</i>	91
<i>Actiones uteri quæ.</i>	87. 88
<i>Actiones uteri sunt multiplices.</i>	87
<i>Actiua vis in qua insit parte seminis.</i>	36
<i>Actus non est nisi in propria materia.</i>	76
<i>Actus ubi fiant.</i>	34
<i>Aer ut insiciatur herbarum subiacentium colore.</i>	99
<i>Aeternitatem speciei quomodo sibi comparare studeat homo.</i>	117
<i>Agendi rationes in Deo duæ notæ Aristoteli.</i>	108. 109
<i>Agens adequatum in secunda seminis operatione.</i>	38. 39
<i>Agens est honorabilius patiente.</i>	46. 67
<i>Agens naturale sponte accurrit ad materiam, & ad instrumeta.</i>	34. 35
<i>Agens non valens materiam apparare posse apparatus formam concilia- re.</i>	77
<i>Agens primum semper est definitum.</i>	25
<i>Agens unum unam functionem in una materia vno tempore agit.</i>	35
<i>Agitur quodque ut aptum natum est agi.</i>	76
<i>Alba partes cur menstruo non constituentur.</i>	85
<i>Alexandrorum refugium diruitur.</i>	111
<i>Alimenti assimilatio quæ fiat in nutrimento.</i>	84
<i>Alimenti quantum membra vertant in sui naturam.</i>	14

P Ali

I N D E X.

<i>Alimenti ultimi partes tres, alens, augens, semen euadens.</i>	17
<i>Alimento semen ut comparetur.</i>	17
<i>Alimentum quid acquirat a tertia coctione.</i>	15
<i>Alimentum ultimum quid.</i>	17
<i>Alimentum ut vertatur in substantiam partis.</i>	15
<i>Androgynorum causa propria qua sit.</i>	114
<i>Anima actu una qua sit potentia multiplex.</i>	39
<i>Anima actu una uisat actu multa.</i>	35
<i>Anima diuersa species per insitionem in stirpibus in una coe- unt.</i>	35-36
<i>Anima femina vegetans cur imperfectior mascula.</i>	13
<i>Anima si femina ut gubernet animam seminis in constituendo fetu.</i>	94
<i>Anima femina ut in conceptu plura agat quam mascula.</i>	94
<i>Anima fetui vegetalis a matre inest.</i>	51
<i>Anima fetui sentiens a patre inditur.</i>	51
<i>Anima fetus cur non cognoscat res, quarum imagines habet in spiritu sibi subdito.</i>	99
<i>Anima hominis Aristoteli Diuina est.</i>	111-112
<i>Anima humana est corpori coextensa.</i>	116
<i>Anima humana quomodo sit una.</i>	35
<i>Anima humane pars vegeta est nobilior animis omnibus plantaru.</i>	36
<i>Anima humane non est negandum in formatione prolis, quod conce- ditur animae plantarum.</i>	101
<i>Animo uago. Et uario sunt plurimum homines in coitu.</i>	104
<i>Anima intellectrix non est corruptibilis.</i>	117
<i>Anima intellectrix a materia non pendet.</i>	117
<i>Anima intellectrix est indivisibilis.</i>	117
<i>Anima intellectrix est toti corpori coextensa.</i>	117
<i>Animam Deus semper eodem modo indit fetui.</i>	114
<i>Anima rationalis sola non pendet a parentibus.</i>	45
<i>Anima rationalis fetui quando adueniat.</i>	45-109
<i>Anima rationalis fetui a seculo Deo aduenit ex Aristotele.</i>	109-110
<i>Anima parentum est causa conceptus per se.</i>	92
<i>Anima parentum sunt causa propria sed remota conceptus.</i>	92
<i>Animam quando acquirat semen a testibus.</i>	29
<i>Animam ut acquirat semen a testibus.</i>	28-29
<i>Anima qua semina a parente insunt.</i>	19
<i>Anima seminis comparatur ad animam parentis.</i>	94
<i>Anima seminis ut communicetur sanguini menstruo.</i>	36

Am.

I N D E X.

<i>Anima qua primum organizationis initio a semine menstruus comunicetur.</i>	45
<i>Anima ut primum vegetalis, deinde sentiens in menstruum recipiatur.</i>	65
<i>Anima seminis instrumentum primum quid.</i>	92
<i>Anima in qua parte seminis sit ut principium actiuum.</i>	29
<i>Anima cur non sit in singula parte seminis secunda.</i>	29
<i>Anima seminis facultas secunda.</i>	31
<i>Anima que insit femineo semini.</i>	59
<i>Anima seminis sensatrix est.</i>	69
<i>Anima sentiens ducitur ex materia.</i>	10
<i>Anima sentiens, & intelligens qua prestat sine cognitione.</i>	94
<i>Anima sentiens, & vegeta est corpori coextensa.</i>	116
<i>Anima vegeta, & sentiens est quanta per accidens.</i>	116
<i>Anima vegeta educitur e sua materia.</i>	10
<i>Anima vegeta femina ignobilior est vegetante mascula.</i>	36
<i>Anima vegetalis fetui cur potius a matre indidatur.</i>	113
<i>Animam vegetam ut mater fetui communicet.</i>	59
<i>Anima vegeta ut a matre fetui non insit.</i>	114
<i>Animatur excrementum femine a semine maris, absque ullo caloris ministerio.</i>	37, 38
<i>Anima instrumentum calor, & spiritus.</i>	59
<i>Anima insita arboris qualis sit.</i>	36
<i>Anima insiteta lea dominatur anima trunci.</i>	36
<i>Animalia non omnia sementifera.</i>	69
<i>Animalia sine testibus coeuntia, & generantia.</i>	18
<i>Animal per quam animam constituatur in esse.</i>	59
<i>Animal vegetalem animum habet a matre.</i>	59
<i>Aper cam eam genuit.</i>	61
<i>Apta sunt fieri omnia ut re ipsa sunt.</i>	42
<i>Aristotelem qui dissimulent.</i>	11
<i>Aristoteles in theoria de humano fetu cum Hippocrate, Galeno, & Auicenna comparatus.</i>	118, 119
<i>Aristoteles plura, & distinctius de humano fetu quam ullus Medicorum scripsit.</i>	119
<i>Aristoteli ut vnus fetus fiat ex vno semine.</i>	28
<i>Aristoteli ut partus non excedat quinos fetus.</i>	27
<i>Aristoteli se men ut prodeat a toto corpore.</i>	16
<i>Aristotelis, & Galeni diffidium in generatione sanguinis.</i>	13

I N D E X.

<i>Aristoteli hominis anima ut diuina dicatur.</i>	III. 112
<i>Aristotelis varia loca expensa, & illustrata.</i>	21. 33. 62. 107. 116
<i>Aristotelis locus de aduentu intellectus humani fatui.</i>	110
<i>Artes materiam faciunt.</i>	47
<i>Astus generans non dat animam mulo filio.</i>	61
<i>Assimilatio quæ præcedat mutationem alimenti in partium substantiam.</i>	84
<i>Aues tempore coitus habent testes grandiores.</i>	18
<i>Augustini Sancti theoria de humani conceptus constitutione peripartitice explicatur.</i>	118
B	
<i>Bruta ex materia sunt.</i>	10
<i>Bruta imperfecta sexus distinctos non habentia emitteere semen secundum.</i>	51
C	
<i>Cælestia corpora concurrere ad fetus constitutionem.</i>	105
<i>Cæli actio propria in constitutione fetus qua sit.</i>	106
<i>Cæli sunt corpora naturalia ex Aristotele.</i>	105
<i>Cælum est fetus causa solum efficiens.</i>	105
<i>Cælum est fetus causa communis.</i>	105
<i>Cælum motu, & lumine concurrat ad productionem fetus.</i>	105
<i>Cælum physice agit fatum constituens.</i>	105
<i>Calor influens anime instrumentum.</i>	24
<i>Calor influens unde usit semini.</i>	24
<i>Calor ut agat.</i>	59
<i>Caloris munera.</i>	38
<i>Calor insitus est instrumentum primarium anime seminis.</i>	92
<i>Calor ut semini operanti seruiat in secunda operatione.</i>	38
<i>Calor semini non deseruiat in tertia operatione obeunda.</i>	39
<i>Calor vim ordmandi non habet.</i>	39
<i>Calor ut operetur in membrorum configuracione.</i>	43
<i>Cambij mutatio in membrorum substantiam.</i>	14
<i>Cambium quid.</i>	14 53
<i>Cambij partes.</i>	53
	Cam.

I N D E X.

<i>Cambij vsus.</i>	33
<i>Camelus a sue genitus.</i>	61
<i>Canis a Leone ortus.</i>	61
<i>Cannis a Lupo genitus.</i>	61
<i>Canis a Tygride prognatus.</i>	61
<i>Carnis materia propria.</i>	24
<i>Caro non est sine sensitrice anima.</i>	111
<i>Castratum animal vt feminam impleat.</i>	18
<i>Causa efficiens fetus humani propria triplex.</i>	113
<i>Causa conceptus humani.</i>	12
<i>Causa fetus per se remoti.</i>	12
<i>Causa finalis fetus humani qua sit proprie.</i>	117
<i>Causa non physica eminenter agens.</i>	12
<i>Causa non physica physice agens.</i>	12
<i>Causa organizationi necessaria non est imaginatio.</i>	96
<i>Causa per accidens fetus.</i>	12
<i>Causa physica physice agens.</i>	12
<i>Causarum efficientium fetum discrimen.</i>	114
<i>Causa vera multitudinis fetuum in vno utero.</i>	112
<i>Chylo soli prima coctio conuenit.</i>	79
<i>Conceptione facta quid oporteat primum a semine fieri.</i>	31
<i>Conceptione facta cessare vteri actionem falso credidit Laurentius.</i>	89.90
<i>Conceptio non fit ministerio caloris.</i>	37-38
<i>Conceptio qua ratione fiat.</i>	30
<i>Conceptio vera non consistit in seminum commistione.</i>	68
<i>Conceptum cur parens constituat remote.</i>	93.94
<i>Conceptum fieri posse altero semine infecundo.</i>	62.63
<i>Conceptui efficiendo vt inserviant utraque semina.</i>	70
<i>Conceptui menstruum necessarium esse.</i>	72
<i>Conceptui que partes necessariae.</i>	72
<i>Conceptus causae propriae sed remotae sunt animae parentum.</i>	92
<i>Conceptus constitutio vt respiciat vt amque speciem hominis.</i>	117.118
<i>Conceptus humani causa multiplex.</i>	12
<i>Conceptus humani causa adaequata.</i>	33
<i>Conceptus promiscuus qui sit Aristoteli.</i>	62.69
<i>Conceptus qua ratione fiat.</i>	69
<i>Conceptus verus quando, & quomodo fiat.</i>	70
<i>Coaguli pars qua remanet in lacte, qua non.</i>	21

Coa

I N D E X

Deus ut sit omnium causa communissima.	108
Deus ut sit omnium causa prima.	108
Differentia maris, & femina in generanda prole.	49
Difficilis contemplatio de ortu macularum in fetu.	96
Discretio partium embrij materialium a semine ut fiat.	71
Discreta facultas partium heterogenearum conceptus inest in semine.	21
Discretiva vis partium fetus semini necessaria.	42
Discrimen causarum efficientium fatum.	114
Discrimen maris, & seminis.	48
Disposita materiei formam dare facilius est, quam ineptam dispo- nere.	83
Dispositio ultima alimenti, & seminis ad induendam naturam par- tium quid sit.	23
Dispositio ultima sanguinis ad induendam naturam membri in quo feta.	14
Dispositio ultima sanguinis ad membrum ubi oriatur.	14
Divina est anima hominis ex Aristotele.	111. 112
Divisibile omne est quantum.	116
Dormientis matris imaginatio potest fatum figurare.	97
E	
Effectuum principium in semine cur dicatur Divina pars Ari- stoteli.	21
Efficiens causa fetus humani triplex.	113
Efficiens cur cum materia non coincidat.	22
Efficiens genito formam tribuit.	23
Embrij partes discreta ut ordinentur a semine femineo.	71
Embrij partes materiales ut discernat semen.	71
Empedocles parentum imaginationem vult esse causam figurandi fa- tum.	104
Equa mulo filio animam tribuit.	61
Equus a vtro genitus.	61
Error vulgi macula in ea parte fetus oriri, cuius consimile mater in suo corpore primum tetigerit.	103. 104
Esse in quibus supponat fieri.	74
Excrementa inutilia que.	15
Excrementis ut purgetur sanguis.	79
Facies	

I N D E X.

Coaguli sapor, & odor in lacte remanent.	21
Cocctio nulla necessaria est primæ constitutioni membrorum.	80
Cocctio tertia quid præstet alimento.	75
Cocctiones duæ tantum sanguini datæ.	79
Cocctio primâ vni chylo concessa.	79
Cocctiones quot habuit in matre menstruum alens fetum.	80
Cognitrix facultas non agnoscit necessario ea, quorum imagines habet in suo instrumento	99
Color herbarum in aere & in pariete ut pingatur,	99
Color obiecti ut imprimatur perspicuo.	98
Coloris speciem non eque recipi in toto medio.	103
Columbus notatus.	58
Columbus male arguit Aristotelem de unitate seminis.	28
Contactu fieri motus, & actiones naturales.	91
Cor dis primogenitura ex Aristotele contra Medicos.	119
Cor fons caloris vitalis	44
Cor statim efformatum non enutrir.	44.45
Cor primum omnium membrorum efformari.	44
Corpus naturale nil nisi physice operatur.	105
Creationis mundi ratio, & ordo.	10
Cuniculi testes habent grandiores tempore coitus.	19
D	
Definitio seminis primam generationem adepti.	15
Definitio seminis femineo conuenit.	54
Dei essentia purissimus actus	21
Deo dua insunt agendi virtutes notæ Aristoteli.	108.109
Deus bifariam est causa fati non physica, nec physice agens.	108
Deus cui semper agens non physicum, & non physice.	108
Deus efficiens vniuersi, & hominis.	9
Deus quibus det esse clarus, & quibus obscurus.	109
Deus quomodo se habeat erga parentes concilians mentem fatui.	111
Deus semper eodem modo fatui animam indit.	114
Deus solum fatui rationalem animam tribuit ex Aristotele.	109.110
Deus ut fati humani sit causa propria, proxima, & immediata.	108
Deus ut sit omnium causa remotissima.	108
Deus	

F acies non est sine sensitrice anima.	112
Facultas omnis organo viens ad operandum est actiua.	48
Facultas ordinatiua partium embrij quando incipiat operari.	44
Facultas quarta seminis qua fit.	43
Facultas tertia masculae seminis qua, ubi fit, & operetur.	82
Facultas tertia seminis qua, & ut operetur:	39
Facultas una ut fiat ex pluribus.	65
Facultates animae seminis quatuor esse.	30
Facultati tertiae seminis calor non inseruit.	39
Fecunditas seminibus unde insit.	55
Fecunditatem seminis cur referat Aristoteles in calorem, ac spiritum.	29
Femina anima ut in conceptu plura agat quam mascula.	94
Femina cur dicatur ad masculi differentiam dare materiam setui.	46
Femina habet vim effectricem in generatione.	47
Femina habet facultatem generandi sola ratione distincta a mascula Aristoteli.	47.48
Femina habet instrumenta generationis.	48
Femina terrae comparata.	22.47
Femina, ac maris discrimen in generatione.	48.49
Femina duo attributa in generatione.	48
Femina, & mas ut sola ratione differant.	46
Feminarum ortus unde fit.	64.114
Femina in coitu semen emittunt Aristoteli.	50
Femina setui animam indit non mediante menstruo.	52
Feminea virtus ut masculam perficiat.	65
Feminea vis ut suppleat defectum masculi.	66
Feminea virtus ut trahit masculam ad constitutionem a. similis.	66
Feminea virtuti ut mascula dominetur.	68
Feminei seminis pars halitiosa quam vim actiuam recipiat a toto corpore.	57.58
Feminei seminis prima generatio ex quo fiat.	53
Feminei seminis prima operatio ut fiat.	64.65
Feminei seminis origo quo differat abortu mensuri.	73
Femineo semini qua anima insit.	59.60
Femineo semini tribuit Aristoteles vim effectricem.	46
Femineum semen quo differat a masculo.	52
Femi.	

Femina semen duplicem habet generationem.	33
Femina quoad semen ut differat a masculo.	45 46
Femine semen suam animam impertitur masculo, & vicissim.	69
Feminis ut semen interdicit Aristoteles.	40 45
Femineum semen cur non ab omnibus partibus proveniat, ut masculineum.	54 55
Feminas semen emittere ut probet Aristoteles.	50
Femineum semen ut causa sit in generatione.	54
Femineum semen ut a toto feratur in testes.	54
Femineum semen esse prolificum.	55
Femineum semen prolificum, novit Aristoteles.	67
Femineum semen cur ad prolem indigeat masculo.	64
Femineum semen in utero ut accurrat ad masculinum.	68
Femineum semen emulatur in omnibus masculinum.	64
Femineum semen masculo cooperatur.	37
Femineum semen quo conveniat cum masculo.	56
Femineum semen esse animatum.	30
Femineum semen bifariam cooperatur masculo.	64
Femineum semen habet agendi vires principales.	67
Femineum semen habere omnes vires masculi.	66
Femineum semen per secundam sui operationem in quod subiectum agat.	65
Femineum semen ut cooperetur masculo, in formatione membrorum.	72
Femineum semen. Vide Semen femineum.	72
Fetui constituendo quatuor operationes feminis esse necessarias.	30
Fetui constituendo triplex materia est necessaria.	20
Fetui mensurus necessarius duplicis naturae.	78
Fetui mater dat animam vegetalem.	51
Fetui mater ut animam vegetalem tribuat.	59
Fetui quando adveniat rationalis anima.	45
Fetum ut constituat maternus sanguis.	82
Fetus alitur materno sanguine.	44
Fetum alio ex sanguine constitui, & alio nutriti specie diverso.	78
Fetus causa prima quae.	93
Fetus causa primaria.	13
Fetus causa per se actiuo patiens.	13
Fetus causa enumerata.	13

Q Fetus

X I N D E X.

1	Fetus causa per se passiva.	13
2	Fetus causa per se patiens actiua.	13
3	Fatum multiplicatiōni quid opus sit.	58 39
4	Fœtui menstruum duplici ratione necessarium.	72
5	Fœtus femina ut solam materiã tribuat ex Aristotele.	75
6	Fœtui necessariorum mensurorum varietas.	80
7	Fœtui constituendo ut famuletur menstruum.	86
8	Fœtui constituendo vterum esse necessarium.	81
9	Fœtus in utero ut se habet ad alimentum.	99
10	Fœtus humani mã proxima non est id eẽ solũ, quod a matre prouenit.	112
11	Fœtus membra rubra solo seminario menstruo constitui.	81
12	Fatum non eadem specie menstrui fieri, & ali.	76
13	Fœtus humani materia proxima quid vere sit.	117
14	Fœtus materia proxima non est solũ maternus sanguis	112
15	Fœtus fit ex menstruo puriori quã id sit, ex quo enutritur.	29
16	Fœtus quasi pars adnata matri.	94
17	Fœtus ut a matre non habeat animã vegetam.	114
18	Fœtus cur potius a matre animã vegetam habere dicatur.	113
19	Fœtus partes multiplici ratione varias esse.	30
20	Fœtus origo in tenebris.	9
21	Fœtus in utero vult animã suã non maternã.	44
22	Fœtus humani constitutio similis creationi vniuersæ.	9
23	Fœtus ex quibus constituitur.	10
24	Fœtus causa per accidens secundaria.	13
25	Fœtus constitutionis ratio, & ordo.	10
26	Fœtus in utero non fit simul animal, & homo.	109
27	Fœtus a solo Deo animã rationalis aduenit ex Aristotele.	109 110
28	Fœtus humani causa efficiens propria triplex.	113
29	Fœtus quando adueniat rationalis animã,	109
30	Fœtus Deus eodem modo semper animã indit.	114
31	Fœtus organizato mens inditur.	111
32	Fœtus semioorganizati forma quã.	115
33	Fœtus humanus cur plurimum vnicus pariatur.	118
34	Fœtuũ multitudinis in utero vera causa.	112
35	Fœtus in utero triplicem habet statum.	115
36	Fœtus a calo fit ut ab efficiente remoto.	105
37	Fœtus aĩa cur non agnoscat res, quarũ imagines hẽt in subditospiritu.	99
38	Fœtus ut efformetur ab imaginatione parentum.	96

Fetus

I N D E X.

<i>Fætus qua imaginatione figuretur.</i>	97
<i>Fætus post organizationem èt a parentis phantasia maculari potest.</i>	101
<i>Fætum figurare pot est imaginatio patris.</i>	97
<i>Fætus vt acquirat rerum figuras ab imaginatione parentũ.</i>	99
<i>Fætus cur a parentũ phantasia maculetur in vna parte determinata potius quam in alia.</i>	103
<i>Fætus figurari potest a phantasia matris dormientis.</i>	97
<i>Fætum bifariam maculare potest matris imaginatio.</i>	100
<i>Fætus non organizatur ab anima parentum.</i>	95
<i>Fætus humanus vt ex muliere, & bruto nascatur.</i>	61
<i>Figura obiecti vt imprimatur perspicuo.</i>	98
<i>Figuratio membrorũ fit ministerio caloris.</i>	43
<i>Figuræ vt inculpæ nascantur varia in nucleo persico.</i>	101
<i>Filiũ cur similes parentibus nascantur Aristoteli.</i>	17.40.41
<i>Filiorum membra physice non sunt organa seruentia animæ parentũ.</i>	95
<i>Finalis causa fætus humani quæ sit proprie</i>	117
<i>Finis constituit fætum patiendũ.</i>	105
<i>Funt omnia vt apta sunt fieri.</i>	42
<i>Forma eadem est partium generica, & totius specifica.</i>	57
<i>Forma fætus ante organizationem quæ sit.</i>	115
<i>Formam dare materia disposita facilius est quã ineptã disponere.</i>	83
<i>Forma membrorũ specifica vt non sit vna.</i>	77
<i>Forma membrorum specifica quæ.</i>	77
<i>Forma nobilior in materia nobiliori.</i>	36
<i>Forma oculi non est anima simpliciter.</i>	37
<i>Forma oculi substantialis quid sit.</i>	57
<i>Forma omnis requirit materiam dispositã.</i>	37
<i>Forma vt patiendũ fætum constituat.</i>	105
<i>Forma seminis cur menti similis.</i>	21
<i>Forma specifica membri quid sit.</i>	24.56
<i>Formatio membrorũ vt fiat ab utroque semine.</i>	72
<i>Formationis organum quid.</i>	100
<i>Formatiua membrorũ vis in quo resideat.</i>	71
<i>Formatiua membrorum vis in quam materã operetur.</i>	33
<i>Formatrix est facultas anima seminis, seu fætus.</i>	95
<i>Formicæ vt prohibeant ne reconditũ triticũ germinet.</i>	23
<i>Formosam sobolem vt studeant gignere Lacones.</i>	104
<i>Fructus quid.</i>	40
<i>Frustra est instrumentum sine agente præcipuo.</i>	59

F	Frustra qua potentia non sit.	37
	Functio quarta uteri qua, & quomodo fiat.	89
	Functiones uteri. Vide Uteri.	1
	Fundamenta hominis, & mundi similia.	9
G		
	Galeni, & Aristotelis consensus in generatione sanguinis.	3
	Gena conceptus cur frequentius quam alia partes maculentur a parentum phantasia.	10
	Generare est agere, non pati.	47
	Generationis prima causa est anima seminis ex Aristotele.	50
	Generatio est perfectio in generabilis.	53
	Generatio ignis ex lignorum affricu.	57
	Generatio prima seminis femine in ex quo fiat.	52
	Generatio prima seminis cur, & quomodo fiat.	55
	Generatio sanguinis quatuorplex, & ubi fiat.	13
	Generatio secunda seminis quae.	19
	Generatio secunda seminis ubi fiat.	17
	Grauidis primo mense qui sanguis sit necessarius.	81
	Grauidis quando, & cur nuli fluant menses.	81
H		
	Hereditarij morbi qui.	24
	Hereditarij morbi unde, & quomodo fiant.	24
	Hepar solinutricationi confert.	44
	Herularum color ut aerem, & parietem afficiat.	59
	Herculis mira venus, & secunditas.	28
	Hermaphroditorum causa propria.	114
	Historia mira Vrsi puellam constuprantis.	60
	Homines non sponte nasci.	87
	Hon. in s fundamenta.	9
	Hominis species duplex.	117
	Homo cur conceptum constituat remote seu mediate.	93 94
	Homo cur sit mortalis.	117
	Homo natus ex mul. ere, & cane.	60
	Homo natus ex muliere, & vrsu.	55
	Homo	

I N D E X

<i>Homo quo studeat aternitatem speciei sibi comparare.</i>	117
<i>Homo sibi similem generare studet in specie tum essentiali, tum acciden- tali.</i>	117
<i>Homo subcaelestium nobilissimus.</i>	117
<i>Homo ut afficiatur in coitu.</i>	104
<i>Homo ut hominem generet Aristoteli.</i>	92
<i>Humana anima est corpori coextensa.</i>	116
<i>Humani conceptus causa.</i>	12
<i>Humani fetus causa finalis que propriis.</i>	117
<i>Humiditas secunda quid.</i>	13, 14
I	
I acob ut oves cogeret parere fetus maculosos.	96
<i>Idecum non fieri ante cor.</i>	44
<i>Ignis in ligno degens cur non urat lignum.</i>	83
<i>Ignis in ligno degens ut aerem incendere possit.</i>	83
<i>Ignis in naphtham sponte transiit.</i>	35
<i>Ignis ut gignatur ex lignorum affricu.</i>	77
<i>Imaginatio non est organizationis causa necessaria.</i>	96
<i>Imaginatio parentum cur eorum corpora nequeat afficere, ut afficit sa- tem.</i>	102
<i>Imaginatio parentum ut formet rerum figuras in feto.</i>	99
<i>Imaginatio paterna fetum maculans quando vigere debeat.</i>	101
<i>Imaginatio patris quo differat a materna in figurando fetu.</i>	97
<i>Imaginatio ut fetui rerum a parente cognitarum figuras imprimat. car.</i>	101
<i>Imaginatio quo utatur instrumento ad fetum figurandum.</i>	97
<i>Imaginatio materna fetum immediate figurare potest.</i>	97
<i>Imaginatio patris indit fetui figuras rerum expectatarum.</i>	96
<i>Imaginatio parentum quem locum habeat in formatione fetus.</i>	96
<i>Imaginatio etiam paterna potest fetum figurare.</i>	97
<i>Imaginatio cur potius fetui quam parentibus notas inurat.</i>	97
<i>Imaginatio matris bisariam fetum maculare potest.</i>	100
<i>Imaginatio non est figurarum fetus causa mere per accidens.</i>	97
<i>Imaginatio vide Phantasia.</i>	
<i>Imagines rerum recipiuntur in spiritibus citra cognitionem.</i>	97
<i>Imagines rerum ut imprimantur spiritibus a phantasia parentum.</i>	98
	<i>Imagines</i>

I N D E X

<i>Imagines rerum ut ab externis sensibus ferantur per spiritus ad inter-</i> <i>nos.</i>	98
<i>Imaginum in corpore animalis genitarum series.</i>	102
<i>Imaginum genitarum in animali varietas.</i>	102
<i>Imago a parentis imaginatione cur nequeat fieri in corpore parentis,</i> <i>sed solum in fetu.</i>	102
<i>Imago non aequè intensa est in singula parte spirituum.</i>	103
<i>Interū mos in excitando igne.</i>	77-78
<i>Instrumentale agens cur sit indefinitū.</i>	25
<i>Instrumentū animæ calor, & spiritus.</i>	59
<i>Instrumentum animæ seminis primariū quid.</i>	92
<i>Instrumentū frustra est sine agente precipuo.</i>	59
<i>Instrumentū idem diuersis agentibus inseruit ad plures effectus pro-</i> <i>ducendos.</i>	25
<i>Intellectrix anima non pendet a materia.</i>	117
<i>Intellectrix anima non est corruptibilis.</i>	117
<i>Intellectrix anima est indiuisibilis.</i>	117
<i>Intellectrix anima non inest in semine.</i>	37
<i>Intellectrix anima corpori coextenditur.</i>	116-117
<i>Intellectus lumini comparatur.</i>	110-111
<i>Intelligentia ut fetum proprie constituat.</i>	107-108
<i>Intelligentia cur sit fetus causa non physica.</i>	107
<i>Intelligentia cur sit fetus causa remotior calori.</i>	107
<i>Intelligentia cur sit fetus causa communior calori.</i>	107
<i>Intelligentia est fetus causa pure efficiens.</i>	107
<i>Intelligentias esse causas necessarias humano fetui.</i>	107
<i>Intelligentiæ cur physice agant generando fetum.</i>	107
<i>Iuniores notati.</i>	106
L	
<i>Academorum quomodo studerent decora sobolis generandæ.</i>	104
<i>Lactis coagulati portio cur liquidum non coagulet.</i>	22
<i>Lactis generatio.</i>	85
<i>Laurentius notatus cur actionibus uteri.</i>	89-90
<i>Leo canem genuit.</i>	61
<i>Lignorum affricu ignis ut excutiatur.</i>	77
<i>Lignum cur non uratur ab igne interno.</i>	83

Lumen

Lumen quid sit. 111
 Lupus canem procreat. 61

M

M Aculæ in fetu a qua imaginatione fiunt.	97
Macularum in corpore fetus origo difficilis explicatur.	96
Maculari eam partē fetus cuius consimilem mater in suo corpore tetigerit, est vulgi error.	103.104
Mas unico initu cur feminam plurium fetuū matrem efficiat.	26.27
Mas & femina ut sola ratione differant.	46
Mas quousque semen effundat in uterum.	88
Masculorum ortus unde sit.	114
Masculi semen potest supplere defectum feminei infecundi.	31
Masculi anima ut minus agat in conceptu quam feminea.	44
Masculinum semen cur disponere nequeat sanguinem menstruum ad membrorum formam induendam.	82.83
Masculus fetui dat animam sensualem.	51
Masculorū origo unde sit.	64
Masculus una nocte cur plures feminas implere possit.	26
Masculi semen habet primum sui ortum in partibus solidis.	13
Masculi semen. vide semen.	
Materia alia ad aliam formam.	31
Materiæ dispositæ formam dare facilius est quam ineptam disponere.	83
Materia, ex qua membra constituuntur, que sit.	33
Materia fetui constituendo necessaria triplex.	20
Materia, in quā masculi semen agit	35
Materia, in quā agit facultas membrorum figuratrix.	33
Materiæ nobiliori forma inest nobilior.	36
Materia propria carnis que	24
Materia proxima fetus ut sit maternū semen.	58
Materia proxima fetus non a sola matre provenit.	112
Materia proxima fetus humani quid vere sit.	112
Materia proxima fetus humani non est solus sanguis maternus.	112
Materia totius conceptus humani adæquata.	55
Materia ut fetū constituat.	103
Mater cur potius quā pater fetui vegetalē animā indere dicatur.	113
Mater quā fetui det animā.	52

Mater

<i>Mater ut dici nequeat fatui dare animam vegetalem.</i>	114.
<i>Materna & paterna imaginatio quo invicem differant in figurando fatu.</i>	97.
<i>Mater sola imaginatione pot. se figurare fatum.</i>	66.
<i>Materna imaginatio bisarium fatum maculare potest.</i>	100.
<i>Matris dormientis imaginatio potest figurare fatum.</i>	97.
<i>Maternus sanguis ut fatum constituat.</i>	42.
<i>Materius spiritus cui seruiant in organizatione.</i>	100. 101.
<i>Materius sanguis unde haurit ultimam dispositionem ad membra a determinata fetus constituenda.</i>	82.
<i>Medea ut pellicem cremaverit.</i>	35.
<i>Membra a corpore seuncta cur no retineant vita, & anima.</i>	19.
<i>Membra candida cur menstruo non constituantur.</i>	85.
<i>Membra fieri a virtute vnus seminis.</i>	95. 96.
<i>Membra omnia menstruo ali non seminario.</i>	81.
<i>Membra spermatica ex qua materia fiant.</i>	22.
<i>Membra spermatica qua, & unde dicta.</i>	43.
<i>Membra specie inter se dissidere.</i>	77.
<i>Membra quantum alimenti vertant in sui naturam.</i>	14.
<i>Membra que ex semine fiant.</i>	41.
<i>Membra que ex semine fieri nequeant.</i>	72.
<i>Membra qua seminario menstruo constituantur.</i>	43. 81.
<i>Membri forma specifica quid sit.</i>	14. 56. 77.
<i>Membrorum forma specifica ut non sit vna.</i>	77.
<i>Membroru configuratio fit ministerio caloris.</i>	43.
<i>Membriu quoduis non fieri ex qualibet menstrui, ac seminis portione.</i>	41.
<i>Membriu nullu carere anima sensitrice.</i>	45.
<i>Membriu quoduis non ex qualibet portione conceptus efficitur.</i>	31.
<i>Mens est a solo Deo.</i>	10.
<i>Mens fatui organizato inditur.</i>	111.
<i>Mens non pendet ab agente corporeo.</i>	29.
<i>Mens non agit omnia cu cognitione.</i>	44.
<i>Menstrua cur alij specie non distinxerit.</i>	81.
<i>Menstrua cur grauidis primo mense minuantur.</i>	81.
<i>Menstrua quando grauidis nulla fini, & cur.</i>	81.
<i>Menstrua fluxionis stilus,</i>	80.

Men-

I N D E X

<i>Menstrui & seminis discrimina in ortu.</i>	85
<i>Menstrui operatio in constituendo fœtu.</i>	86
<i>Menstrui naturam esse benignam.</i>	86
<i>Menstrui pars quæ ad superfatationem & ubi seruetur.</i>	87
<i>Menstrui & masculi seminis origo diuersa.</i>	74
<i>Menstrui seminary origo quò differat ab ortu feminei seminis.</i>	73
<i>Menstrui temperamentum.</i>	84
<i>Menstrui origo explicata.</i>	73
<i>Menstrui fatum constituentis unica generatio.</i>	73
<i>Menstrui portio quæ non est apta cuilibet membro constituendo.</i>	41
<i>Menstruorum fatui necessariorum varietas.</i>	80
<i>Menstruo semen cur non totam suam animam, sed partem primo communicet.</i>	36
<i>Menstruo semen quam animam suæ partem primo communicet.</i>	36
<i>Menstruo ut communicetur anima seminis.</i>	36
<i>Menstruo virus unde insit.</i>	86
<i>Menstruum non esse principium actuum.</i>	46
<i>Menstruum semini adueniens illud rubro colore inficit.</i>	118
<i>Menstruum purissimum animari à semine maris.</i>	79
<i>Menstruum fatum constituens ortum habere ex membris solum rubris matris.</i>	84
<i>Menstruum quod oritur in singulis membris.</i>	73
<i>Menstruum quo aluntur omnia membra.</i>	81
<i>Menstruum seminarium sola membra rubra constituit.</i>	81
<i>Menstruum, quo fœtus constituitur, unde oriatur.</i>	84
<i>Menstruum, quo alitur fœtus, non esse aptum primæ illius constitutioni.</i>	80
<i>Menstruum, quo fœtus fit, purius est eo, quo fœtus alitur.</i>	79
<i>Menstruum duplicis esse naturæ ac speciei.</i>	72
<i>Menstruum, quo fœtus primum fit, diuersa speciei esse ab eo, quo fœtus alitur.</i>	76
<i>Menstruum cur testes non adeat ut semen.</i>	73.74
<i>Menstruum, ex quo fœtus fit, ut oriatur & ubi.</i>	75
<i>Menstruum cur spiritu non polleat ut semen.</i>	76
<i>Menstruum quæ determinate fœtus partes constituat.</i>	41.85
<i>Menstruum conceptui esse necessarium.</i>	72
<i>Menstruum, ut à semine animam recipiat.</i>	65
<i>Menstruum cur dicatur alimentum seminis.</i>	65

R Men-

I. N. D. E. X.

<i>Menstruum est inanimatum, ac meve passivum.</i>	31.52
<i>Menstruum ut vegetalem animam a matre recipiat.</i>	36.37
<i>Menstruum ut animetur a semine.</i>	36.37
<i>Menstruum duplici ratione fœtui necessarium.</i>	72
<i>Menstruum recipiens formam substantialem seminis cur non vertatur in semen.</i>	36
<i>Menstruum ut habeat animam vegetalem a semine maris.</i>	36.37
<i>Menstruum ut generationi deseruiat.</i>	47.48
<i>Menstruum primo partes fœtus constituit nullius coctionis operam.</i>	80
<i>Menstruum cur dicatur animari potissimum a semine maris.</i>	31
<i>Menstruum correspondet terre inani, & vacuæ.</i>	10
<i>Menstruum, quo fœtus alitur, duas coctiones in matre habuisse.</i>	80
<i>Menstruum fœtui necessarium duplicis nature.</i>	78
<i>Menstruum unde dicatur.</i>	73
<i>Menstruum quod gravidis primo mense necessarium, & cur.</i>	81
<i>Menstruum quod cedat in alimentum partium spermaticarum.</i>	79
<i>Menstruum. vide sanguis.</i>	
<i>Mistio seminum ab utero cur non fiat.</i>	88.89
<i>Molliori parti facilius figuras insculpi.</i>	103
<i>Monstruosi partus causa.</i>	42
<i>Monstrorum varia species, ac natura.</i>	41.42
<i>Morbi hereditarij qui, unde, & quomodo contingant.</i>	24
<i>Motor primus quid sit Aristoteli.</i>	107
<i>Motus naturales fieri per contactum.</i>	91
<i>Mulier ferri anem peperit.</i>	60
<i>Mulier uno partu quinos edidit.</i>	27
<i>Mulier Aristoteli habet semen prolificum a menstruo distinctum.</i>	45
<i>Mulier ex urso hominem peperit.</i>	60
<i>Mulier ex cane hominem peperit.</i>	55
<i>Mulier ex fera ut fœtum humanum concipere potuerit.</i>	61
<i>Mulieres quæ concipere possunt, quæ non.</i>	72
<i>Mulier fœtui ut solam materiam tribuat ex Aristotele.</i>	75
<i>Mulier omnium feminarum perfectissima.</i>	55
<i>Mulier uno partu mire multos fœtus enixa.</i>	27.28
<i>Mulieres cur statuis, ac picturis consimiles filios pepererint.</i>	104
<i>Muliebri anima ut gubernet animam seminis in constituendo fœtu.</i>	94

I N D E X

Multitudinis fetuum in uno utero vera causa.	112
Mundi constitutio ex quibus.	10
Mundi fundamenta.	9
N	
Natura causa ordinis uniuersis.	42
Natura facit de possibilibus quod melius est.	42
Natura nil temere agit.	42
Natura omnis studet simile progignere semper.	25. 100
Natura ut procedat.	36
Nature operatio admirabilis.	9
Natura omnis primum sibi prodesse studet, deinde alijs.	95
Naturale corpus esse celum. Aristoteli.	105
Naturale corpus nil nisi physice operatur.	105
Naturales actiones, & motus fieri per contactum.	91
Nucleo persico figura ut insculpta nascantur.	101
Nutricatio quid.	15
Nutricatio vera.	14
O	
Obiecta ut afficiant suos sensus	102
Obiecti v. sibilis figura, & color ut perspicuo imprimatur.	98
Occidentales nauis vi ignem ex lignis excutiant.	77. 78
Oculi forma essentialis quid sit.	57
Oculi forma non est anima simpliciter.	57
Oculus non est sine sensitrice anima.	111
Oculus ut patiatur a perspicuo.	98
Odorum species halitusque spirituum indita.	98
Omne prius est, id quod est, deinde operatur id, quod potest.	44
Operatio menstrui in constituendo saturo.	86
Operatio naturae admirabilis.	9
Operatio prima seminis quid sit.	30
Operatio quarta seminis masculini.	32
Operationes seminis ut subordinentur.	43
Operationes quo agente indigeant.	65
Operationes vter. vide vteri.	
Operatio prima seminis, seminis ut fiat.	64. 65

R 2 Opera-

I N D E X.

<i>Operatio secunda seminis feminei.</i>	65
<i>Operatio secunda seminis in conceptu quaesit.</i>	38
<i>Operatio secunda seminis, ut fiat.</i>	38
<i>Operatio secunda seminis, ut in subiecto differat a prima.</i>	31
<i>Operatio tertia seminis, qua fit.</i>	39
<i>Operatio tertia feminei seminis.</i>	66
<i>Operatio quanta facultatis in semine degentis.</i>	43
<i>Opiniones aliorum de vera functionibus erga fetum.</i>	87
<i>Ordinandi vim non habet calor.</i>	39
<i>Ordinis causa omnibus natura est.</i>	42
<i>Ordinatio discretarum partium fetus, ut fiat a semine.</i>	71
<i>Ordinativa vis partium fetus semini necessaria.</i>	42
<i>Organizati fetus forma quaesit.</i>	115
<i>Organizatrix non est facultas anime parentum.</i>	95
<i>Organizationis causa necessaria non est imaginatio.</i>	96
<i>Organum formationis.</i>	109
<i>Origo masculorum unde fit.</i>	114
<i>Origo menstrui, ex quo fetus constituitur.</i>	75
<i>Originis feminarum causa.</i>	114
<i>Ossa ex qua parte seminis fiant.</i>	41
<i>Oua subventanea habent animam vegetam.</i>	52
<i>Oves ut cogantur parere fetus multicolores.</i>	96
O	
<i>Parentis anima comparatur cum anima seminis.</i>	94
<i>Parentum anima est causa conceptus necessaria.</i>	92
<i>Parentum anima sunt causa remota conceptus.</i>	92
<i>Parentibus cur similes sint nati ex Aristotile.</i>	17.40.41
<i>Parentis imaginatio indit fatui figuras rerum appetitarum.</i>	96
<i>Parentum imaginatio cur effingat rerum figuras in fetu.</i>	99
<i>Parentum imaginatio cur in corpore fetus, & non in suo rerum imagines efficere possit.</i>	102
<i>Parentum imaginatio quem locum habeat in formatione fetus.</i>	96
<i>Pater dat fatui animam sentientem.</i>	51
<i>Pater est agens remotum.</i>	93
<i>Paterna imaginatio fatum figurare potest.</i>	97
<i>Paterna imaginatio quo differat a materna in figurando fetu.</i>	97
<i>Paterna imaginatio fatum maculans quando vigere debeat.</i>	101
<i>Paterna</i>	

I N D E X

<i>Paterna imaginatio fetum immediate figurare non potest.</i>	97
<i>Paries ut coloretur a proximis herbis.</i>	99
<i>Partes spermaticæ quo menstruo alantur.</i>	77
<i>Partes Embrii materiales ut semen discernat.</i>	71
<i>Partium temperies non est sufficiens ad omnem.</i>	19
<i>Partes quæ ex menstruo fiant.</i>	41
<i>Partus causa omnes detectæ.</i>	90
<i>Partus numerosi.</i>	77
<i>Patiens adæquatum in secunda operatione seminis.</i>	39
<i>Persico nucleo, ut innascentur varia figura rerum.</i>	101
<i>Perspicuo ut imprimantur rei virilis color, & figura.</i>	98
<i>Perspicuum ut agat in oculum.</i>	98
<i>Phantasia ut principium motus habent organum in totum corpus diffusum.</i>	100
<i>Phantasia ut principium cognitionis ubi habeat organum.</i>	100
<i>Phantasia parentis, ut principium concurrens ad fetus formationem.</i>	100
<i>Phantasia parentum, ut gignat rerum simulachra in toto spiritu corporis uniuersi.</i>	98 100
<i>Phantasia parentum cur potius imagines rerum formet in uno membro fetus, quam in alio.</i>	173
<i>Phantasia. vide imaginatio.</i>	
<i>Pisces cur semen celerrime projiciant.</i>	18
<i>Planta pars unaquaque sementifera est.</i>	50
<i>Planta pars singula maris ac femine naturam habet.</i>	50
<i>Plantarum semina cur ex seipsis intra fructum germinare valeant.</i>	170
<i>Plantarum materia generationis non est solus terreus humor.</i>	22
<i>Plantarum semen partes habere diuersas.</i>	22
<i>Potentie animæ unde distinguantur.</i>	30
<i>Potentia passiva cur omnis sit indefinita.</i>	25
<i>Potentia quæ frustra esse nequeat.</i>	57
<i>Prima causa efficiens propria fetus humani.</i>	113
<i>Primus motor quid sit Aristoteli.</i>	107
<i>Principium proprie est causa efficiens.</i>	46
<i>Præuatio cognoscitur ex habitu.</i>	11
<i>Præstem decoram gignere, ut studerent spartani.</i>	104
<i>Puelli bicipitis absque altero brachio origo.</i>	42
<i>Pueri cur semen uqn habeant.</i>	14

Quantum.

Q uantum est omne diuisibile.	116
Quarta virtus seminis ut operetur.	43
Quarta veri sui ratio que & quomodo fiat.	89
Quartus uteri usus quis sit.	95
Quasi animal quid sit ex Aristotele.	79
Quasi conceptus quid sit.	62
Quintus uteri usus quis sit.	95
Quod a testibus patitur albescit.	74

R ationalis anima constituit hominem.	100
Rationalis anima fatui a solo Deo aduenit ex Aristotele	
car	109 110
Rationalis anima fatui quando adueniat.	45 109
Rationalis anima non educitur ex materia.	10
Recipitur omne per modum recipientis.	23.83
Rectum est index sui & obliqui.	11
Rerum simulachra ut imprimantur spiritibus parentum.	97
Res est secunda humiditas in animali.	14

S anguis alens fatum in utero specie distinguitur ab eo, ex quo	
primum fetus constituitur seft.	78
Sanguis alens fatum ubi gignatur.	78
Sanguis alens fetum unde disponatur ad induendam partium formationem.	78
Sanguinis ultima dispositio ad membri naturam induendam.	14
Sanguis ut fiat ex genitura tota.	118
Sanguis ut excrementis purgetur.	79
Sanguis coctione in mammis albescit in lac.	85
Sanguini due tantum coctiones data.	79
Sanguinis generatio duplex & ubi fiat.	43
Sanguis non vertitur in substantiam partium nisi per tertiam coctionem.	89

I N D E X.

Sanguis maternus unde hauset dispositionem ultimam ad membra determinata.	82
Sanguis maternus solus non est materia proxima fetus humani. car.	112
Sanguis, ex quo membra fiunt, unde habeat ultimam dispositionem ad eorum formam.	77
Sanguis maternus ut fetum constituat.	82
Sanguis, vide menstruum.	
Secunda causa efficiens propria fetus humani.	113
Segregationis partium conceptus causa efficiens.	38.39
Segregatio partium conceptus ut non tollat unitatem, & continua- tem fetus.	39
Semen ex ambobus coeuntibus oritur Aristoteli.	50.69
Seminis perfecti definitio.	20
Seminis anima quatuor habet facultates specie distinctas.	30
Seminis prima generatio ubi fiat.	17
Semen ut se habeat ad alimentum.	17
Seminis secunda generatio ubi fiat.	17
Semen ut sit excrementum ultimi alimenti.	17
Semini quæ anima a parente communicentur.	19
Semen lac emulatur.	118
Seminis anima quo actiua sit.	29.30
Semina cur dicantur secunda fieri calore, ac spiritu.	29
Seminis prima generatio cur, & quomodo fiat.	15
Semen ut Aristoteli comparetur.	16
Semen ut acquirat animam a testibus.	28.29
Semen ut inficiatur a menstruo.	118
Seminis spiritus ut sint organum formationis.	100
Semen quam animam a testibus acquirat.	29
Semen animalium, & plantarum ut differat.	70
Seminis qualibet particula unum fetum constituere potest.	28
Semen non esse partium colliquamentum.	17
Semen antequam ad testes pervenerit, inconcoctum est.	74
Semen cur ad testes pervenire debeat.	74
Semen ut vi testium exuat pristinum colorem, non temperamentum.	85
Semina cur uterus non misceat.	88.89
Seminis unius vis efficit membra.	95.96
Semen renouat quia sit aliquid ex parente.	97
Seminis...	19

Seminis

I N D E X

<i>Seminis anima comparatur cum anima parentis.</i>	94
<i>Semen non agit, ut instrumentum animæ parentum.</i>	93
<i>Seminis portio spirituosâ potest in se habere imagines rerum, quas non nouit.</i>	99
<i>Semen agit virtute propria.</i>	93
<i>Semen a testibus animam acquirere.</i>	19
<i>Seminis operatio prima.</i>	30
<i>Semen quæ animalia celerius effundant.</i>	18
<i>Seminis operatio secunda ut ratione materiæ a prima dissideat.</i>	31
<i>Semen non habere ultimam dispositionem ad animam rationalem.</i>	29
<i>Seminis facultas secunda quæ sit.</i>	31
<i>Semen utrumque ut conceptum promoueat.</i>	70
<i>Semina omnia unde secunditatem habeant.</i>	55
<i>Semine altero insecundo fieri posse conceptum.</i>	62. 63
<i>Seminum permixtio cur sit quasi conceptus promiscuus Aristote- li.</i>	69
<i>Semen quorum membrorum non sit materia.</i>	72
<i>Semen cur quasi animal.</i>	70
<i>Semen utrumque causa est primaria generationis.</i>	69
<i>Semen non agere ut instrumentum.</i>	69
<i>Semen non agere virtute parentum.</i>	69
<i>Semen non omnibus inest animalibus.</i>	69
<i>Semen causa est, ut pars generare dicatur.</i>	69
<i>Semen in primo sui ortu acquirit instrumentum organizandi.</i>	24
<i>Semen quid acquirat a partibus in primo sui ortu.</i>	24
<i>Seminis pars actiuosa, & passiuâ ex Aristotele.</i>	25
<i>Semen quid a membris acquisierit.</i>	23
<i>Seminis forma cur menti similis.</i>	21
<i>Seminis quæ portio in fetu non maneat.</i>	22
<i>Semen pollere anima sensitrice.</i>	21
<i>Semen quarum partium fetus sit materia.</i>	21
<i>Semen ut sit inseparabile a fetu.</i>	21
<i>Seminis pars crassior in prima sui generatione quid acquirat.</i>	23
<i>Semen qua parte secundum sit, & actiuum.</i>	20
<i>Semen quod & quando in halitus euanescat.</i>	20
<i>Semen quæ animalia gignent sine testibus.</i>	18
<i>Semen cur dicatur excrementum alimenti ultimi mutati.</i>	15
<i>Semen cur sit excrementum vile.</i>	15

Semen

I N D E X.

<i>Semen ut animā tribuat menstruo.</i>	36. 37. 65. 70
<i>Semen moueri a seipso triplici motu ut verū sit.</i>	33
<i>Semen cur pueris non insit.</i>	14
<i>Seminis quarta vis quæ sit.</i>	43
<i>Semen cælo respondet.</i>	30
<i>Seminis quatuor functiones ut inuicē subordinentur.</i>	43
<i>Semen quæ mēbra constituat.</i>	43
<i>Seminis virtus formatiua membrorum quando incipiat operari.</i>	
<i>car.</i>	44
<i>Semen in tertia functione non uti caloris ministerio.</i>	39
<i>Semen ab vnaquaque parte parentum prouenire docet Aristoteles.</i>	
<i>car.</i>	40
<i>Semen referri ad generandum.</i>	40
<i>Semini necessaria est vis discretiua, & ordinatiua partiū fetus.</i>	42
<i>Seminis operatio secunda fit ministerio caloris.</i>	38
<i>Seminis facultas tertia quæ sit.</i>	39
<i>Semen quorum membroru sit materia.</i>	41
<i>Semen ut prodeat ab eo, quod ad partes accessit.</i>	16
<i>Semen ut discernat embrii partes materiales.</i>	71
<i>Semen ut animet sanguinem menstruū.</i>	65. 70
<i>Seminis portio quæuis non est apta cuilibet membro constituendo.</i>	
<i>car.</i>	41
<i>Semen potest menstruo vegetalem animā communicare sine sensitrice.</i>	
<i>car.</i>	37
<i>Seminis virtutes quatuor.</i>	34
<i>Seminis operatio tertia ut fiat.</i>	39
<i>Semen menstruo quā partem animæ suæ cōmunicet.</i>	36
<i>Semen Aristoteli esse principium effectiuum, & materiale fetus.</i>	
<i>car.</i>	34
<i>Sen inū mixtura cur dicatur conceptus promiscuus.</i>	62
<i>Semen proprie non referri ad generans.</i>	40
<i>Semen quibus etatibus insit.</i>	14
<i>Semen utrumque animatum ut plurimum requiri ad conceptum.</i>	
<i>car.</i>	62
<i>Seminis anima sentiens est.</i>	69
<i>Seminis primū rudimentū quid sit.</i>	14
<i>Semen non prouenit a partibus colligatis.</i>	16
<i>Semen est pars vilis excrementi.</i>	16
<i>Semen ut veteres a toto corpore dicant effluere.</i>	16

I N D E X.

Semen cur melius dicatur ad vnāquamque partē filiorū accedere quā ab vnāquaque partē recedere.	16.40
Semen pollere anima vegeta & sentiente, non intellectuice.	37
Seminis operatio secunda in conceptu quā sit.	38
Semen virile vt seipsum moueat eodem motu, quo mouet excremen- tum femine.	32
Semen quibus cruentū effunditur, & cur.	15
Seminis masculi triplex conuenientia eum excremento femine.	33
Seminis virilis partes omnes quid primum patiantur in testibus. car.	26
Semen maris vt in utero iungatur semini femineo, & menstruo. car.	34
Semen maris mouet excrementū femine triplici motu.	33
Semen maris duplicē habere oriū.	13
Semini masculo cooperari femineū.	37
Semini quantū sufficiat ad implendā seminā.	26
Seminis virilis pars crassa quid acquirat a toto corpore.	25
Seminis masculi tertia facultas quā.	32
Seminis masculi, & feminei differentia.	50.52
Seminis virilis vis vt virtus gradiendi.	49
Seminis virilis spirituosā pars quid habeat a toto in sui primō exortu. car.	25
Semen virile cedere in materiā fetus Aristoteli.	20
Semen causa est vt pater agat in conceptu.	93
Seminis masculi, & menstrui origo diuersa.	74
Semen maris animat menstrū purissimū.	79
Semen masculi, cur nequeat disponere menstrū ad membrorū formā. car.	77.82
Semen in uterū quousque masculus effundat.	88
Semen masculi ex rubeis partibus oriū cur non retineat ruborem, vt menstruum.	85
Semen maris duas partes habet.	20
Seminis virilis tertia facultas in qua parte seminis sit.	32
Seminis masculi operatio quarta.	32
Seminis virilis quarta facultas quā, & vt operetur.	32
Semen viri masculi anima humane partem fetui dare non potest. car.	61
Semen prolificum mulieribus inest, ex Aristotele.	45.46
Semen femina debilius masculo.	46.47
Semen.	

I N D E X.

Semen feminae animari posse a masculo.	37
Semen ut feminis interdicit Aristoteles.	45.49
Seminis femine: prima virtus quæ.	64
Seminis femine: pars halitiosa quid a testibus acquirat præter animã.	62
Semen femine quo differat a masculo.	54.
Semen femina animatũ esse.	30
Semen femina ut ordinet embrij partes discretas.	71
Semen femina ut cooperetur masculo in formatione membrorũ.	72
car.	
Semen mulieris fatui etiam sensualem animam dedisse.	61
car.	
Semen femina ut a toto feratur in testes.	54.58
Semen femina duplicẽ habet generationẽ.	53
Seminis definitio femineo conuenit.	55
Semen femine quid a testibus acquirat	58.61.62
Seminis femine: pars crassior quid acquirat a toto corpore.	
car.	57
Semini femineo quæ anima insit.	59
Semen femine: ex quo primam sui generationem habeat.	
car.	57
Semen muliebri dignius est plantali, & brutali.	56. & 66
Semen femineũ quid acquirat a toto corpore.	56
Semini femineo anima sensitivẽ inesse.	60
Seminis femine: secunda virtus & operatio.	65
Seminis femine: quarta virtus & operatio.	66
Semen femine: ut iungatur cũ masculo.	68
Semen femina habere omnes virtutes masculi.	67
Seminis femine: qua vis, & operatio tertia.	66
Semini femineo Aristoteles tribuit vim effectivã.	46
Seminis femine: masculi, & menstrui discrimen in ortu.	
car.	85
Senes cur semine careant.	14
Sensus ut ab abiectis efficiantur.	102
Sentiens anima est tot. corpori coextensa.	116
Sentiens anima est quanta per accidens.	116
Sentiens anima qua faciat sine cognitione.	94
Similitudinis filiorum erga parentes causa ab Aristotele assignata.	
car.	40.41

I N D E X.

<i>Speciei aternitatē quo sibi cōparare studeat homo.</i>	117
<i>Species in homine duplex.</i>	117
<i>Specifica membrorū forma ut non sit vna.</i>	77
<i>Specifica partiū forma qua sit.</i>	77
<i>Spermatice membra quo menstruo nutriantur.</i>	79
<i>Spermatice membra cur non regenerentur.</i>	22
<i>Spermatice partes quæ, & cur dictæ.</i>	43
<i>Spiritus agunt ut instrumentū anima.</i>	59.67
<i>Spiritus cur in menstruo insint ut in semine.</i>	76
<i>Spiritus ut Hippocrati vocentur impetum facientes.</i>	67
<i>Spiritus materni cui seruiant in organizatione.</i>	100. 101
<i>Spiritus seminis ut sint organum formationis.</i>	100
<i>Spiritus mediante imagine recepta ut nouā generent in sibi proximos, & in fetum.</i>	98
<i>Spiritus ut deferant obiectōrū imagines a sensibus externis ad in- ternos.</i>	98
<i>Spiritus etsi non agnoscant, recipiunt tamen in se rerū imagines. car.</i>	97.99
<i>Spiritibus parentū ut imprimantur simulachra rerū.</i>	79
<i>Stirpes ex materia.</i>	10
<i>Soni species non æque recipitur in toto aere medio inter rem sonorā, & audiū.</i>	103
<i>Substantia nulla dependet in esse ab accidente.</i>	37.38
<i>Superfætationi quæ mensura pars, & ubi seruetur.</i>	81
<i>Sus camelum genuit.</i>	61
T	
<i>Taurus castratus quomodo vaccā impleuerit.</i>	18
<i>Taurus equū genuit.</i>	61
<i>Temperamenta membrorū varia.</i>	84
<i>Temperatura mensuræ.</i>	84
<i>Tertia causa efficiens fetum proxime.</i>	114
<i>Testes ut semen conficiant.</i>	19
<i>Testes ut non sint necessarij ad generationem animalis ex Aristo- tele.</i>	18
<i>Testes semen generant Aristoteli.</i>	17
<i>Testes quibus grandiores sint tempore coitus.</i>	18.19
<i>Testes semen gignunt in animalibus perfectis.</i>	18
	<i>Testes</i>

I N D E X.

<i>Testes semini cur non tribuant totā animā humanā.</i>	29
<i>Testiū prima operatio circa semen quid sit.</i>	26
<i>Testes ut animā se Eini tribuant.</i>	28 29
<i>Testes quando semini animā concilient.</i>	19
<i>Testes cuius gratia dati perfectioribus animalibus.</i>	54
<i>Testes albefaciunt id, in quod agunt.</i>	74
<i>Testes semini cur pristinum colorem adimant, non temperamentum.</i>	85
<i>Testes humani communicant semini vegetalem, & semientem animā, non communicato intellectu.</i>	37
<i>Testes quid semini femineo praesent.</i>	58
<i>Tygris canem generat.</i>	61

V

V <i>arietas menstruorū fetui necessariorū.</i>	80
<i>Vegetalis anima est toti corpori coextensa.</i>	116
<i>Vegetalis anima est quanta per accidens.</i>	116
<i>Vegetalis anima fetui cur potius a matre indi dicatur.</i>	113
<i>Vegetalis anima ut a matre non indatur fetui.</i>	114
<i>Venus quibus sit cum semine cruento, & cur.</i>	15
<i>Viliora, & nobiliora quibus attributis conveniant.</i>	67
<i>Virile semen Aristoteli cedere in materiā fetus.</i>	20
<i>Virile semen. vide semen.</i>	
<i>Virtus quarta seminis quomodo operetur.</i>	43
<i>Virtutes necessaria semini quæ.</i>	42
<i>Vis disgregativa seminis quando incipiat operari.</i>	44
<i>Vis fatū formans est anima seminis.</i>	95
<i>Vis formatrix membrorū in quo resideat.</i>	71
<i>Visibilis rei color, & figura ut imprimatur perspicuo.</i>	98
<i>Visiva virtuti cur similis vis feminei seminis.</i>	49
<i>Vis organizandi fatum non est facultas animæ parentū.</i>	95
<i>Vita præcedit nutrimentum.</i>	44
<i>Vita viventibus esse est.</i>	44
<i>Vivens diu potest nutritionem intermittere.</i>	44
<i>Vltimū alimentū quid.</i>	17
<i>Vnitas fetus ut pendeat ex vnitatem seminis.</i>	28
<i>Vrsi puellam constuprantis historia mira.</i>	61
<i>Vteri secunda functio.</i>	88
<i>Vterus ut in se alliciat semen femine.</i>	88

Vteri

I N D E X.

<i>Vteri quintus vsus explicatur.</i>	91
<i>Vteri actiones maxime terminantur in dispenendis caussis fatū con-</i> <i>stituentibus.</i>	87
<i>Vteri fatui constituendo necessarium esse.</i>	87
<i>Vterus cur trahat sanguinem ad fatū enutriendū.</i>	90
<i>Vteri sexta functio que & quomodo fiat.</i>	89
<i>Vteri prima functio que, & quomodo fiat.</i>	88
<i>Vteri octaua functio.</i>	90
<i>Vteri quartus vsus aperitur.</i>	91
<i>Vteri multiplices actiones.</i>	87
<i>Vteri tertia functio ut fiat.</i>	88
<i>Vterus cur non misceat semina parentū.</i>	88
<i>Vteri primus vsus explicatur.</i>	91
<i>Vteri actionē cessare conceptione facta falso credidit Laurentius.</i> <i>car.</i>	89.90
<i>Vteri quarta functio que, & quomodo fiat.</i>	89
<i>Vteri secundus vsus detegitur.</i>	91
<i>Vteri quinta operatio ut fiat.</i>	89
<i>Vteri septima functio.</i>	90
<i>Vterus non habet cellulas.</i>	28
<i>Vterus est agens viriute sua</i>	87
<i>Vterus non sibi semen allicit, sed etiā fatui.</i>	88
<i>Vterus non est causa pure sine qua non.</i>	87
<i>Vterus quomodo fatū partu excludat.</i>	90
<i>Vterus non est adiuuans causa.</i>	87
<i>Vterus ut sit causa fatus secundaria.</i>	88
<i>Vterus in fatu constituendo non est purū instrumentū.</i>	87
<i>Vtilissimū quid.</i>	16
<i>Vulgi error maculā in ea parte fetus oviri, cuius consimilem grandida</i> <i>primū in suo corpore tetigerit.</i>	103.104
<i>Vulneris dolorem qui non sentiant.</i>	18

L A V S D E O.

REGISTRUM.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S

Omnes sunt duerniones.

PATAVII excudebat Io. Baptista Martinus
M DC XVI:

Sumptibus Petri Bertellij Bibliopola: Patauini.
Annentibus Superioribus.

Pagina	Linea	Erratum	Corrige
10	3	expertia,	expertia
19	37	figulorum	singulorum
37	10	tantummodo	tantummodo
41	20	Diinde	Deinde
50	1	mores	mares
63	26	plurimum	vt plurimum
64	4	XII,	XVIII.
83	22	positue	positiue
92	27	ptoximæ	proxime
	23	Intelligentia	Intelligentiæ
	33	parentrū naturā	parentū naturā
96	nu.	82	96
111	ultima	tenim	tenura
117	2	licet	licet

PATAVII exordibus, B. p. illa Martius

M. DC. XVI.

Sumptibus Petri Betschii B. p. illa Martius.
Annotibus superioribus.